HORIA ARAMĂ

COSMONAUTUL CEL TRIST

EDITURA TINERETULUI

Coperta de
DAMIAN PETRESCU

HORIA
ARAMĂ

cosmonautul cel trist

EDITURA TINERETULUI

forma

1

Micul „Renault" al lui Baicu făcuse minuni. De altfel, Mircea era un artist al volanului. Conducea peste hopurile vicinale ale acestui Maramureş alpin şi silvestru ca pe panglicile de bitum ale Văii Prahovei.

Peisajul era croit în linii darnice. Pădurea se întindea pe kilometri nesfîrşiţi, munţii se continuau unii pe alţii, iar de pe culmi orizontul avea ondulaţii marine.

Urmam drumuri vechi, de căruţe, cu adîncituri în mijloc, pe unde primăvara se scurg apele. Treceam prin sate rare, aşezări munteneşti risipite, care nu izbuteau să şteargă impresia de pămînt virgin. Pînă la un punct am văzut, departe, firul de păianjen al cablului electric, apoi l-am uitat.

Crezusem că maşina, înaintînd într-un decor de la începutul lumii, va face impresie. Dar n-a fost aşa. Puţinele priviri curioase au fost ale copiilor care, fireşte, alergau după noi uneori, fără a avea însă aerul că gustă o raritate.

Obosiţi de durata neaşteptată a drumului, tăceam. Olga nu mai păstrase nimic din exuberanţa ei, Mircea făcea eforturi să conducă atent, iar eu aş fi aţipit cu plăcere un ceas, două, dacă aceasta n-ar fi însemnat un abandon ruşinos în faţa vîrstei.

După ce de nenumărate ori crezusem că am ajuns, pentru ca primul trecător întîlnit să ne indice alte distanțe de parcurs, noi munți de traversat, clipa în care am intrat în perimetrul Păunei a trecut neobservată. Am tresărit amîndoi, fiica mea și cu mine, cînd Mircea a oprit în mijlocul unui spațiu bătătorit de pași care era ceea ce numai convențional am putea numi piața satului. O casă de lemn, pitoresc împodobită cu șiță și avînd ferestrele bogat ornamentate cu ciopliturі, purta o banală firmă administrativă.

Am coborît bolnav. Ar fi trebuit să mă bucur, dacă nu pentru faptul că ajunsesem, cel puțin pentru încheierea obositoarei călătorii. Dar nu mai eram capabil de sentimente.

Nu ne-a întîmpinat nimeni. Bărbații erau la lucru, iar femeile nu-și permiteau să pară curioase. Altminteri locul era minunat, cu tăcerea planînd ca o pasăre, cu micile case de lemn pierzîndu-se printre arbori, fortărețe fragile, dar orgolioase.

Se însera. Ceața urca din văi, ca o fină invazie de nori. Răcoarea ne pătrundea. Olga frisonă.

Renunțarăm să obținem răspuns la bătăile noastre în ușa casei cu acoperiș de șiță și ne gîndirăm la noaptea ce se apropia. Întreprinzător, Mircea lungi pasul pînă la una dintre casele apropiate și după cîteva minute aveam un adăpost.

Femeia care ne primi era departe de a fi sfioasă. Ne cedă integral camera principală a locuinței, fără a cere acordul bărbatului, așa cum ar fi fost de așteptat. Mircea își continuă inițiativa. După cincisprezece minute ședeam în semicerc la gura sobei masive de zid cu cîte o stacană de lapte fierbinte în mînă. Focul ne făcea bine. Pe lîngă binevenita căldură, jocul flăcărilor exercita asupra noastră un efect hipnotic extrem de odihnitor.

După un timp ieșirăm pentru a fuma cîte o țigară, în care timp Olga își făcu o toaletă sportivă și se băgă în pă-

turi. Mircea inspectă maşina, apoi reintrarăm, dezbrăcîndu-ne pe întuneric. Am adormit imediat ce am atins perna, frînţi, ca nişte copii după o zi de joacă istovitoare.

2

În zorii zilei următoare am sărit ca ars. Îmi amintii că trebuia să-l prind pe reprezentantul administraţiei locale înainte să plece la lucru în pădure.

I-am trezit pe Olga şi pe Mircea şi am ieşit. Întrebînd, am aflat că numele demnitarului căutat era Năilean. Am găsit, după anume rătăciri, casa cetăţeanului. Era un om blajin, simplu, care nu părea să ştie multe despre lume şi despre sine. I-am explicat în cuvinte cît mai limpezi că expediţia noastră are ca scop lămurirea împrejurărilor dramei de la Păuna. S-a gîndit un moment, apoi a prins a povesti. Nu depăşea elementele cunoscute nouă. Relată cum în iarna 1941—42 veniseră în sat nemţii. Cum o vreme colindaseră împrejurimile, apoi, alegînd un loc potrivit pe o înălţime apropiată, numită Recea, se apucaseră să sape o temelie. Oamenii n-aveau voie să se apropie. De altfel, nici nu încercau. Nemţii erau puţini. Se ţineau deoparte, nu vorbeau cu nimeni, nu umblau decît în grup şi-şi construiseră un adăpost chiar în preajma şantierului.

La un moment dat, noaptea, începură să treacă avioane. Ele lăsau să cadă umbrele albe. După o vreme, pe Recea începu să se ridice un fel de stîlp de fier dantelat. Am dedus că era vorba de o antenă de radioemisie, realizată din elemente paraşutate. O vopsiseră verde, ca să se piardă pe fondul pădurilor. Ştiam dinainte că nici un traseu aerian permanent nu traversa cerul prin preajmă.

După încheierea construcţiei, lucrurile se liniştiră. O dată pe săptămînă trecea un avion singuratic, semănînd o um-

brelă sau două, după care totul revenea la normal. Omul îmi explică faptul că plutonul german avea cu localnicii numai legături de aprovizionare.

Au trecut astfel aproape doi ani. Soldaţii se mai schimbaseră. Rutina făcuse ca severa disciplină nemţească să fie uneori încălcată. Oamenii începură a-şi feri fetele. Liniştea se păstra însă. Bărbaţii plecaseră în majoritate la război, dar femeile erau deprinse cu conducerea şi apărarea gospodăriei şi a familiei, încît galanţii în uniforme verzi nu se îndesau.

Cu atît mai straniu sună relatarea, vagă, din păcate, a acelui moment din octombrie 1943, care mă interesa.

Se pare că, într-o zi, fără veste şi mai ales fără nici un motiv aparent, nemţii năvăliseră în sat, adunaseră întreaga populaţie şi o masacraseră. O groapă comună adăposti victimele. Nu scăpaseră decît cei absenţi de mai multă vreme, care, întorcîndu-se după o perioadă, găsiseră satul pustiu, cu casele neatinse, avînd încă uşile deschise, oalele pe plită cu mîncarea făcută scrum, topoarele înfipte în buturugi lîngă primele lemne tăiate, un fantastic tablou al vieţii întrerupte.

— Dar dumneata, ceilalţi ? am întrebat după un timp.

— Noi nu sîntem de pe aici. Afară de vreo şase oameni care s-au întors de la război. Am venit să lucrăm la pădure. Ne-am aşezat în casele vechi, că erau goale.

Întrebările mele continuară, fără ca datele pe care le cunoşteam să se îmbogăţească. O anchetă mi se părea utilă, dar interlocutorul meu îmi obiectă, ridicînd din umeri, că nimeni nu ştia mai mult, şi era de crezut.

În aceeaşi zi ne-am deplasat la locul unde se aflase instalaţia germană. O demontaseră cu prilejul retragerii. Mircea o cercetă amănunţit. Nimic senzaţional. O temelie înfiptă în stîncă, avînd încă prinse în beton primele profile ale suprastructurii metalice. Din cabana în care locuiseră

militarii mai rămăsese un perimetru de piatră după care ne puturăm forma o idee despre dimensiunile şi împărţirea ei. Dreptunghiul pe care-l desena peretele exterior era divizat în mai multe încăperi. Cea mai largă fusese, evident, cazarma. O alta adăpostise, probabil, aparatura tehnică. Un mic patrulater ar fi putut fi locuinţa comandantului de pluton.

Căutarăm cu migală urme. Nu găsirăm nimic. Ultima încăpere era minusculă. O cheie pentru deschis conserve, găsită de Olga, ne confirmă bănuiala că aveam de-a face cu o magazie de alimente. Cercetarăm atent locul, răscolirăm terenul cu o mică lopată militară pe care o aduseserăm cu noi în mod special. Găsirăm cîteva dopuri metalice, petice de pînză cerată, pe jumătate descompusă, nimic care să infirme destinaţia acestei încăperi şi să ne ofere material de meditaţie.

În perimetrul fostei cazarme descoperirăm, îngropate la mică adîncime, cîteva gloanţe nemţeşti, un proiectil-rachetă destinat semnalizărilor. Duşumelele putreziseră cu totul, ori fuseseră ridicate de către cei din sat.

Ne retraserăm la umbra imenşilor brazi apropiaţi. Olga deschise rucsacul, ne oferi cafea şi cîte o gustare.

— Ce părere aveţi ? îi întrebai pe tinerii mei însoţitori.

— Greu de prevăzut momentul în care vom depista vreo urmă revelatoare, spuse Mircea.

— În orice caz, e plicticos, declară Olga.

— Dimpotrivă, obiectă tînărul meu asistent. Pentru o cercetare istorică e pasionant, dramatic, poliţist chiar.

Am surîs în faţa eforturilor lui Baicu de a-mi încuraja fiica.

— La naiba, am spus, anchetele poliţiste sînt interesante numai în romane. În viaţă trebuie să fie foarte obositoare.

— În fond nu există diferenţe stringente între o anchetă poliţistă şi una istorică. Afară de împrejurarea că ultima e

mai dificilă, pe cînd prima beneficiază de urme proaspete. Altminteri nu lipseşte nimic, nici măcar crima.

Tăcurăm o secundă. Mă supărase graba tînărului, care vorbea cu o anume uşurătate despre drama Păunei. Nu dădui atenţie, pe bună dreptate, căci Mircea, ca şi alţi băieţi din generaţia sa, nu suferea patetismul. Mă gîndii că în timpul războiului abia dacă se născuse, încît era explicabilă pînă la un punct lipsa participării sale afective la ceea ce profesiunea noastră comună îi punea în faţă.

O privi pe Olga. Ea îl învăluia în admiraţie.

— Cît de simplu romantizezi, îl certă ea, glumeţ şi în fond recunoscător. Însă o anchetă poliţistă în care se cunoaşte criminalul nu mai are nici un farmec.

— Mi se pare că greşeşti, am intervenit. Obiectul cercetării noastre este superior identificării nominale a unui făptaş oarecare, fie el şi persoană colectivă. La nevoie numele se poate afla din arhivele armatei hitleriste. Sarcina noastră este de a face monografia unui dramatic moment din viaţa acestor locuri. În clipa în care vom fi elucidat problema, cîteva rînduri inedite vor fi incluse în tratatele de istorie contemporană, rînduri bazate pe clarificările aduse de noi, ceea ce nu este puţin lucru. Nu multe persoane se pot mîndri cu asemenea creaţie literară.

Olga, autoarea relativ secretă a cîtorva caiete de versuri, surîse, roşi, apoi se apucă să strîngă micul rucsac alimentar.

3

Învăţătorul Hamei ne deschise uşa surîzător. Pereţii camerei în care ne primi erau literalmente capitonaţi cu cărţi.

— Sînt dobrogean, se recomandă. Am predat prin toată ţara şi iată că am ajuns şi aici. Îmi pare bine să cunosc un istoric adevărat. Nouă, dascălilor, ni se pare cîteodată că

manualele se scriu în ceruri de către ajutoarele lui Dumnezeu. Sosirea dumneavoastră îmi amintește că semnăturile de pe cărțile de școală sînt ale unor oameni.

L-am privit pe învățător cu scepticismul părului meu alb. Exprimarea pretențioasă mă supăra acum și aici, unde, în lucruri și oameni, ne înconjurau simplitatea și autenticul.

I-am explicat scopul vizitei noastre. M-a ascultat cu o răbdare orientală.

— Oamenii au păreri diferite, a spus după un răstimp de ascultare. Unii consideră execuția în masă a păuneștenilor drept o pedeapsă divină, alții ca pe o măsură represivă provocată de un conflict amoros. Învățătorul surîse : Eu unul cred că adevărul nu e departe de ultima posibilitate. Un neamț obraznic, asta se poate imagina. Acostarea unei fete din partea locului sau chiar ceva mai serios, indignarea justificată a acestor oameni drepți, manifestarea deschisă a mîniei populare, poate chiar directa pedepsire a vinovatului, mai plauzibilă temperamental.

— Ciudat, obiectă Mircea, fără să-și dezvolte ideea.

— De ce ? interveni Olga, suav. E frumos.

Peste capetele noastre, ale învățătorului și istoricului, tinerii duelau amical.

— Într-adevăr, m-am adresat gazdei, credeți că o atît de mică unitate militară ar fi putut avea latitudinea să pășească la o răzbunare de asemenea proporții a camaradului pierdut ?

— De ce nu ? Se cunosc precedente multiple și în diferite țări.

— Nu este cazul, m-am înfierbîntat. Nemții au nimicit Lidice pentru a crea un precedent. Ei au folosit acest exemplu, au făcut totul pentru ca măsura să capete maximum de eficacitate. În vreme ce Păuna a rămas necunoscută. O inițiativă a comandamentului local este exclusă de către disciplina militară. O aprobare superioară nu putea să aibă

în vedere numai răzbunarea unui soldat oarecare, fără a urmări un efect propagandistic şi de intimidare a populaţiei.

— Într-adevăr, pare ciudat, spuse Hamei. Realitatea este însă adesea mai livrescă decît presupunem. Pînă la sfîrşitul cercetărilor dumneavoastră rămîn adeptul conflictului amoros.

— Nu-i aşa că scrieţi literatură ? spuse deodată Olga.

Făcurăm cu toţii ochi mari.

— N-aş putea spune, şovăi Hamei cu un surîs încurcat. În materie de literatură, singura mea consacrare este aceea de cititor.

— Scrieţi totuşi ? insistă fata.

— Olga, am intervenit, eşti de-o indiscreţie...

Hamei rîse, potolindu-mi zelul părintesc.

— Domnişoara are intuiţie. Numai că încercările mele nu depăşesc transcrierea destul de liberă a legendelor locale.

— Iertaţi-mă, dar eram sigură, se înroşi tardiv Olga. Aveţi un stil atît de literar...

4

Trecuseră încă două zile. Folosisem timpul stînd de vorbă cu toţi cei şase pămînteni autentici. A fost greu să-i determin să vorbească despre soţiile şi copiii pierduţi, despre viaţa din satul pe care-l părăsiseră. Manifestau faţă de mine o muţenie neîncrezătoare. Hamei mă încredinţă că este modul lor de comportare faţă de tot ce nu le este familiar. Relatările oamenilor n-au îmbogăţit cunoştinţele noastre cu noi fapte obiective. Despre instalaţia montată pe Recea vorbeau ca despre un instrument diavolesc. Această optică specială mă făcu să încerc a afla noi elemente privind scopul construcţiei. Putea fi vorba de experimentarea unei invenţii, a unei arme secrete rămase nefolosită şi nedescoperită încă.

În acest caz ar fi fost posibil ca într-un moment de primejdie plutonul să apere stația recurgînd la o măsură extremă. Dar mai ales ipoteza ar fi justificat discreția ulterioară, nefolosirea incidentului în scopul de a băga frica în oase. Pentru aceasta ar fi fost nevoie ca o primejdie iminentă să se fi ivit. Un atac de partizani... Maramureșul cunoscuse partizanii.

A doua zi eram la comitetul raional de partid, pe care-l mai vizitasem, în treacăt, la începutul expediției. Unul dintre activiști, un bărbat cu fața marcată de o cicatrice și cu părul foarte alb, ne desfășură în față o hartă a raionului însemnată cu felurite zone hașurate și linii arcuite în culori vii.

— Uitați-vă și dumneavoastră.

Urmarăm sinusoidele descrise de creionul său gros. Recea, Păuna erau departe, spre nord.

— N-am ajuns pînă acolo, nu era nevoie...

I-am relatat gîndurile mele.

— Nu sînt de aceeași părere. Știam despre stația de pe Recea. Era numai un far goniometric de rezervă. Cel mai simplu post de emisie. Se folosește în zborul fără vizibilitate. Dar era prea puțin important, pe atunci zborul de acest fel se practica rar.

Ne explică apoi că taberele unităților de partizani nu se aflau în zone cu atît de slabă populație, ci în apropierea regiunilor circulate, cu viață economică mai intensă. Luptătorii nu căutau munții, să se ascundă, ci se păstrau în preajma dușmanului, la suficientă distanță ca să nu fie vulnerabili, destul de aproape ca să poată lovi oportun și eficace.

— Înclin să vă dau dreptate, am spus. În cabana nemțească locul aparatelor era foarte redus, ceea ce denotă că se folosea un aparataj tipizat și nu unul special. În fine, sursele de alimentare electrică trebuiau parașutate. Ar fi tre-

buit să deduc de aici că nu putea fi vorba de o instalație neobișnuită.

Conversația își lărgi sfera.

— Dacă vă întoarceți la Păuna, căutați-l pe învățătorul Hamei. E un om interesant.

L-am informat pe interlocutorul nostru că-l cunoscusem pe Hamei. Bărbatul cu părul alb surîse.

— Mă îndoiesc însă că l-ați făcut să vă arate comorile sale. A publicat cîteva cărți.

Am tăcut consternați. Îmi dădeam seama de gafa Olgăi, care, deducînd după modul în care se exprima Hamei că acesta mînuiește condeiul, îl chestionase ca pe un școlar.

Gazda ne-a condus pînă la intrare. Noi ne-am suit în mașină și am pornit înapoi. Pe drum, Olga, copleșită de reproșurile mele, tăcea în vreme ce Baicu găsea nenumărate justificări prietenei sale. Am hotărît să-i pedepsesc mergînd singur la învățătorul Hamei, ceea ce am și făcut a doua zi.

Nu l-am găsit acasă. A lipsit și în ziua a treia, și în a patra. Soția lui nu-mi putu spune decît că Hamei colindă prin raion. Cu o anume iritare, m-am întors la treburile noastre.

5

Lăsate de capul lor, ierburile inundaseră locul. Brazdele abia se mai cunoșteau. Crucile priveau strîmb cerul, uneori cu un braț lipsă, alteori abia schițate prin cîteva cioplituri abile în cîte un trunchi scurt retezat. Prin cimitir ne conducea Năilean. Treceam printre rînduri de morți, nedumeriți încă și acum asupra învinuirii ce li se putea aduce. Treceam spre oroarea gropii comune, în care cadavrele au trebuit, atunci cînd a fost posibil, căutate, identificate, spre a fi grijite, oricît de tardiv, și a-și afla mormîntul individual. Lipsa de dichis a cimitirului am înțeles-o ca pe-o expre-

sie a stupoarei în fața rememorării absurdei tragedii, sentiment pe care l-am trăit eu însumi, ori de cîte ori am trecut printre neregulatele brazde. Între oamenii Păunei și Dumnezeu stăruia o neînțelegere.

În ziua aceea mi-a atras atenția un mormînt izolat.

— Al neamțului, mă lămuri Năilean.

— Care neamț ?

— Ăla, de l-au pus în groapă cu ai noștri.

Un soldat german în groapa comună ! Era primul caz de care auzisem.

— Ești sigur că nu te înșeli ? am riscat.

— Nici vorbă. L-au dezgropat oamenii o dată cu ai lor.

— Soldat ? Ofițer ?

— Căpitan.

— Imposibil, mi-a scăpat. Iartă-mă, am dres-o, nemții nu și-au amestecat niciodată morții cu ai altor popoare. Mai ales cînd era vorba de un ofițer ! Ah, ce n-aș da să pot face o deshumare !

— Vreți să-l dezgropați ? Nu se poate.

— S-ar putea, dar e prea complicat în privința formelor.

— Nu se poate, că nu mai e aici.

— Ofițerul ? !

— Au venit acum cîțiva ani și l-au luat acasă.

— În Germania ?

Năilean aprobă din cap. Era de înțeles. Căpitanul trebuia să fi provenit dintr-o familie influentă pentru a obține un post atît de ferit de primejdii cum era emițătorul de la Păuna. Sau să fi fost vorba de o sancțiune ? De un om cu convingeri pașnice ? Marile familii germane s-ar fi simțit mai curînd obligate să-și aibă membrii reprezentativi pe front. Un lucru era limpede : rudele căpitanului puteau furniza informații prețioase. Dacă le dețineau...

Deocamdată nu-i cunoşteam nici numele. Era însă cert că deshumarea şi transportul osemintelor necesitaseră destule hîrtii pentru a rămîne în posteritatea dosarelor.

Baicu trebui să rezolve această plicticoasă sarcină. Depistarea urmelor scriptice ale sinistrului transport îi luă două zile, pe care eu şi Olga le petrecurăm colindînd la nesfîrşit Recea, ca pentru a invoca umbrele. Inventam şi dărîmam supoziţie după supoziţie, cu facilitatea autorilor de literatură comercială. Enervantă nu era atît lipsa de consistenţă a fiecărei versiuni, cît arbitrarul, absenţa dovezilor, disproporţia dintre substanţa *unei* variante şi infinitul celor posibile. Excluzînd fantezia pură, puţine fapte ne rămîneau. Le enumerarăm în repetate rînduri. Esenţială era absenţa în preajmă a mişcării de partizani. O iniţiativă locală, o revoltă spontană nu era imposibilă, dar atunci localnicii ar fi ştiut-o, ecoul evenimentelor ar fi depăşit imediat hotarele Păunei, purtînd cu sine şi ceva din concretul faptelor. O represiune în masă presupune rapoarte şi aprobări, aşadar timp, ceea ce era în favoarea ideii de mai sus. Rămînea posibil ca ofiţerul nostru să-şi fi asumat singur teribila răspundere a unei acţiuni tipic fasciste, drept care să fi suferit pedeapsa capitală. La aceasta se opunea însă concomitenţa morţii lui şi a păuneştenilor. Pentru a se ajunge la nimicirea comandantului unităţii era nevoie de şi mai multe forme oficiale. O revoltă a soldaţilor germani era din principiu exclusă. Rămînea imposibilul.

În după-amiaza celei de-a doua zile a absenţei lui Mircea, ne căută Hamei. Cu o bunăvoinţă nouă ne pofti la el, unde, fără a se lăsa rugat, deschise cîteva dosare voluminoase.

Era tîrziu cînd Mircea îşi făcu triumfător şi gălăgios intrarea, după ce stîrnise cu „Renault"-ul său toţi cîinii Păunei. Căpitanul era un *von*, iar familia lui locuia undeva pe Rin. I-am mulţumit, l-am sfătuit să se odihnească şi m-am întors la fila cu notele pe care le mîzgălisem în vreme ce Hamei

citea, cu o firească umbră de orgoliu, lucrările pe care le considera utile cercetărilor noastre. Erau cîteva versuri care, într-o formă sau alta, reveneau. Toate datele indicau drept moment al creației lor perioada prezenței hitleriștilor. În principiu, informația culeasă astfel din mai multe izvoare era : în anul tragediei de la Păuna, nemții aveau vedenii.

6

După aproape un an de la vizitarea Păunei mă aflam într-un salon umbros, mobilat cu piese vechi și solide, din palatul care era de cîteva secole reședința familiei von W. Printre draperiile grele se vedea în zare aurul stins al Rinului în apus. O tăcere dură, masivă umplea încăperea ca un al doilea aer. Nu era de fel apăsător, în schimb ocupa întreg spațiul, nu lăsa nici un colț liber.

Fusese un an de cercetări laborioase. Ele nu aduseseră însă lumina dorită în cazul Păunei. Pe măsură ce trecea timpul, îmi dădeam seama că singura direcție din care puteam spera un reviriment era familia căpitanului von W. O pădure de semne de întrebare se ridica, dintre care nu cel mai neînsemnat era acela că o familie purtînd o particulă atît de sonoră n-ar fi cedat cu nici un preț vreo informație compromițătoare pentru mortul ei. Îmi devenise limpede încă de la început că nu era cazul să încerc a obține ceva prin scris, refuzul pe această cale fiind mult prea comod. Trebuia să pun familia von W. în fața unui bătrîn profesor care a străbătut Europa numai pentru a dezlega o enigmă a istoriei și pe care nu-l poți lăsa să plece cu mîna goală. Trebuia să-mi pot expune pe larg și să-mi repet argumentația pînă la cîștigarea încrederii acestor străini, care n-aveau de ce să mă ajute. Am preferat să aștept prilejul abia întrezărit al unei călătorii în Germania. Și, iată-mă, eram de o

săptămînă oaspetele acestei reşedinţe nobiliare, care mi se deschisese de cum mă adresasem doamnei von W., avînd dubla grijă de a-i trezi curiozitatea şi de a nu o lăsa să bănuiască nimic.

Au fost zile extrem de interesante. Înaltă, slabă, doamna von W. mă ascultă prima oară fără să lase să-i tresară un singur muşchi al feţei. Am vorbit enorm. Am încercat să joc ambele roluri, ridicînd pe rînd obiecţiile pe care le credeam posibile din partea ei şi încercînd să le dobor cu argumentele ce-mi pregătisem. Nu era uşor, pentru că persoana din faţa mea nu corespundea de fel cu modelele imaginate de mine. Se vede însă că sînt, într-adevăr, un om bătrîn, de vreme ce am izbutit să vorbesc atît de mult şi să complic atît de bine lucrurile, încît am evitat principala primejdie : refuzul categoric, pe loc, şi iminenţa plecării. Doamna von W. mi-a ridicat suficiente obiecţii noi ca să avem ce discuta în zilele următoare. Profesorul se dovedi însă o vulpe şireată. El folosi adevărul cu iscusinţa cu care un interesat uzează de cele mai nepermise mijloace, încît am sfîrşit prin a obţine principala informaţie necesară : aceea că, într-adevăr, ştia ceva.

În clipa aceea am înverzit ca un pom tînăr şi cu o forţă nouă, cu o elocvenţă care mi-ar fi făcut cinste la vîrsta primelor cuceriri amoroase, am reînceput asaltul. Scrupulele onoarei au fost înlăturate de însăşi văduva căpitanului, într-un moment de slăbiciune.

— Puteţi să mă credeţi sau nu, îmi spuse, dar Hubert von W. nu a fost amestecat în masacru. Din acest punct de vedere nu există nici o pată pe numele său. De altfel, familia noastră nu a mai făcut politică de la 1870. Hitler ştia că nu poate conta pe noi, dar a preferat să ne lase în pace, cîtă vreme salvam aparenţele. S-a mulţumit cu ceea ce posedam în industrie şi cu participarea simbolică la război a soţului meu.

— Vă dați seama, doamnă, am spus, că în țara mea este greu să se gîndească despre căpitanul von W. altfel decît se gîndește în legătură cu compatrioții dumneavoastră, care ne-au cauzat foarte mult rău. Cum enigma Păunei va sfîrși oricum prin a deveni obiectul publicității, nu este posibil să nu fie pomenit și numele defunctului. În ce termeni, aceasta depinde numai de informațiile probate pe care mă puteți ajuta să le găsesc.

În jurul nostru mobilele în vîrstă de două sute de ani păstrau o respectuoasă tăcere.

— Hubert era un om calm, reținut, străin de spiritul cazon. Dispunea de o întinsă cultură și uneori primea vizita prietenilor săi, intelectuali de renume. Era în același timp sensibil și muzical. Toate acestea se pot dovedi, și ele pledează împotriva pretinsului său amestec în crima de la Păuna.

— Vă cred. doamnă, dar nu pot repeta altora fapte psihologice. Singure argumentele sufletești, iertați-mă, sînt astăzi insuficiente pentru un fost militar german.

Lupta era strînsă. Ca și în alte rînduri, convorbirea se întrerupse fără nici o concluzie. După cîteva ore, doamna von W. îmi trimitea pe o tăviță de argint un bilet în care mă anunța că va fi în măsură să-mi ofere date noi după desfășurarea, peste două zile, a unui consiliu de familie.

Mă găseam mai aproape sau mai departe de țelul meu ca oricînd.

7

Aveam două zile de vacanță și am profitat pentru a vizita acel colț al Germaniei, lăsînd totodată gazdei mele deplină libertate de acțiune. Am colindat printr-un Wiesbaden surprinzător de modern și printr-un Mainz în care

se mai vedea războiul. Am sperat să mă odihnesc la umbra zidurilor seculare ale Frankfurtului pe Main, evitînd tot ce era mai tînăr decît Goethe. Mi-a fost însă greu să uit că vîrsta acestor clădiri străvechi număra între un deceniu şi două, majoritatea edificiilor de valoare istorică fiind proaspăt reconstruite. Oraşul păstrează totuşi destul din dantelăria lipsită de frivolitate a goticului pentru a putea fi cercetat cu plăcere, ceea ce am şi făcut.

După expirarea celor două zile mi-am întrerupt cu părere de rău escapada, promiţîndu-mi s-o continui în chip de recompensă după ce voi fi obţinut un rezultat pozitiv.

În dimineaţa hotărîtă am coborît în salonul sever, pe buze cu cele mai nuanţate formule, dornic să împărtăşesc doamnei von W. frumoasele impresii pe care le culesesem. Dar ea nu apăru singură.

— Sînt însoţită de avocatul meu, îmi spuse, prezentîndu-mi personajul care nu avea să scoată un cuvînt în tot cursul întrevederii. Este un semn bun, continuă ea. Consiliul nostru de familie a stabilit că vă pot arăta singurul document de care dispun şi din care, vă previn, nu veţi putea desprinde o soluţie clară a enigmei dumneavoastră. Vi-l voi pune la dispoziţie, însă în anumite condiţii.

M-am arătat gata să le cunosc.

— Sînt însărcinată să vă cer un angajament scris că nu veţi pomeni în nici un fel numele căpitanului von W. S-ar putea ca această restricţie să pară capitală pentru un istoric, de aceea renunţ să vă înşir celelalte clauze.

— De ce ? am replicat. Evident, aş fi preferat să am mînă liberă. În esenţă însă mă interesează ce s-a întîmplat. Dacă îmi rămîn faptele, renunţ, fie şi cu părere de rău, la nume.

— Prea bine, domnule profesor. Angajamentul pe care vi-l solicit cuprinde evitarea numelui familiei von W., interdicţia de a copia documentul pe care vi-l voi arăta şi

acceptarea urmărilor ce ar decurge din încălcarea promisiunii dumneavoastră. Vă rog să citiţi, pentru a vedea în ce măsură formulările vă par acceptabile.

Avocatul îmi prezentă o filă de hîrtie japoneză pe care textul contractului nostru era redactat în maniera încărcată a juriştilor.

Eram în dilemă. Modalitatea se dovedea destul de puţin politicoasă. Cuvîntul de onoare nici nu-mi fusese cerut. Ţineau să posede o semnătură, să mă aibă la mînă sau, şi mai bine, să mă alunge. Cei doi aşteptau hotărîrea mea într-o imobilitate ce se voia discretă, doamna von W. dreaptă şi absentă, avocatul într-o mută poziţie reverenţioasă. Mi-am dat seama că orgoliul meu nu este un preţ prea mare pentru a obţine ceea ce-mi promitea, scăzîndu-i încă importanţa, soţia căpitanului. Am ales poziţia care părea să-i displacă cel mai mult.

După ce mi-am depus semnătura, doamna von W. m-a informat asupra formalităţilor de oficializare a actului care vor fi îndeplinite şi l-a concediat pe avocat.

Am rămas singuri. Doamna von W. m-a poftit să şed şi s-a aşezat ea însăşi :

— Domnule profesor, trebuie să vă previn că nu garantez de autenticitatea celor cuprinse în documentul ce vă voi arăta. Cred că am motive să mă îndoiesc de sănătatea lui von W. în ceasurile cînd a notat impresiile sale. De altfel, vă veţi da şi dumneavoastră seama că posibilitatea unor tulburări psihice nu este exclusă. În felul acesta, s-ar putea să vă dezamăgesc. În sfîrşit, iată despre ce este vorba.

Şi îmi întinse o mapă uitată pe masa de stejar care trona în mijlocul încăperii.

Am deschis-o cu un tremur al mîinii. Era clipa tuturor posibilităţilor, a luminii totale sau a consacrării întunericului.

Între copertele de piele veche se aflau un număr de file mici, scrise foarte mărunt, înghesuit și neciteț, pe ambele fețe ale hîrtiei.

— Aceste note au fost găsite la soțul meu cu ocazia deshumării. Le avea asupra lui, într-o apărătoare de celuloid cusută în căptușeala vestonului. În momentul asasinării lui nu i-a trecut nimănui prin cap să-l percheziționeze. S-au mulțumit să-i ia actele.

— Cum ați aflat că mormîntul domnului căpitan este la Păuna ? am întrebat, deși ardeam de nerăbdare să citesc.

— Intervenția celor mai influenți membri ai familiei mele a făcut să aflăm unde s-a găsit unitatea lui von W. în timpul care ne interesa. Fiul meu a vizitat Păuna și a descoperit că localnicii, deschizînd groapa comună, au găsit printre țărani și pe ofițerul german. El a făcut tot ce trebuia pentru ca von W. să-și afle odihna în cavoul familiei sale. Dar păreți nerăbdător să citiți, spuse, deși încercasem să nu mă trădez. Mi-am cerut scuze și am început, cu inima strînsă ca de o presimțire, lectura.

8

„Cei care vor citi aceste pagini se vor îndoi de luciditatea mea, dar aceasta este departe de a mă mira, deoarece sînt primul care o fac. Întîmplările al căror martor am fost de curînd sînt de natură să excite imaginația dincolo de orice limită și nu știu la cît poate rezista creierul omenesc.

Misiunea mea la Păuna s-a dovedit vreme de aproape doi ani extrem de simplă și perfect acceptabilă, întrucît nu mă obliga la o cazonerie excesivă și-mi permitea să evit un contact penibil cu populația, care nu ne putea iubi.

Activitatea postului de radio este redusă şi are un ce automat, care-mi lasă neatinsă liniştea. Şi apoi, de mersul postului de radio răspundea în fapt locotenentul-inginer Dieter Staub. De instrucţie se ocupă subofiţerii, încît, în afara inspecţiilor şi a legăturii cu comandamentul, nu am nimic de făcut. Am petrecut la Păuna doi ani de lectură şi meditaţie.

În toamna aceasta au intervenit nişte fenomene greu de explicat.

Mai întîi au fost paraziţii. Într-una din zile, în ciuda timpului calm, emisiunea foarte curată a postului nostru a fost forfecată de pocnituri şi pîrîituri. Staub, teribil de intrigat, întoarse butonul receptorului, prinzînd un alt post, şi compară. Audiţia era limpede şi netulburată. Trecu din nou pe postul nostru. Paraziţii ne mitraliară urechile. Peste zece minute încetară însă. Reapărură peste o zi, şi din nou împotriva stării timpului. Nici evoluţia barometrului, nici dezlănţuirea vreunei furtuni solare nu puteau fi puse în legătură cu necazul nostru. Iar paraziţii erau atît de puternici, încît făceau aproape imposibilă orice comunicare în răstimpul în care se produceau.

Disperat, Staub raportă comandamentului şi obţinu permisiunea de a întrerupe emisiunile pentru o revizie generală a aparatajului.

Peste două zile legăturile au fost reluate. Vreme de cîteva ceasuri totul decurse normal. În cursul zilei însă paraziţii au reapărut, puternici, grupaţi, ca şi cum cineva s-ar fi jucat provocîndu-i. Apoi, ca de obicei, încetară de la sine. Mîndria profesională a specialistului meu în radiotehnică scăzu cu mai multe linii. Fenomenul apariţiei şi dispariţiei paraziţilor a continuat să se repete o vreme. Schimbarea înainte de termen a locotenentului Staub şi înlocuirea lui cu

un alt specialist nu duseră decît la căderea celui dintîi pe frontul unde fusese trimis.

Locotenentul inginer Braun fu mai înțelept. El nu raportă și nu avu propuneri. Paraziții continuau să se producă în mod capricios, dar legăturile noastre superioare puteau să-i audă și singure. După un timp nimeni nu le mai dădu importanță, căci apărură fenomene mult mai ciudate.

Caporalul Moser începu să sufere de halucinații. Într-o zi își manifestă surprinderea pentru faptul că în baracă se găsește un bolovan care, e drept, nu avea ce căuta acolo. În vreme ce sancționa soldatul de serviciu, acesta îndrăzni să raporteze că nu vede nici un bolovan. Moser se întoarse o dată cu ceilalți oameni care erau de față. În locul numit nu se afla nimic nelalocul său.

Altă dată fu văzut clătinîndu-se pe picioare și căzînd pe o potecă din perimetrul stațiunii noastre. Ajutat să se ridice, îmi povesti că avusese certa senzație că i-a căzut ceva în cap. Obiectul nu era contondent, de altfel nu lăsase nici o urmă, în afara unei stări de alarmă ușor de înțeles. Pentru a liniști spiritele am făcut aluzie la cunoscuta dragoste a caporalului pentru un pahar de vin.

Din ziua aceea Moser nu se mai mișcă fără a fi însoțit de soldatul Rumpf. Căpătase obiceiul de a vorbi în șoaptă și de a privi bănuitor în jur. Rumpf căuta să pară cît mai viteaz. Fantezia nu era prima lui calitate, așa încît profită de ocazie ca să-și încredințeze superiorii că au de-a face cu un băiat de caracter. Dar într-o zi i se întîmplă să aibă greutăți cu ușa. Aceasta, în loc să se închidă cu ușurință, ca de obicei, a trebuit forțată. Sub ochii mei a împins-o din toate puterile, izbutind s-o apropie foarte mult de canat, dar nu s-o închidă. Oricît ar părea de absurd, dădea senzația că prinsese pe cineva în ușă. Pe cineva ? Ce-i drept, era seara tîrziu, dar nici unul dintre noi nu a văzut nimic în spațiul dintre ușă și cadrul ei.

Printre soldaţi se răspîndi îngrijorarea. Pentru a face ordine a trebuit să ridic glasul, să aplic pedepse disciplinare. Nu am ezitat să încurajez puşlamalele berlineze gata să ia totul în rîs şi să lovească în camaradul pus în inferioritate. Drept urmare am obţinut oarecare linişte.

După trei săptămîni, într-o noapte de octombrie, o piatră a spart un geam al barăcii. Într-o clipă întregul pluton a fost afară, înarmat pînă-n dinţi. Scotocirăm împrejurimile fără a găsi pe cineva. Din acel moment gărzile fură dublate. În seara următoare, toate geamurile, pe rînd, au fost prefăcute în ţăndări, unele dintre ele în imediata apropiere a santinelei, care însă nu se dovedi în stare să dea nici un indiciu asupra făptaşului.

Aveam toate motivele să mă gîndesc la o provocare a locuitorilor Păunei. Am raportat în acest sens, dar mi s-a ordonat să repun lucrurile în ordine fără zgomot, prin intimidare, esenţială fiind păstrarea în anonimat, pentru orice eventualitate, a postului nostru de radio. În aceeaşi zi lucrurile s-au agravat şi mai mult. O piatră de mărimea unghiei pocni arcada unuia dintre ostaşii de pază. Soldatul o luă la fugă urlînd. Ocoli baraca, apoi se năpusti înăuntru strigînd că pentru nimic în lume nu mai trece pragul înapoi. Faţa îi era desfigurată de spaimă şi plină de sînge. Mi-am stăpînit prima pornire de a aplica o pedeapsă exemplară. M-am mulţumit cu un arest, care îl ferici pe bietul băiat înfricoşat de fantome.

Eram în dilemă. Ar fi trebuit să iau măsuri aspre, între altele să mă pun în fruntea unei grupe care să cerceteze împrejurimile. Instinctul mă sfătui să n-o fac. Nu ţineam să am soarta ridicolă a soldatului cu arcada ruptă. Ca atare i-am consemnat pe toţi militarii în interior, am pus plantoane la uşi, am ordonat închiderea obloanelor de lemn ale ferestrelor, confecţionate după ultimele spargeri de geamuri, şi dădui stingerea.

Singur în despărţitura mea, mă gîndeam : s-ar putea ca totul să fie pur şi simplu nişte şicane ale ţăranilor din împrejurimi. În noaptea aceea am întocmit un plan de bătaie. Începînd chiar de a doua zi, am pornit represaliile. Am adunat cu risipă de zgomot şi gesturi brutale pe toţi locuitorii satului şi le-am ţinut un discurs ameninţător. Soldatul Arme, spectaculos bandajat, servi de argument. După ce am strigat şi am bătut din picior, am încheiat cu un avertisment în termeni drastici. Începînd din acel moment introduceam un fel de stare de asediu locală. În izolarea Păunei, aceasta era cu putinţă. Interziceam circulaţia după ora şapte seara şi instalam un post fix în mijlocul satului. Îi preveneam pe locuitori că trebuie să-şi anunţe sosirile şi plecările şi că voi ordona dese apeluri de tip militar, la care vor fi obligaţi să se prezinte. Absenţii vor suferi sancţiuni de mare severitate. Am început prin a face pe loc primul apel, folosind infectele scripte ale satului. Prezenţa era mulţumitoare. Satisfăcut de treaba pe care o făcusem, m-am întors la baraca noastră. Aici locotenentul inginer Braun găsi aparatajul fierbinte. O emisiune avusese loc."

9

„Opinia mea era formată. Orice mijloace de intimidare folosiseră, nu puteau fi decît partizanii. Un raport în acest sens fu transmis comandamentului, care-mi răspunse însă în termeni foarte oficiali : serviciul de informaţii dădea asigurări că în regiunea noastră nu există partizani.

În calitate de comandant ocup singur un minuscul paralelipiped, nu mai larg decît cuşeta clasică a unui vagon de dormit. Pe fereastra acestei încăperi am văzut prima oară *forma.* Între mine şi brazii din apropiere se interpusese o

ceață. Ceva îmi atrase atenția. Nu greșisem. Ceața avea un contur fragil, nesigur, era însă un obiect delimitat. Simții un fior din creștet pînă-n tălpi. Mă felicitai pentru singurătate. Instinctiv, m-am repezit la ușă și am închis-o. Mă feream de spectatori. Apoi am revenit la geam. Forma nu dispăruse, dar era de nerecunoscut. O privii îndelung, în vreme ce o transpirație rece îmi îngheța spinarea. Sub ochii mei obiectul de ceață se mișca, se deplasa, schimbîndu-și totodată aspectul. O făcea, între altele, pentru a înainta, comportîndu-se întocmai ca o amibă. Comparativ însă avea dimensiuni gigantice, conturînd, spre o pildă, cu un cal. Forma rătăcea pe pajiște fără țel. Deodată se opri și avui senzația că privește spre mine. Absurd, pentru că forma nu prezenta organe diferențiate vizibil. Totuși urmarea opririi ei de o clipă a fost că, încet, cu o anume solemnitate, forma se îndreptă către geamul meu ! Groaza care punea stăpînire pe mine avea de luptat cu opoziția rațiunii. Aceasta striga din răsputeri că forma este o halucinație, una explicabilă după misterele ultimelor săptămîni. În zadar, coșmarul se apropia, iar inima încetase să-mi bată, mă sufocam. Dincolo de pereții subțiri, de scînduri, erau băieții din plutonul meu, fiecare baricadat în viața lui, în timp ce eu eram singur cu spaima mea, singur cu lumea acestei forme fără sens pe care o simțeam de la distanță urcînd pe mine cu oribile prelungiri băloase. Sleit de puteri, am căzut, lovindu-mă cu zgomot de perete și prăbușindu-mă de-a lungul lui pînă pe podeaua dură. Leșinasem.

Cînd mi-am revenit eram în pat. Un slab miros de medicamente stăruia în aer. Sanitarul se ocupa de mine cu toată atenția, dar fără să-și permită întrebări. Am improvizat o motivație vagă și i-am întors spatele, după ce mă convinsesem că dincolo de fereastră nu se mai zărește nimic.

A doua zi însă forma reapăru. Nu se mai apropie de geam, în schimb am putut-o urmări evoluînd pe deasupra

ierbii, abia aplecînd-o, sau țopăind ca un copil rîzgîiat ori ca o minge bătută pe loc, și în aceste momente greutatea ei devenea destul de importantă pentru ca saltul elastic să se poată efectua. În sfîrșit, am văzut-o zburînd, plutind, mai exact, fără a lua o înfățișare specială în acest scop și fără a face vreo mișcare anume. Se rostogolea prin aer ca și pe pămînt, și zborul ei nu era influențat nici de suprafața de planare, nici de alți factori. Sînt convins că forma poate căpăta greutatea pe care o dorește și se servește la fel de bine de gravitație ca și de imponderabilitate.

Dar, mai întîi, există ea ? În primele zile evitam să-mi pun întrebarea. Singurul fapt care părea să-i acorde certificatul de existență era interdicția neargumentată pe care o formulasem de a nu se deschide fereastra.

Nu știu ce vor fi gîndit oamenii mei despre comandantul lor. Părea să domnească liniștea, în orice caz nu mă tulburau cu vești neplăcute. Iar eu începeam să mă familiarizez cu ființa de ceață ca și cu o prezență inevitabilă, dar inofensivă. Mă gîndeam cu îngrijorare însă la faptul că peste o zi, două, trei va trebui să-mi părăsesc patul, să-mi reiau atribuțiile și să risc astfel o întîlnire cu forma în cîmp deschis. Nu mă simțeam în stare să depășesc un asemenea moment. Eram convins că aveam să mă dau în spectacol, și aceasta țineam s-o evit cu orice preț. Pentru același motiv suportasem în tăcere chinurile de pînă atunci, privind cu moartea în suflet grațiile formei în fața ferestrei mele, fără să îndrăznesc a mă plînge subalternilor, fără să le ordon să scoată un pistol și să tragă, fără s-o fac eu însumi. Lipsa de hotărîre ascundea, de altfel, neîncrederea în eficiența armelor noastre de foc împotriva formei.

Ciudat era faptul că nimeni n-o mai zărise, dar nu m-am grăbit să apreciez aceasta ca pe o dovadă că forma gîndește."

10

„În noaptea asta a fost aici! Reuşisem să adorm (de cîtva timp folosesc în mod regulat somnifere).

M-am trezit brusc. Afară era o imensă lună plină care ajungea pînă la mine prin crăpăturile milimetrice ale oblonului închis. Lame subţiri de lumină rece tăiau lemnul podelei.

La un moment dat, privirea mi-a fost atrasă de broasca uşii. Abia o ghiceam în întunericul destul de compact. Părea neclintită, o bucată de metal inform. Am aşteptat, nu ştiu nici eu de ce, să văd mişcîndu-se clanţa. Broasca era însă încuiată, iar cheia pe masă. Şi atunci am văzut. Ceva prelung, scămos intra pe gaura cheii. Se strecura fără grabă în camera mea, ca un fir de lînă abia tors, un vierme nesfîrşit şi scîrbos. Vedeam prost la lumina insuficientă, dar ceea ce vedeam nu era mai puţin cert. Odată infiltrată, ceaţa renunţa la aspectul filiform, redevenea difuză, se contorsiona şi se topea în ea însăşi, ca un abur mînat de curenţi nevăzuţi. Părea că forţe ascunse frămîntă acest aluat incredibil, îl trefilează şi-l împletesc din cine ştie ce obscure motive.

Forma nu-mi acorda nici o atenţie. Se lăsa spre podele, urca de-a lungul peretelui, ca fumul unei ţigări, ondulîndu-se, buclîndu-se fără grijă, în vreme ce continua să curgă înăuntru.

Mă ridicasem în pat, lipit de perete, cu braţele întinse, răstignit. O zgură murdară mă acoperea, era groaza. O simţeam, crustă solzoasă, chircindu-se pe mine, intrîndu-mi prin pori, urcînd o dată cu sîngele pînă la inimă. Paralizat, mort, în imposibilitate de a striga, cu apariţia între mine şi ai mei, în dilemă dacă să n-o fac totuşi, dacă să nu risc, deşi eram convins că în clipa intrării celorlalţi forma ar fi dispărut. Un alt mod de acţiune nu găseam şi rămîneam

zidit în nemişcarea mea ca într-o fortăreaţă, ascultînd în timpane tam-tamul timpului.

Forma devenea tot mai voluminoasă. Clipa în care urma să ajungă neplăcut de aproape venea cu paşi repezi. Îi aşteptam oripilat atingerea.

Cum ajunsese nevăzută pînă aici ? Intrase probabil în acelaşi mod şi trecuse prin cazarmă, fără să fie observată de către planton. Ce căuta oare ? Ce semnificaţie avea apariţia ei, pe cine reprezenta, cine era ? Un potop de întrebări imposibil de pus unui abur lunar, unei forme biologice cu aspect de amibă gazoasă.

Timpul se molipsise de febra mea. Uneori trena, părînd gata să se oprească, alteori făcea salturi acrobatice.

Nu ştiu cînd a ajuns lîngă mine. M-a înconjurat. M-a inclus în fiinţa ei fără să am cea mai mică tresărire. În zgîrcita lumină a camerei, mai mult ghicisem firul relativ dens care se strecura pe gaura cheii. Relaxată în aerul încăperii, forma îşi pierduse conturul şi, aproape cu totul transparentă, era greu de sesizat. Ideea comuniunii cu forma îmi zgîria creierul. Am sărit din pat, m-am repezit la uşă, apoi m-am răzgîndit, am deschis oblonul interior al ferestrei. O inundaţie de lumină albăstruie umplu spaţiul. Forma, dispersată pretutindeni, nu se mai vedea. Cuţite îmi sfîşiau tîmplele. Invizibilă, forma continua să existe, mi se freca de fiecare centimetru al epidermei, îmi intra în gură, în ochi, o respiram. Am deschis geamul în răcoarea nopţii şi am început să gesticulez cu sălbăticie, sperînd să-l alung pe nepoftit, să-l sfîşii cu mişcările mele bruşte, să-i fac rău. M-am oprit, după o vreme, gîfîind, cu braţele atîrnîndu-mi, neputincioase. Nici un indiciu nu mai trăda nedorita prezenţă. Desigur, nimic nu dovedea contrariul. Eram însă epuizat. Cu pulsul în scădere, îngheţat de frig, am închis geamul şi am căzut, istovit, pe dreptunghiul tare al patului."

„Au trecut două nopți. N-am mai scos cheia din broască. În seara aceasta a revenit totuși, strecurîndu-se printr-un spațiu și mai îngust, căci dacă axul cheii ocupa majoritatea orificiului broaștei, mai rămînea locul de trecere al limbii și nu avusesem grijă ca și el să fie astupat. De astă dată eram pregătit. O riglă cu muchii ascuțite se afla la îndemînă. Am coborît cu mii de precauții și, căutînd să nu fac zgomot, am șfichiuit aerul ca și cu lama unei securi. Tăișul a trecut cu ușurință prin ceața fluidă, fără să se întîmple nimic. Materia, despărțită în două de trecerea riglei, s-a reunit fără grabă, continuîndu-și imperturbabil curgerea spre interior. Am reluat masacrul cu disperare, ciopîrțind efectiv în mii de secvențe substanța formei. Am sfîșiat-o cu degetele, am provocat cu vestonul un adevărat vîrtej. Apariția se comporta docil și încăpățînat, urmînd mișcarea aerului cînd era nevoită s-o facă, readunîndu-se însă neobosită cînd îi dădeam răgaz. Deodată, sub ochii mei, se concentră într-o sferă alburie care se repezi ca un obuz către fereastră și, spărgînd atît oblonul, cît și geamul, ieși, umplînd baraca de noapte și spaimă.

*

A doua zi am ales o grupă de trei și am pornit să cercetăm pădurea din care Recea se ridică la fel ca o insulă din ocean. Plutonul era impresionat de faptul că, personal, comandantul se punea în fruntea cercetașilor. Nu pentru aceasta o făcusem. De ce o făceam totuși ? Intrarăm tăcuți în umbra subțire dintre brazi. Printre coloanele trunchiurilor puteam vedea destul de departe. Werner privea cu încordare în jur, căutînd partizanii. Fitzig și Dorf erau somnoroși. Se îngrășaseră în repausul forțat de la Păuna. Am înaintat mulți kilometri spre sud, notînd cu grijă pe harta regiunii traseul exact. Nici o urmă nu trăda trece-

rea în ultimele luni a vreunui pas de om prin acele locuri singuratice. Sub talpa elastică a cizmelor fine simţeam rupîndu-se straturi de ace de brad. Mi-ar fi plăcut să dau la o parte aceste straturi, unul după altul, în căutarea celui mai vechi, care s-a scuturat acum un deceniu, acum un secol... Dar Fitzig şi Dorf înaintau implacabil, mă împingeau dinapoi cu mersul lor mecanic, iar frica lui Werner mă obliga. Priveam împrejur ca şi oamenii mei, dar căutam altceva, nu ştiu nici eu ce, poate un semn, un jalon, o graniţă a imposibilului. Eram de un calm exemplar. Ziua, decorul forestier, necesitatea de a salva aparenţele aveau asupra mea un efect neaşteptat. Lunga plimbare pe jos a patrulei mă reconcilia cu natura, cu viaţa. Altfel, izolarea Păunei şi încercările prin care trecusem ar fi sfîrşit prin a mă scoate din minţi.

★

Pe harta mea, tot mai mari sînt pătratele haşurate cu negru, indicînd locurile cercetate. Evident, nici o urmă, umană sau nu. Cei trei însoţitori ai mei sînt prada unui sentiment amestecat de mulţumire ascunsă şi dezamăgire.

★

În noaptea aceasta am asistat — pentru a cîta oară ? — la paraşutarea proviziilor. Stelele au fost prezente într-un număr ameţitor. Prin contrast, din pădurea care ne încercuieşte urca spre noi un flux întunecos şi mat care înghiţea totul.

Avionul a apărut fără zgomot, exact la ora fixată. Am schimbat semnalizările de rigoare şi un punct argintiu s-a desprins de corpul suplu al aparatului. Pasărea a zburat, dar pata albă a rămas. Un bolid rece şi leneş cobora din stele peste aşteptarea noastră. Venea către noi fără nici un zgomot, iar lumina moartă a lunii către apus îl imaterializa. Era o linişte atît de desăvîrşită, încît am auzit des-

chizîndu-se paraşuta. Ţesătura pocnea în iureşul aerului, fîlfîia sub un vînt cosmic, plesnind faţa nopţii cu o aripă dură. Am plecat înainte ca soldaţii mei să iasă din puterea vrăjii şi să înceapă a face inventarul probabil al coletului care încă plutea.

*

Pătratele haşurate mi-au acoperit harta în întregime. Subofiţerii mei trebuie să se fi convins că în împrejurimi nu se află nici o sursă de primejdie. Iar eu am văzut cu ochii ceea ce voiam să văd. Ce mă aşteptam să găsesc ? Poate, într-un loc uitat, pădurea puţin ciufulită, pămîntul răscolit, şi acolo...

*

Am descoperit ceva îngrozitor. Trebuia să mă aştept. Braun a raportat comportarea mea ciudată. M-a *turnat* ca un ordinar, iar ei au primit denunţul, oricît de imprecis va fi fost, şi-i dau instrucţiuni să mă observe în continuare ! Trebuie să acţionez urgent şi cu hotărîre.

Dar cum ? Nu pot pomeni despre mesajul surprins de mine fără a oficializa situaţia şi a precipita o «clarificare» împotriva mea. Dumnezeule, ce vor fi înţeles ei ? Ce-mi impută ? Şi singurătatea aceasta ucigătoare ! Familia m-a uitat. De prieteni ce să mai vorbesc...

*

Azi am făcut instrucţie cu plutonul toată dimineaţa. Trebuie să le dau impresia că am ceva în cap şi în orice caz să le scutur grăsimea de pe creier. Braun putea s-o facă fie şi numai din plictiseală. A fost enervant, ca orice activitate inutilă şi mecanică. I-am făcut să transpire pentru şase luni. Dacă m-au declarat nebun, le-am oferit un argument în plus. Cu atît mai bine.

Mă simt neglijat. Forma mă ocoleşte. De mult nu-mi mai e frică de ea. Nici nu ştiu dacă mi-a fost vreodată.

Senzaţia de straniu mi-o provoca nu prezenţa, ci modul ei de a se infiltra, precum şi faptul că nu ştiu la ce mă pot aştepta din partea ei.

*

Astăzi am reuşit să îndepărtez toată lumea de baracă. (De la o vreme mă bucur de ascultare ca un om bolnav.) Am deschis uşile şi am început să aştept. N-a apărut nimic, dar mă simt înarmat cu nespus de multă răbdare.

*

Să vină odată — nu ştiu cît timp mai am!

*

În sfîrşit, am aflat! Poate nu totul, poate nu adevărul, dar am senzaţia că ştiu şi aceasta-mi ajunge!

A apărut pe la ora 11. Plutonul era la instrucţie, uşile de perete...

S-a apropiat, a dat ocol barăcii, fără grabă, mirîndu-se poate. Apoi a dispărut. Brusc. Era limpede că-şi relua astfel libertatea de acţiune. M-am apropiat, la rîndul meu, de baracă, am ascultat. Zgomote familiare mă făcură să tresar: punea în funcţiune postul de emisie! Un scîrţîit cunoscut mă făcu să alerg la cîţiva paşi de baracă. Nu mă înşelasem: manevra antena orientată. Unghiul de bătaie fu deplasat... către cer. După îndelungi tatonări, mecanismul antenei încremeni. Adaug, deşi e de prisos, că nici un avion nu traversa văzduhul. Direcţia undelor nu putea fi decît neantul, spaţiul stelar... Dar aceasta înseamnă că forma aparţine acestui spaţiu! Rupt din lumea sa de forţe necunoscute, eşuat pe o planetă împărţită în tabere care se luptă, jalnică este situaţia acestui vizitator inoportun! Nevoia lui de a se ascunde şi de a comunica totuşi, încercarea disperată de a lua legătura cu ai săi pe calea undelor ascund un sens tragic. Pentru mine e limpede: forma nu este capabilă să se întoarcă singură la ai săi. A găsit la noi un post de radio destul de izolat ca să încerce, dar insu-

ficient de puternic pentru a reuşi să stabilească o comunicare cu lumea ei. Jalnicele exhibiţii la care s-a dedat aveau un singur scop : să ne îndepărteze de staţie. Acum i-am creat condiţiile necesare şi ea crede că va putea vorbi stelelor, cînd postul nostru de radio este atît de modest. Cum s-o fac să înţeleagă ? Dar mai ales cum s-o ajut ? Nici măcar marile posturi de radio ale lumii nu pot depăşi o arie limitată. Ce se va face forma rămasă aici, într-o singurătate populată atît de primejdios, singură pînă la capătul lumii... Va rătăci, neobservată, peste păduri şi văi, va trece deasupra oraşelor, îşi va petrece noaptea în turnurile vechilor burguri ori va împărţi cu vagabonzii marile poduri ale metropolelor. Va încerca să se apropie de oameni şi nu va izbuti decît să-i sperie. Va dori să-i observe şi va trebui să se ascundă. Va ţine să înţeleagă mobilurile lor şi nu va fi în stare, în această lume de contradicţii. Doamne, şi nu pot face nimic pentru ea !

De ieri domnia absurdului este deplină. S-a constatat că postul de radio a fost folosit. Toate asigurările mele n-au servit la nimic. Evenimentul a fost raportat. Sînt bănuiţi oamenii de pe aceste locuri.

Cercetarea împrejurimilor a dovedit că nimeni nu se află în apropiere, partizan sau nu. Aşadar, vinovaţi sînt cei din Păuna. Ce au transmis şi cui nu se ştie. Se bănuieşte însă că ar fi fost ajutaţi... de cineva dintre noi. Pînă la sosirea unui nou comandant de pluton şi lămurirea cazului, a trebuit să predau comanda lui Braun...

Soldaţii noştri patrulează zilnic prin sat. Din cînd în cînd scot oamenii dintr-o casă sau alta şi efectuează perche-

ziţii. Sătenii sînt îngroziţi. N-au voie să părăsească Păuna nici pentru cinci minute. Vitele suferă de lipsa păşunatului.

*

Forma n-a mai apărut pînă azi-noapte, cînd a făcut o transmisie. Braun a hotărît să fie energic ; a ordonat adunarea întregului sat la ora 4. Plutonul e într-o dispoziţie sumbră. Nu pricep ce se petrece şi nici nu pot să pun întrebări. De-ar veni odată înlocuitorul meu ! Vreau să apar în faţa Curţii Marţiale ! Vreau înaintea plutonului de execuţie ! Să se termine odată !"

12

— Şi s-a terminat, continuă doamna von W., după ce, surescitat de lectură, am încheiat cu glas tare citirea ultimei pagini. În dimineaţa aceea, după ce a făcut apelul satului, locotenentul Braun a ordonat să se sape o groapă mare. Soţul meu a înţeles, a început să se agite, să alerge, să facă apel la fosta sa autoritate, să implore. A primit să dea explicaţii şi-a spus tot ce ştia despre formă. Bineînţeles, i s-a rîs în faţă.

Odată terminată groapa, sătenii au fost aduşi la marginea ei şi plutonul de execuţie a luat poziţie. La auzul comenzii, soţul meu s-a repezit la soldaţi, împiedicîndu-i să ochească, să tragă. Braun n-a ţinut seama de nimic. Ambiţia îl orbise. A ordonat foc. Toţi oamenii din sat şi-au aflat sfîrşitul în groapa comună. Şi, o dată cu ei, soţul meu.

Am tăcut cîteva momente, cutremurat. Marile spaţii ale Păunei erau cu mine în încăperea colţuroasă, vibrînd sub ţipătul sfîşietor al ecoului crimei.

— Sînteţi sigură că totul s-a petrecut întocmai ?

— Foarte sigură. Mi le-a povestit chiar Braun.

Am tresărit vizibil.

— M-a vizitat acum cîţiva ani, cînd l-am adus pe Hubert de la Păuna. Şi-a scos pălăria în faţa mormîntului soţului meu, apoi mi-a spus că nu putea să procedeze altfel. Datoria...

— Şi nu l-aţi dat pe mîna celor în drept, n-aţi reclamat reabilitarea soţului dumneavoastră ?

— Prefer să avem în familie un prost soldat decît un nebun.

— Cum, şi dumneavoastră credeţi ?...

M-am întrerupt. Mi-am dat seama că n-am nici o şansă în faţa acestei femei de gheaţă. Ce argumente aş fi putut să-i aduc pentru a o convinge că, oricît de neverosimil părea, *ar fi fost posibil ?* Asta ori se simte, ori nu.

Am mulţumit doamnei von W. pentru gestul şi încrederea sa, promiţîndu-i să nu mă servesc de numele soţului ei în lucrarea pe care o voi scrie despre evenimentele de la Păuna. Am plecat cu moartea în suflet, simţindu-mă printre oamenii aceia la fel de singur cum trebuie să se fi simţit forma lui Hubert von W. şi la fel de neputincios cum a fost el însuşi. Această dispoziţie nu mi-a trecut decît atunci cînd m-am întors acasă. Alături de Mircea şi Olga, printre ai mei, treptat m-am scuturat de negura care se lipise de mine. Şi astfel, după un timp, am putut însemna cele de mai sus, care, din păcate, lipsite de documentele doveditoare, şi mai ales de urmele materiale ale formei, nu pot avea vreo valoare ştiinţifică.

Uneori, în serile de iarnă, pierdut în reverie sub aura ocrotitoare a lămpii, mă întreb, în timp ce afară bîntuie viscolul : Ce s-o fi făcut, cum o fi pierit forma naufragiată pe Pămînt ?...

lumile stau de vorbă

1

Kprx se lăsă la cîteva lungimi sub valuri. Deasupra capului său, dansul delfinilor continua. Corpurile agile descriau sinusoide perfecte, împărțite simetric între apă și aer. Erau supli, elastici, neobosiți. După ce-i privi o vreme, lui Kprx i se păru că tot universul începe o pulsație stranie. O respirație amplă, rotundă. Inspirație, expirație, inspirație, expirație... Un delir, un coșmar. Lumea în întregul ei prindea să oscileze ca propria sa imagine contemplată prin valul unduitor al unei ape limpezi, puțin adînci.

Această amețeală, această beție colectivă plăcea la nebunie delfinilor, care nu mai vedeau decît iluzia, nu mai auzeau decît armonia.

Frumosul matematic, își spuse Kprx.

Se înfipse în apă cu capul înainte și începu să coboare, cu mișcări line, înscriind o spirală îndrăzneață.

Se făcea tot mai întuneric. Treptat, presiunea creștea. Peștii nu-l luau în seamă. De altfel, erau tot mai rari.

După o jumătate de oră, întunericul cuprinse totul. Trecu pe lîngă un fluviu de mîl care cobora de pe continent fără a se amesteca prea mult cu apele înconjurătoare. Îi simți

curgerea, calmă, ireală, era însă un adevărat curent care antrena tot ce întîlnea în cale.

Kprx își continuă drumul în linie orizontală. După o altă jumătate de oră lansă un semnal. La această adîncime, oceanul era pustiu. Așteptă încordat o secundă, două. În sfîrșit, răspunsul veni, liniștitor.

Își reluă înaintarea, îndreptîndu-se de astă dată spre sud și coborînd în același timp. Mai avea mult pînă să ajungă. Singurătatea acestor locuri îl apăsa mai puternic decît platoșa de apă care se îngroșa din ce în ce. Îi părea rău să părăsească jocul delfinilor, privirile lor încrezătoare, de copii, regreta peisajul aerian și terestru, cerul cu nori în formă de pești, țărmurile cu alge încremenite. Revedea priveliștile imprimate pe retina sa în cele patru zile ale misiunii și formele, culorile dădeau viață oceanului, sens întunericului.

Un semnal îl trezi din reverie. Ajunsese. Făcu tradiționalul tur de asigurare și se strecură pe intrarea îngustă.

Aici nu mai era singur, se simțea din nou printre ai săi. Ceva mai departe începeau coridoarele fosforescente.

Îi plăcea casa lor, cetatea lor submarină, cu labirintul de peșteri încîrligate, cu vastele săli ale căror bolte se pierdeau în sori de minerale sclipitoare, cu Marea Rotondă a Jocurilor, închizînd o imensă bulă de aer care ocupa jumătate din înălțimea incintei și unde puii învățau de mici dansul delfinilor. Solzii luminoși alcătuiau pe pereții de stîncă desene complicate, forme geometrice care aveau menirea să insufle optimism, respect pentru studiu, încredere în rațiune.

Kprx salută cîțiva apropiați, apoi se îndreptă spre locul de odihnă. Trebuia să se gîndească la raportul său.

2

Tăcerea dura de două minute. Kprx își terminase expunerea. Adunarea Primilor Bătrîni rămăsese pe gînduri.

Întîiul vorbitor fu un delfin lung, cu capul de un luciu mat.

— L-am ascultat cu atenție pe fratele nostru Kprx. Curajoasa lui cercetare ne-a prezentat un tablou interesant și, nu ne îndoim, fidel al stadiului în care se află lumea. Înțeleaptă hotărîre a luat Adunarea Primilor Bătrîni atunci cînd a poruncit să se facă încercări de a cunoaște situația prezentă !

Imaginea pe care ne-o aduce Kprx este însuflețitoare. Deducțiile sale ne-au convins.

Mai ales era menit să ne impresioneze tabloul vieții fraților noștri buni, delfinii tineri, de a căror evoluție strămoșii noștri s-au ocupat cu atîta speranță. Din nefericire, ei n-au depășit stadiul animalic, deși sînt extrem de înzestrați.

Așteptarea multimilenară a Delfinilor bătrîni trebuie să ia sfîrșit. Trebuie să ieșim din peșteri. Trebuie să ne impunem dreptul la o viață marină independentă.

Delfinul își reluă locul. Adunarea forfotea. Gîndurile se transmiteau instantaneu, fără zgomot, fără efort.

Se prezentă un alt delfin, foarte argintiu, sclipitor.

— Kprx și Nnrr, care au vorbit înaintea mea, înoată în optimism. Chiar dacă au cu totul dreptate, va trebui să cîntărim de zece ori înainte de a hotărî.

Să ne amintim învățămintele trecutului.

Să ne amintim că maimuțele antropoide și Delfinii bătrîni au evoluat paralel. Că înainte ca primul pitecantrop să lovească două pietre între ele pentru a ciopli una, delfinii din specia noastră construiau în apă și la țărmurile oceanelor.

Să ne amintim că, pe cînd planeta noastră era vizitată de cosmonauţi din alte pămînturi, noi am fost cei cu care s-au putut înţelege, oamenii neştiind altceva decît să se prosterne în faţa sferelor care protejau capetele solilor din astre. Noi le-am primit mesajul de unitate a vieţii în Cosmos şi comoara experienţei lor tehnico-ştiinţifice.

Să ne amintim era fericită în care tehnica înaltă a marţienilor ne-a dat posibilitatea să depăşim limita fatală a dezvoltării noastre, absenţa membrelor articulate, prin folosirea directă a forţei gîndului. Să ne amintim zilele de legendă cînd delfinii au realizat platformele de la Vdnvh-fh, sau Baalbek, cum spun oamenii, destinate să-i primească pe ultimii vizitatori cosmici ai Pămîntului. Sau despre mesajul adresat omenirii prin chipurile de piatră, gigantice şi grăitoare, cioplite şi instalate de strămoşii noştri pe acel frămîntat fund de ocean care, conform previziunii învăţaţilor, avea să se înalţe an de an pînă va ieşi de sub apă, spre a deveni ceea ce astăzi numesc oamenii Insula Paştelui. Aceasta ca să nu mai vorbim despre construcţiile suboceanice de utilitate publică sau artistică, despre templele antice ale delfinilor, în parte ruinate ori acoperite de mîluri, unele considerate drept opere ale umanităţii, altele ignorate de oameni sau ascunse lor.

Să ne amintim de epoca în care s-a considerat că evoluţia omului permite o alianţă. Să ne amintim generozitatea strămoşilor noştri, care au trecut peste prăpastia superiorităţii care ne despărţea de bipezii inteligenţi, peste posibilităţile noastre de a-i domina, pentru a realiza o uniune frăţească. Eşecul a fost total, sîngeros.

Apoi a venit uitarea, atît pentru oameni, cît şi pentru delfini. Oamenii uită tot, uită repede. Au uitat limbile vorbite de ei încă acum două-trei milenii. Au uitat provenienţa unor simboluri care n-au murit încă, precum sirena, femeia-peşte, care mai trăieşte în mitologiile lor pen-

tru a desemna, desigur, din punctul lor de vedere, ademenirea mincinoasă către o falsă fericire. Vagi reminiscențe împiedică și astăzi unele popoare să consume carnea delfinilor. Alte neamuri ne vînează. Dar să nu uităm că oamenii pot fi și antropofagi.

Clarvăzători au fost Bătrînii delfini !

Oamenii au ocupat întreg Pămîntul, au început să colinde mările, să prindă și să le disece viețuitoarele. A urmat o epocă de neîntrerupt progres al umanității. Coplanetarii noștri au dezvoltat considerabil tehnica, fără a o neglija pe a războiului. Aceasta le-a deschis nesperate posibilități de a se ucide între ei. N-au ezitat s-o facă, și la niște proporții care ne-au îngrozit.

Devenea limpede că pentru delfini momentul era pierdut. Înțelepții noștri au dedus că începem o epocă de regres. Au pus la adăpost în peșteri valorile tradiționale și au izolat aici aproape întreaga specie a Delfinilor bătrîni, dedicînd-o studiului și conservării civilizației oceanelor. Celelalte specii ale delfinilor au trebuit lăsate în voia soartei.

În aceste condiții, avem noi dreptul să riscăm totul pentru o încercare de ordin idealist ?

Nu avem acest drept. Noi sîntem o specie sacrificată să nu gustăm bucuria libertății, viața între semenii noștri, sub cerul albastru, printre insulele verzi. Virtutea noastră este răbdarea. Pînă cînd omenirea nu va prezenta garanții maxime, nu trebuie să reluăm contactul.

O întrebare se auzi din rîndul celor din față :

— Cum se împacă cele spuse aici cu spectaculoasele realizări ale omenirii în diferite domenii ?

Răspunsul curmă frămîntarea care se ghicea :

— Evoluția nu e niciodată egală în toate direcțiile. Așa se explică faptul că, după ce au disecat și au studiat toate animalele, printre care și pe delfini, oamenii nu au obser-

vat decît de curînd că între volumul şi circumvoluţiunile creierului delfinilor tineri şi ale celui omenesc există uriaşe apropieri. Ei sînt departe de a trage toate concluziile unei asemenea descoperiri şi nici nu bănuiesc existenţa delfinilor inteligenţi.

Kprx medita în colţul său. Pentru el era limpede. Avea să urmeze o nouă epocă a prudenţei. Funcţia de conservatori ai civilizaţiei îi anchilozase pe Bătrîni. Unii manifestau un orgoliu absurd. Ei ar fi vrut ca oamenii să cadă în genunchi în faţa delfinilor, iluminaţi asupra marii erori în care trăiau şi apăsaţi de o vină imemorială.

Încercase să-i convingă cu calm, argumentînd solid şi fără patimă, dar nu reuşise. Tinerii aveau să se zbenguie mai departe în unduiri de o simetrie geometrică, mînaţi de un instinct despre care nu vor şti că e al frumosului.

Iar omul acela care încerca să comunice cu delfinii va dispera cercetîndu-i fraţii inferiori, pînă va renunţa la încercările sale spre a nu deveni obiect de batjocură publică.

Simţea un gust amar. În el năştea, prindea forţă, se ramifica în toate fibrele corpului, ca o altă coloană vertebrală, o hotărîre.

3

Valurile impregnate de soare, saturate de lumină, se spărgeau triumfal de stîncile ţărmului. Kprx îşi continuă urmărirea. Delfinul singuratic de la care nu-şi desprindea ochii se ţinea în apropierea bărcii. Pescarul sorta peştii din plasă. Era încruntat, cu faţa bărboasă, inexpresivă, dar găsi răgazul să surîdă tînărului delfin care evolua graţios şi să-i arunce o coajă de pîine. Delfinul o prinse din zbor, făcu cîteva volute, apoi se îndepărtă uşor, ca spre a mulţumi.

Kprx îi ieşi în cale. Execută un mare număr de ondulări, dîndu-i tîrcoale celuilalt, care nu întîrzie să-i răspundă. Un

timp cei doi părură prinşi într-un straniu duet coregrafic. Delfinul tînăr îl observă cu oarecare uimire. Kprx făcu un salt lateral şi porni să onduleze vertical, invitîndu-şi partenerul să-l urmeze. Acela o făcu. Se zbenguiră astfel multă vreme. Într-un tîrziu Kprx profită de realizarea unei distanţe suficiente şi se retrase la odihnă. Tinerii, aceşti copii ai naturii, erau neobosiţi. Lui îi lipsea antrenamentul.

Se gîndi la ai săi, la farmecul peşterii submarine, la cei pe care-i părăsise. Desigur că acolo îl condamnau, îl blamau pe fugar, încercînd să-şi explice de ce nu o făcuse cu prilejul misiunii. Probabil dublaseră paza, poate chiar desfiinţaseră intrările ştiute de el spre a-l împiedica să le trădeze.

Îl durea inima. Era neîndoios aşa, nu se putea să nu fie considerat un trădător. Poate că şi trimiseseră împotriva lui o expediţie de pedeapsă.

Execută o rotaţie, examinînd spaţiul înconjurător. Nimeni, decît, mai departe, delfinul tînăr şi pescarul.

Revenise zile în şir la micul ţărm unde îi vedea apărînd cu o punctualitate matematică. Pescarul avea întotdeauna ceva pentru el : un biscuit, o bucată de turtă. Uneori îl păcălea aruncîndu-i un ambalaj strălucitor, o sticlă goală, dar tînărul delfin nu se supăra, iar pescarul îl împăca pe dată.

Jocurile continuară şi ele. Într-o zi, cînd crezu că-l cunoaşte îndestul, Kprx se opri în faţa tînărului şi făcu cîteva pase magnetice spre a-l ajuta să-şi concentreze atenţia. Delfinul tînăr era încordat.

— Fii atent, ordonă Kprx prin influxuri cerebrale.

Delfinul tînăr îl privea.

— Fă ca mine ! transmise Kprx. Apucă peştele ăsta şi aruncă-l în barcă.

Kprx prinse uşor între maxilare un pui de cegă care se zbătu nebuneşte.

— Fă ca mine, fă ca mine ! repetă Kprx.

Execută un mic salt şi azvîrli peştele, neobservat, în barcă. Repetă operaţia de cîteva ori. Deodată delfinul tînăr se înveseli. Făcu cîteva tumbe elastice, apoi se repezi pe urmele unui peşte galben cu pete maronii, îl prinse din zbor, apoi îl aruncă în barca pescarului.

Kprx îşi simţi inima îndurerată de fericire. Aşadar, nu era totul pierdut ! Tinerii mai puteau învăţa ! Puteau lega firul evoluţiei de acolo de unde se rupsese de al fraţilor superiori.

Pescarul privi cu mirare înapoi, în spatele său. De unde apăruseră peştii ? Kprx se repezi pe urmele delfinului tînăr, care gonea o nouă victimă.

— Uită ! transmise el cu toată puterea. Uită imediat !

Delfinul tînăr trecu pe lîngă peştişorul urmărit, făcu o tumbă şi reveni, mirat, fără scop. Kprx execută un cerc de adio şi se îndepărtă.

4

Plaja era plină de o lume în ciudate costume, foarte colorate. Bărbaţi şi femei se înghesuiau pe cheiuri, pe digurile bolovănoase, pe scările în spirală ale celor două faruri. Se căţăraseră pe acoperişul vilelor de la mal, pe terasele restaurantelor, în copacii de pe promenadă.

Cu ţipete asurzitoare indicau aripa sclipitoare a mării, întinzînd mîini febrile spre a indica locul unde zăreau delfinul.

Circulaţia în această parte a localităţii era întreruptă, noi şi noi mase de oameni apărînd, de astă dată îmbrăcaţi de oraş. Arhipline de curioşi, bărcile săltau primejdios la debarcadere, legate ca nişte cîini în lanţurile lor.

Kprx evolua graţios, într-un adevărat balet. Arabescurile savante ale mişcărilor lui se împleteau uimitor în migă-

loase construcţii, pentru a se dizolva în frumuseţea logică a unor figuri geometrice. Aerul sufocant şi ameţitor, inhalat fără vrere, soarele orbitor şi curcubeul lichid al apei se uneau pentru a-i da o stare euforică, încîntătoare. Făcea eforturi să se păstreze la limita beţiei delfinilor, să-şi apere luciditatea, repetîndu-şi didactic scopul evoluţiilor sale.

Izbutise, într-adevăr, să atragă atenţia. Lumea de pe plajă înţelegea că asistă la un fenomen puţin obişnuit. Cu acest delfin se petrecea ceva.

Un elicopter ţîşni ca o libelulă peste apa zbuciumată a mării. Pe o fereastră, un obiectiv lung se aplecă primejdios, ameninţător. Se filma.

Ca la un semnal, toate bărcile, supraaglomerate cum erau, se desprinseră de ţărm. Cu ţipete stridente, înotătorii se lansară în apă. Cei de pe mal îi susţineau cu strigăte de încurajare.

Vînătoarea începuse. Oamenii cedaseră dorinţei infantile de a pune mîna pe minunea văzută.

Cîteva bărci cu motor se repeziră să taie retragerea lui Kprx. Elicopterul cobora cu un huruit asurzitor. Cîteva mici ambarcaţii se răsturnară. Sirenele şalupelor dădură glas. Scara suprasolicitată a unui far se prăbuşi, plină de forme omeneşti.

În jurul lui Kprx totul forfotea, vociferînd, înotînd, vîslind. Bărcile spintecau valul. Înotătorii agitau palme roz şi picioare nervoase. Figurile lor erau deformate de efort şi aveau ochi bulbucaţi ca ai peştilor.

Kprx înţelese că dăduse greş. Spectacolul său nu-şi atinsese ţinta, nu-i atrăsese pe cunoscătorii lumii apelor, pe savanţii oamenilor, pe înţelepţi, ci pe aceia care se zbenguiau pe lîngă plăji cu inconştienţa cu care o făceau tinerii delfini în largul oceanului. În joaca lor era primejdie.

Se opri. Cu capul în afara apei, privea. Cei mai apropiaţi urmăritori se opriră şi ei. Din urmă îi împingeau însă

alţii, iar de pe mal, din bărci, prin gurile portavocilor urlau îndemnuri.

Kprx făcu o înaltă răsucire prin aer, întorcînd spatele ţărmului, şi se prăbuşi în adînc. Înotă oblic spre fund, îndepărtîndu-se de ţărm. Trecu pe sub degetele picioarelor celor mai îndrăzneţi înotători, pe lîngă baza pietroasă a digului pe care mîlul încă nu avusese timpul să se depună, pe sub carenele albe, tăioase. Undeva, în faţa lui, se legăna, între două straturi de ape, un înecat. Îl ocoli şi se împlîntă în adîncurile brune.

5

Trecuseră săptămîni de zile. Kprx ocolea ţărmul continentului. Despica leneş ape dezolate şi reci. Deasupra valurilor se lăsa un cer incolor.

Se hrănea puţin. Slăbise şi-şi pierduse convingerea cu care pornise. Se simţea inutil şi tînjea după peştera Bătrînilor, după bucuriile rafinate ale cunoaşterii, după încrederea fraţilor săi, după un sens al existenţei.

Renegat de cei pe care-i părăsise, aflat în imposibilitate de a comunica omenirii mesajul său, murea sufleteşte. Oamenii erau fiinţele sălbatice care-l urmăriseră lîngă plaja de aur. De ce o făcuseră ? Ce aveau de gînd ? Ce s-ar fi întîmplat în clipa în care ar fi pus mîna pe el ? Vedea cu destulă claritate. Înainte de a-l putea păstra sau trimite celor interesaţi ori chiar elibera, şi l-ar fi disputat între ei cu atîta energie, încît nu se ştie ce s-ar fi ales din Kprx. Evadarea sa, era limpede, fusese prematură, niciodată nu poţi fi îndeajuns de prudent. Victoria e a celui care nu riscă, spuneau Bătrînii delfini. Probabil că aveau temeiuri să gîndească aşa.

Se consolă privind steaua de sub ocean, lumina pe care oamenii o aprinseseră lîngă țărm, ca un far oglindit în ape, un far scufundat care nu contenea să cheme, zi și noapte, irezistibil, înșelător. Era frumos. Kprx îi dădea uneori tîrcoale, malițios, fără a cădea în capcană. Era peretele imens al unui acvariu submarin, un spațiu luminos în care peștii puteau numai să intre, nu și să iasă, unde rămîneau mai mult sau mai puțin, înainte de a dispărea în condiții misterioase.

Spectacolul era totuși plăcut, lumina e totdeauna o bucurie, iar peștii arătau fericiți. Asta însă îl îngrijora, pe oameni e greu să-i înțelegi, iar peștii sînt uneori atît de proști.

Pe el nu-l interesa acvariul, el avea mai mult, avea totul, oceanul și panorama țărmurilor, văzduhul și libertatea.

Se afla acum la o distanță respectabilă de acvariu, îl și uitase. Era preocupat. Înapoia sa venea urmăritorul.

În timpul din urmă apărea des. Oceanul era mai puțin populat. Pe Kprx îl traversă un fior. Ghicea misiunea delfinului din spatele său. Nu-l cunoștea. Avea pe spate ușoare irizații galbene. Nu părea că ar voi să-l atace. Ar fi avut nenumărate prilejuri s-o facă. Ar mai fi putut încerca să-l imobilizeze pe căi hipnotice. Dar nu, gălbejitul se învîrtea la distanță în jurul lui și aștepta. Ce anume ? Ordine ?

Ideea că e urmărit îl enerva pe Kprx, îi dădea un gust rău, ca fierea peștilor.

Înotă mai departe, fără a da vreo atenție urmăritorului. Deodată, din față văzu apropiindu-se un perete. Coti în stînga. Peretele cotea de asemenea. Se afla într-o mică înfundătură care se boltea peste el și sub el, avînd, ca o jumătate de ou, un singur perete liber.

Kprx se întoarse. Pe acest perete, singurul luminos, se desena silueta gălbejitului.

Ezita să-l urmeze în ceaţa înfundăturii. Sau considera inutil s-o facă. Patrula leneş, ca o lipitoare, pe alburiul ieşirii, străduindu-se să pară inofensiv.

Nepăsarea gălbejitului era bine jucată. Perfidie sau inocenţă ? Nu cumva luase drept urmăritor un delfin dornic de companie, care nu înţelegea de ce este ocolit ? Mişcările celui din faţa sa păreau să amintească ceva, pe cineva... Nu cumva era prietenul pescarului ? S-ar putea ca tînărul delfin să-l fi recunoscut ori să fi simţit nevoia instinctivă de a-l urma. Micile experienţe ale lui Kprx putuseră lăsa urme de neşters în subconştientul primitiv al fratelui său.

El era ! Astfel se explica totul : şi peregrinările pe urmele lui Kprx, şi timiditatea, ezitarea de a se apropia, şi chiar uşoara nepăsare, lipsa de insistenţă a urmăritorului.

Kprx se înduioşă. Înviorat, sări spre ieşire. Tînărul nu păru să-l observe. Kprx făcu o tumbă voioasă în jurul lui. Atunci delfinul se răsuci brusc, îl aţinti cu ferocitate şi se năpusti înainte. Kprx simţi îngheţîndu-i sîngele. Greşise.

Cu o mişcare măiastră execută un dublu opt care-l nedumeri pe urmăritor. Laşul voise să meargă la sigur. Aşteptase îndelung să-l surprindă la un colţ primejdios. Kprx se simţi vitalizat. Instinctul de conservare îl electriza. Ţîşni ca un bolid către adversar. Acesta trecu în defensivă. În clipa în care se putea crede că avea să lovească, lunecă pe lîngă corpul de aluminiu al lui Kprx, împlîntîndu-se ca o săgeată în carnea lichidă a mării. Pînă să se dezmeticească urmăritorul, Kprx cîştigase un avans. Gonea între straturile foşnitoare ale apelor, printre sardele rare, care săreau la o parte din calea sa, şi alge plutitoare, impasibile. Ca două torpile îndîrjite, flămînde, căutîndu-se cu încăpăţînare, cei doi delfini sfîrtecau marea, îi nimiceau echilibrul, fără ca vreun zgomot să trădeze la suprafaţă drama ascunsă.

Urmăritorul era puternic. Distanța dintre cei doi scădea. Meandrele neprevăzute în care-l antrena imaginația lui Kprx nu izbuteau să-l obosească.

În fața lui Kprx apăru din nou lumina plăcută a acvariului. Acolo îl aștepta captivitatea, acolo erau oamenii sălbatici de pe plaja aurie, cei ce-l vînaseră înot, cu barca și elicopterul. Poate că totuși acolo era și el, omul de care avea nevoie. Un acvariu submarin era o investiție, omul care l-a făcut avea mijloace să-l apere dacă ar fi vrut-o. Era o șansă. Înapoia lui gonea moartea. Se repezi către labirintul de sticlă al intrării pe care știa că n-avea să-l mai traverseze înapoi. Așa cum se așteptase, gălbejitul nu îndrăzni să-l urmeze. Mentalitatea de executant a călăului său îl salvase pe Kprx.

6

— Domnule Clay, domnule Clay !

Pe culoarele micului institut privat alerga un bătrînel, gata să se sufoce de astmă. După ce coti de cîteva ori și urcă două etaje, năvăli asupra unei uși în care bătu cu pumnii toba.

— Domnule Clay... un delfin !

Ușa se deschise și cel căutat apăru, cu fața pătrată prelungită artificial printr-o mică barbă de țap.

— Un delfin ? !

— A intrat chiar acum în acvariu. Un altul se învîrtește în preajmă.

— Ai închis intrarea ?

— Nu, poate intră și al doilea.

— Dar dacă iese primul ? Fugi și închide !

Clay privi încruntat în urma bătrînului.

„Freddy începe să se ramolească."

Porni apoi după el, cu paşi mici şi grăbiţi, uşor ţopăind.

— Ei ? întrebă în momentul în care, deschizînd larg uşa de fier a subsolului adînc, în faţă i se arătă, ca un imens ecran de televiziune, peretele dublu, de sticlă specială, al acvariului.

Freddy îşi ştergea transpiraţia cu o basma colorată. Îşi trăgea sufletul pe o banchetă, lîngă micul canal care comunica, printr-o ecluză, cu acvariul şi care era colţul său favorit. În loc de răspuns făcu un gest. Inutil, căci delfinul, lung de peste trei metri, se vedea foarte bine.

Clay se învîrti cu mîinile în şolduri, privind pe cît se putea mai de aproape cetaceul. Un delfin, asta nu intrase în calculul său. Acvariul era mare, desigur, şi bine împărţit, totuşi un delfin are nevoie de spaţiu şi de hrană, un delfin costă, dar mai ales nu e specialitatea lui, ce să facă cu el ? Desigur, nu avea să-l elibereze fără a profita la maximum, trebuia să calculeze cum, în orice caz nu va neglija presa, popularitatea, reclama. Pe urmă va vedea, se va gîndi şi va acţiona logic. Care e preţul unui delfin ? Trebuie să telefoneze. Preţul unui delfin ? Al *acestui* delfin, şi anume *după* campania de presă ! Porcul, gîndea, între timp o să-mi mănînce toţi peştii !

— Alo, telefona nerăbdător două ore mai tîrziu. Profesorul Maderra, vă rog. Nu, nici un fel de asistent, e strict personal şi secret. Aici Clay... Alo, profesore ! Ai vreo treabă azi după-amiază ? Atunci lasă totul, ia-ţi rabla de Ford '57 şi vino pînă la Clay. Fleacuri, delfinii tăi pot să aştepte. Sau dacă nu ia-i cu tine, în buzunarul de la vestă... Aiurea, nu-ţi spun de loc. N-ai decît să plesneşti de curiozitate. În orice caz poţi să te bărbiereşti. Lui Freddy nu-i place să te vadă jegos...

La ora 16, sala acvariului era plină de mici gazetari, fotografi, reporteri de cinema şi televiziune. Clay făcea declaraţii senzaţionale. Se părea că delfinul fusese atras prin

mijloace asupra cărora proprietarul institutului prefera să păstreze o tăcere misterioasă. Comportarea animalului era ciudată. De pildă, oricine putea să vadă : nu se atingea de peştii din acvariu. Or, apetitul delfinilor este binecunoscut. Prin ce metodă îl conduce domnul Clay pe noul său captiv ? Nu ne-o spune, se mulţumeşte să ne facă cu ochiul.

Reportofoanele se învîrtesc, telexurile portative transmit, flashurile fulgeră, camerele iau vederi în lumina îmbelşugată de care domnul Clay, o gazdă excelentă, s-a îngrijit din timp.

Şi, iată, este ora 16,48, uşa se deschide şi apare Maderra, profesorul Maderra, savantul care discută cu delfinii, omul cu o răbdare de elefant.

Prof e surprins, orbit de lumini, uluit de reporteri, intimidat de fotografi. Prof e un savant, pe cînd domnul Clay e un om de lume, o personalitate publică. Clay îi explică ceva, e radios, îl apucă de braţ, se plimbă cu el ca pe chei pe lîngă micul canal de faianţă, îl conduce spre acvariu. Prof schimbă o pereche de ochelari cu alta, priveşte delfinul, e foarte interesat ; nu şi cetaceul, acesta arată foarte plictisit, probabil îl stingheresc pereţii, sînt de cristal, 22,5 mm, marca „Steelglass"...

7

E noapte. Au trecut şase ore de cînd laboratorul e pustiu şi întunecat. În cabinetul său, Clay îşi freacă mîinile şi bate voios cu palma, ca pe un armăsar năzdrăvan, un teanc de ziare de seară ce-i poartă fotografia pe întîia pagină.

N-a fost o afacere proastă. Pe urmă, acest Maderra va plăti o chirie destul de piperată pentru laborator şi internatul său. În sfîrşit, mai rămîne piaţa, un delfin nu e o scrumbie, atîrnă cîteva sute de kilograme, se caută pentru grăsime...

Şi, iată, uşa laboratorului s-a deschis. Maderra aprinde o lumină calmă, albăstruie. Are gesturi moi, ai zice că înoată. Cu un astfel de gest somnoros răsuceşte o manetă şi dă drumul apei în canalul de faianţă care străbate laboratorul. Apasă apoi pe un buton. O mică mişcare în acvariu, şi iată-l pe acesta comunicînd cu ecluza încăpătoare. Delfinul e pasiv, se lasă antrenat în ecluză, priveşte cum scade, pe nesimţite, apa. În cele din urmă, nivelurile apei din ecluză şi din canalul de faianţă sînt egale, ecluza este deschisă şi delfinul poate luneca între pereţii care sclipesc în reflexe de culoarea amurgului.

Delfinul e liber, lunecă încoace şi încolo, profită de spaţiul prelung, cercetează tot ce-i în jur. Pe banca lui Freddy şade Prof. E gînditor.

Liniştea este perfectă, nu se aude altceva decît clipocitul apei, al stropilor care, la fiecare mişcare mai bruscă a cetaceului, cad pe dalele alb-verzui. Prof îşi priveşte noua cunoştinţă, se întreabă ce ar zice delfinul dacă ar şti în ghearele cui s-a vîrît cu tot dinadinsul, dacă e să-l credem pe Clay. Ce-ar zice dacă ar afla cum a parvenit acest pseudosavant, acest negustor de peşte care, în loc să-şi ocupe locul în hală şi să vîndă la kilogram, poartă lavalieră şi pretinde preţuri fabuloase proştilor. Pentru că el, Clay, e isteţ. Se descurcă al dracului de bine. Să luăm, de pildă, moda acvariilor gigantice introdusă de el în lumea milionarilor, cărora le vinde peştii săi decorativi. Preţul ideii a fost construcţia „institutului“, a acestei capcane lustruite şi fluorescente spre care peştii vin singuri.

Şi iată, acum el însuşi, Prof, omul care-şi dă prea bine seama cine este Clay, se află la cheremul lui, va trebui să plătească, din puţinele fonduri de care dispune la Universitate, pentru delfinul acesta. Va trebui s-o facă şi o va face, dar mai întîi să vadă în ce măsură delfinul o merită, dacă

nu-i un cretin ori un degenerat, dacă are aptitudinile deosebite despre care vorbea Clay.

Prof își ridică privirile asupra delfinului și rămîne încremenit. Kprx îl ţintește cu ochii săi bulbucaţi, în care, cutremurător, sclipește o lucire inteligentă.

Nu se poate, e greu de dovedit, cu toate că ideile lui Maderra în legătură cu posibilităţile delfinilor sînt cunoscute, discutate, combătute, deci sancţionate oficial, nu se poate să fie așa, e prea simplu, simplist. E nevoie de probe, de experienţe clare, metodice, experienţe plicticoase, dar care să ducă la concluzii de nezdruncinat.

Și munca începe. Ani de experimente migăloase, repetate îndelung cu alţi delfini, sînt reluaţi. Cetaceul este pus în situaţiile cele mai diverse care se pot improviza cu ajutorul sunetului, al luminii, temperaturii. Nenumărate probe sînt rezumate într-o singură ședinţă experimentală interminabilă, pentru că subiectul înţelege dintr-o dată și ţine minte și pentru că efortul de comunicare pare să nu-l obosească.

Prof s-a înfierbîntat, și-a scos haina, și-a smuls cravata, și-a suflecat mînecile. Pe tîmple îi coboară transpiraţia. Delfinul face mișcări ușoare în canalul prelung, apoi se întoarce spre el, gata să continue.

Acum Prof trece la încercarea cea mai grea, la vorbire. Tenace, a învăţat o femelă-delfin să rostească 100 de cuvinte, pe dinafară, desigur, însă destul de clar.

Prof se apropie mult, cît mai mult de faţa apei, rostește limpede și repetat :

— Delfin, delfin, delfin...

Pauză pentru fixare. Pe urmă iar :

— Delfin, delfin...

— Dlfn...

I s-a părut sau ?... De la prima încercare ? E de necrezut. Deși, ca de obicei, vocalele suferă.

Să încercăm un nou cuvînt. Mai simplu. Dar numai din vocale. Să ne ajutăm cu gestul.

Prof arată spre sine :

— Eu, eu...

Tăcere. Din nou :

— Eu...

Gest către sine, gest către celălalt.

— Eu, eu, eu...

Merge greu, era de așteptat. Vocalele...

Dar ce se aude ?

— Dlfn... Dlfn...

— Delfin, da, foarte bine. Dar de ce *delfin* în loc de *eu* ? Desigur, din punctul tău de vedere e tot una, e logic, dar nu importă. Cum, cum să nu importe ? ! Dacă e logic... Să fie logic ? Un delfin gînditor ? ! !

Nu se poate !

Prof transpiră din belșug, cămașa lui arată ca o zdreanță, părul îi cade în ochi. Delfinul se plimbă grațios prin apa limpede. Se duce, revine, privește spre Prof :

— Dlfn...

Prof își palpează fruntea, își ia pulsul, nimic nu e normal, fruntea îi arde, pulsul a luat-o razna, dar cum să fie normal cînd asistă la întoarcerea lumii pe dos ?

Mîna caută febril butoanele, cetaceul este împins ușurel înapoi în ecluză de către un piston care golește canalul. Delfinul e ascultător, face cîteva curbe ușoare, în limita spațiului, se întoarce mereu și privește ciudat pe experimentator. Trece singur din încăpere în încăpere, așteaptă răbdător umplerea ecluzei, lunecă apoi în acvariu fără să aibă nici o clipă aerul surprizei. Prof își adună pe dibuite haina, cravata, lasă neglijent lumina aprinsă și iese aiurit pe culoar, fără să vadă încotro merge, tîrîndu-și pe jos lucrurile și uitînd să închidă ușa în urma sa.

8

Săptămînile au trecut în zbor. Lucrul cu delfinul îl pasionează pe Maderra. Performanţele cetaceului sînt impresionante. Dar Maddera nu are spiritul practic al lui Clay, n-are de gînd să facă din delfinul său un clovn, cu atît mai puţin să devină dresor de circ.

Pasiunea sa e ştiinţa. Iar pe linia cunoaşterii şi a înţelegerii fenomenului îi lipseşte o dată foarte importantă. Are nevoie să ştie dacă delfinul său este sau nu normal. Poate face parte dintr-o specie încă necunoscută ? În orice caz, are nevoie de creierul lui Kprx.

Îşi dă seama că pentru a-l obţine este nevoie să-l distrugă, de aceea nu se hotărăşte. Disecţia creierului promite însă enorm. La naiba, e mai uşor să faci disecţia unui creier uman decît al unui animal, fie acela şi un exemplar foarte rar ? Pentru ştiinţă e atît de important, încît sacrificiul nu e prea mare.

Probleme sînt multe. Să-i plătească lui Clay. Să nu piardă nimic din cele realizate pînă acum cu delfinul. Pe Clay îl va mulţumi cu cîteva poliţe de care se va ocupa ulterior. Mai departe însă ?

Nu e convins că va merge pînă la capăt. Cînd nu e sub acelaşi acoperiş cu delfinul gîndeşte mai liber, mai practic. Cu el de faţă însă şovăie, are sentimentul fărădelegii.

Hotărăşte să-şi facă totuşi pregătirile. Îşi procură un aparat de filmat şi, în singurătatea nopţii, repetă în faţa obiectivului toate fazele experienţelor sale. Delfinul e ascultător, îl urmează cu îndemînare pe calea dorită, panglica sensibilă din aparat vede totul, reţine totul.

Perioada aceasta durează cel mai mult, ea are însă un sfîrşit ; Prof vede capătul ei apropiindu-se ca pe al unei frînghii pe care o strînge. Ultima zi vine, e mereu mai aproape, a venit, a trecut. Ce facem acum ? Prof bea un

coniac după altul şi se gîndeşte. O a doua soluţie ? Nu există. Decît abandonarea experimentului. Pentru ce ? Pentru ca domnul Clay să vîndă cetaceul la kilogram ? Ori, şi mai rău, vreunui colecţionar de curiozităţi vii, căruia să-i liniştească nervii după nopţile pierdute ?

Prof se hotărăşte. Semnează poliţele prin care se decapitează el însuşi, dă pe gît un ultim bol de coniac şi intră în laborator.

Mîna lui dreaptă strînge o cange. Strînge cangea spasmodic, se teme să nu-i cadă pe dalele albe.

Delfinul este iarăşi în canalul său. Se plimbă voios, se simte acasă. În miezul acesta de noapte e mai vioi ca nicicodată. Un aer de crimă domină momentul. Prof vede totul printr-o perdea sîngerie, sînt ochii săi roşii. Delfinul însă nu bănuieşte nimic.

Prof trage aer în piept. Ridică braţul drept, strînge cangea solid. E foarte bine că băutura i-a însîngerat ochii, vede mai puţin. Inima i se strînge şi ea, dar braţul nu coboară.

O mişcare şi cangea zboară cu o precizie neaşteptată, zboară drept către delfin, se înfige în carnea lui, se înfige adînc, delfinul nu mai are scăpare. Nici n-ar fi avut unde fugi, canalul e atît de mic. Laşă vînătoare a unei vietăţi întemniţate. Prof trage cu toată puterea, delfinul e greu, dar trebuie tras afară din canal, pe dalele albe, care se vor umple de sînge, pe dalele albe unde va avea loc operaţia. Prof trage mereu, îndelung, cangea se înfige tot mai adînc, delfinul nu poate să scape, dar nici nu se apropie, delfinul e mereu la aceeaşi distanţă, nemişcat, îl priveşte pe Prof.

Acesta tresare, e uimit, în mîna dreaptă ridicată în aer strînge cangea, cangea care n-a zburat, cangea care n-a fost aruncată, pe care n-a putut-o arunca.

De ce n-a făcut-o ? Îşi aminteşte foarte limpede că era hotărît s-o arunce, că mental o şi aruncase.

Va repeta operaţia. Orice sentimentalism are o limită.

Prof ridică mîna, mîna care strînge cangea, şi ţinteşte delfinul. Acesta se leagănă în apă şi-l priveşte cu ochi bulbucaţi. Delfinul îl priveşte, şi omul înţelege că nu va putea s-o facă. Nu mai e stăpîn pe voinţa lui, ar îndeplini mai curînd o poruncă a celui din faţa sa.

Maderra îşi şterge fruntea, azvîrle cangea într-un colţ, alungă delfinul în acvariu. Se grăbeşte să-şi toarne pe gît coniac şi să-şi adune gîndurile. Delfinul se poartă ciudat, se retrage de-a-ndaratelea, iar cînd întoarce spatele se arcuieşte puternic spre a nu-l scăpa din ochi pe Maderra. A înţeles intenţiile lui, i-e frică de el. Îl condamnă.

În ziua următoare, Maderra întîrzie să apară în laborator. Cînd o face are aerul unui vinovat. În colţul ei, cangea e martorul intenţiilor sale din ajun.

Preocupat de ideea eşecului, Prof deschide ecluza. Delfinul întîrzie însă, nu se grăbeşte să intre în ecluză. Se plimbă nepăsător, nici nu priveşte spre ea ori spre laboratorul scăldat în lumină.

Prof se încruntă, e prima revoltă a delfinului, prima neascultare. Nu are cum să-l silească să vină în ecluză. Cetaceul înoată cu mişcări de balerin, îşi bate joc de urmăritorul său.

Maderra îşi frămîntă creierii. Nu poate admite pur şi simplu că delfinul a intuit primejdia, deşi la alte animale se întîmplă în mod curent.

A pierdut încrederea elevului, aşadar, a pierdut totul. Ce-i de făcut ? Cum să demonstreze absenţa relelor intenţii, renunţarea ?

Prof ia cangea şi-o azvîrle demonstrativ. Insuficient, îşi dă singur seama. Atunci o aruncă în canalul alb, pistonul o împinge în ecluză şi iat-o zăcînd inertă la fundul apei.

Delfinul nu l-a urmărit cu dinadinsul, s-a arătat perfect degajat. Îşi continuă volutele în marele acvariu, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Cînd şi cînd priveşte, dimpotrivă, spre întunecimile oceanului care constituie peretele opus al palatului submarin.

Au trecut cîteva zeci de minute, prelungite cu mult rafinament. Prof e pe cale să obosească, nervii săi sînt şi aşa cam uzaţi, cînd, în mod voluntar şi aparent fără nici o legătură cu cele întîmplate anterior, delfinul pătrunde în ecluză.

Prof e luat prin surprindere, nu ştie ce să creadă, închide totuşi ecluza, pune pompele în funcţiune şi, iată, în sfîrşit, delfinul e iarăşi în faţa sa. Ondulările sale în albul canalului sînt volute largi, solemne, astăzi nu e de loc jucăuş, propune un pact între oameni serioşi, fără farse. Maderra înjură încet, pentru că, absurd, i-au dat lacrimile.

9

Au trecut alte săptămîni. Pe culoarul laboratorului vine Maderra. Coridorul e pustiu, dar el se întoarce, precaut, şi pîndeşte o secundă, să nu fie urmărit. Intră apoi, încuind în urma lui uşa.

Priveşte spre acvariu. Kprx e acolo, îl aşteaptă. Privirile lui Maderra şi-au pierdut ascuţimea, omul pare îmbătrînit. Face un pas ca să se apropie de obiectul studiului său. Este intimidat, dar se stăpîneşte.

Urmează ritualul obişnuit. Acvariul e pus în comunicaţie cu ecluza, ecluza cu canalul şi din nou, ca în atîtea rînduri, omul şi delfinul stau faţă în faţă. Savantul nu trădează însă nici o intenţie, e cu totul pasiv, ca un şcolar care ascultă lecţia, oricum ca un spectator. Delfinul face

ușoare mișcări în sus și în jos prin apa canalului, n-are nevoie să-l privească pe Prof pentru a-i transmite imaginile pregătite pentru azi.

Prof e în posesia unei sume de cunoștințe inaccesibile pînă acum. Îi vine greu să realizeze că aceste reprezentări nemaipomenite îi apar într-o suită logică, mai mult decît cinematografică : didactică, dar faptul este evident. Îi vine greu să creadă că ele emană de la ființa din fața lui, de la superbul fus argintiu, care nu pare să se obosească prea mult cu omul care-l privește. Dar o altă ipoteză nu se arată, decît nebunia, una inexplicabil de logică, o nebunie stranie, cu program, o nebunie nebună.

Prof vede interioarele peșterilor Bătrînilor delfini, îi vede în colocviile lor, îi aude vorbind în ciudata lor limbă fără vocale. Îl vede pe Kprx părăsind peștera, despărțindu-se de paznicii ieșirii care o blochează, cu gesturi de o logică indiscutabilă. Îl vede pe delfinul din fața sa, pe care îl recunoaște după cîteva semnalmente sigure, îl vede în compania delfinilor obișnuiți, a căror înfățișare, abia acum o remarcă, nu poartă amprenta efortului logic.

Imaginația dirijată de adevăratul conducător al experimentului, delfinul, îl poartă în timpuri imemorabile, îl face să asiste la construcția platformelor de pe Baalbek, la înmărmuritoarea ieșire din valuri a Insulei Paștelui, cu fantasticele ei monumente. Cetaceii dispun de nemaipomenite aparataje, poartă un fel de contrascafandri, plini cu apă. Aripioarele lor arată altfel decît astăzi. Sînt șase la număr și îndeplinesc funcții de mîini și picioare, după nevoie, după cum servesc și la înot.

Îi vede pe acești stranii strămoși ai lui Kprx vorbind cu coborîtori din nave interplanetare, în vreme ce oameni goi pușcă fug scoțînd țipete nearticulate ori se trîntesc la pămînt și dau din picioare.

Vede apoi nişte delfini intermediari, marţiali şi obosiţi, foarte asemănători cu cei din peşteri, avînd membrele atrofiate, probabil prin multimilenară nefolosinţă, încercînd să trateze cu oameni în piei de animale, cioplind în stîncile ţărmurilor emblema paşnică a sirenei.

Vede mai apoi chipurile încruntate ale bipezilor sfărîmînd basoreliefurile, înfigînd simbolic şi ucigaş tridente metalice în mare, ca nişte neptuni geloşi. Înţelege stupoarea şi dezgustul Delfinilor bătrîni, retragerea lor treptată, apoi acceptarea definitivă a rupturii. Încercarea vine tîrziu, delfinii nu mai sînt o specie tînără, nu pot începe o viaţă de războinici şi nu vor s-o facă. Înţelepţii dezbat, hotărăsc. Transportă cu mijloace tainice în peşteri vestigiile civilizaţiei lor, distrug ceea ce nu poate fi ascuns şi se retrag, cu grosul speciei, în peşterile suboceanice. La porţile ferecate bat zadarnic stoluri de peşti argintii, delfinii tineri se zbenguie prin preajmă, străbătuţi de o mirare inconştientă. Apoi se resemnează, se împrăştie în mări mai puţin populate, unde îşi uită fraţii. Delfinii tineri se apropie iarăşi de oameni, care nu-i atacă însă, fără să se întrebe de ce, cum nu se întreabă ce caută în mitologie sirenele ori tridentul neptunic. Trebuie să apară un savant modern ca să se constate ponderea şi calitatea creierului delfinului, fapt care nu duce pe nimeni la concluzii mai îndrăzneţe.

Aici Prof este zguduit de un fior.

Ar fi poate vremea, îşi spune, i se spune, nu mai ştie, ar fi poate vremea ca Delfinii bătrîni să reintre în scenă, oamenii au evoluat suficient, iată cît de departe au ajuns cunoştinţele lor, deşi uneori, pe plăji, se comportă copilăreşte, dar sînt oameni şi oameni, cum sînt delfini şi delfini, nu este aşa ?

10

Timpul a înnebunit, timpul își face de cap. Cînd au trecut două luni? Polițele pentru laborator, pentru acvariu, pentru peștii dintre pereții lui s-au tot adunat, un morman întreg, suficient de gros ca să înăbușe orice entuziasm. Maderra însă nu ține seama de nimic, el e ca timpul, nemăsurat și nebun.

Aceste două luni valorează aur, blocuri masive de aur, în măsura în care știința poate fi măsurată. Prof se cutremură gîndindu-se ce imensă, ce nebănuită pată albă a cunoașterii va dispărea prin dezvăluirea datelor acumulate de el.

Dezvăluirea lor... Nu e o treabă simplă. Dacă nu se pregătește foarte bine, dacă nu se dovedește invulnerabil va fi luat drept mistificator. Evident, un studiu încheiat, perfect rotunjit ar cere ani în șir, cum i-au cerut și pînă acum experiențele sale copilărești cu delfini de rînd. Ani de studiu, adică bani, foarte mulți bani. De unde? Publicarea datelor acumulate ar putea să acopere o parte importantă a datoriilor sale. Va scrie totuși o carte, ea îi va aduce nu numai izbăvirea de spectrul polițelor, dar și consacrarea.

O carte. Maderra trece pe culoarele reci, căptușite cu faianță, iar înaintea lui trece cartea. O vede, o atinge cu ochii. Pe culoare miroase tiparul proaspăt. Maderra traversează bulevardele, piețele, mașinile fulgeră pe lîngă el cu viteze primejdioase. Dar el nu le observă, el urmărește o nălucă, e cartea pe care o visează cu ochii deschiși.

Noaptea își continuă lucrul cu Kprx. Zilele, în schimb, le preface în nopți. Cărțile se scriu la lumină artificială. Intră în biroul său zidit cu volume răscercetate, coboară perdelele groase la ferestre, aprinde lampa de pe birou, își

face o cafea tare. E bucuros că a venit noaptea, ziua lui de lucru.

Capitolele se aştern, se adaugă, manuscrisul se îngroaşă văzînd cu ochii. E o întrecere dramatică. O întrecere cu timpul. Cu poliţele. Cine va ajunge mai înainte la finiş ? Cine va cădea istovit, huiduit, pierdut ?

Prof nu se ocupă cu ordinea ideilor. Nu încă. Scrie mai întîi despre ce-i este mai aproape de suflet. Capitolele finale sînt scrise febril, par străbătute de un foc interior.

„Şi acum, ce-i de făcut ? scrie Maderra.

Să punem aceste descoperiri într-un dosar bine legat şi să le închidem într-un seif ?

Să popularizăm, dimpotrivă, noile cunoştinţe despre natura delfinilor în toate manualele şcolare ?

Ce putem face cu ceea ce ştim ?

Mai multe lucruri.

Putem ignora, ca şi pînă acum, lumea delfinilor, păstrînd descoperirile ca pe nişte piese de muzeu. În felul acesta vom corespunde întocmai atitudinii neîncrezătoare a Bătrînilor delfini. Numai că aceştia şi-au elaborat tactica judecînd omul după fratele său primitiv.

Delfinul nu ne-a întins încă «mîna». S-ar putea s-o facă. Ce-i vom răspunde ?

Mai grav este faptul că dezvăluirea descoperirilor noastre nu va curma comportarea crudă a omului faţă de acest animal, ci o va agrava în continuare.

Văd în jurul meu oameni gata să profite de cetaceii inteligenţi în modul în care-şi exploatează propriii lor semeni.

Clay abia aşteaptă să supună un popor neexperimentat în arta de a-şi apăra libertatea. Fantezia celor ca el este gata să găsească o mie de mijloace pentru a profita de situaţia în care milioanele delfinilor le-ar sta la dispoziţie.

Nu se ştie cum vor primi oamenii descoperirea că Pămîntul este proprietatea a două feluri de vieţuitoare. Sînt

sigur că mulți vor vedea în aceasta o invazie a unei alte lumi și, deprinși să apere ceea ce posedă, vor pune totul la bătaie pentru a afirma o supremație inutilă și neprimejduită.

Văd un fantastic război împotriva delfinilor, cu distrugerea marilor rezervații de inteligență din peșterile suboceanice. Delfinii vor fi vînați, exterminați ca altădată negrii Africii. Li se va inocula morbul care va face să piară întreaga specie. Se vor infecta oceanele, așadar țărmurile continentelor, brîuri sinistre de moarte, vor sufoca uscatul, îndoielnic refugiu al oamenilor.

Dar dacă cineva, un stat sau mai multe vor găsi căi de înțelegere cu delfinii ? Dacă vor izbuti să-i convingă ori să-i constrîngă să-i urmeze într-un război, sau dacă vom face noi înșine aceasta, la ce trebuie să se aștepte omenirea ?

Văd un război fantastic, un război naval în care delfinii atacă și distrug flote moderne pentru a servi unui interesat.

Văd o revărsare a oceanelor pe continent, armate marine suind pe fluvii, pe rîuri, pînă în munți. Barajele cad, podurile sînt distruse, capitalele tăiate în două, apa devine o primejdie, apa ucide, ea nu mai poate servi industriei, nu mai poate fi băută pentru că e mediul vieții adverse, al vieții agresoare. Forța numărului și groaza aduc popoare întregi la cheremul celui care dispune de cheia spre înțelegerea cu delfinii.

Și dacă delfinii înșiși, exasperați de noua dezamăgire ce li s-ar pregăti, ar hotărî exterminarea umanității ? Dacă..."

— Nu ! strigă Maderra în singurătatea biroului său, în umbra nopții sale artificiale. Cu amîndouă mîinile acoperă manuscrisul, îl strînge la piept, îl apără de orice privire, îl ascunde adînc în sine, mai adînc, îl îngroapă înapoi în conștiința sa, de unde a izvorît.

Nu, aceste idei nu trebuie să fie cunoscute, descoperirile sale nu trebuie să ajungă pe mîna lui Clay, a celor ca el.

E mai bine ca ele să piară o dată cu manuscrisul, o dată cu el însuşi.

Cu mîini tremurînde, Maderra caută chibrituri. Manuscrisul încape cu greu în sobă, e voluminos. Maderra dă drumul la gaze. Sub ochii lui dilataţi, foile ard. Se răsucesc şi ard. Se înnegresc şi ard. Scrisul apare o clipă auriu, dar arde şi el, fiecare literă arde, fiecare idee. În jocul dezmăţat al flăcărilor vede volutele îndrăzneţe ale unor delfini aurii care se zvîrcolesc martirizaţi pe ruguri, îi vede înotînd în oceane de foc, înecîndu-se în apele iluzorii, incendiare.

Din întreg manuscrisul a rămas numai o grămadă neagră, informă de cenuşă. Opera sa a pierit. N-au rămas decît poliţele.

Nici el n-a căzut, n-a ars o dată cu delfinii săi, nu s-a stins o dată cu focul. Maderra nu se poate privi în ochi.

Se ridică cu greu. Porneşte spre laborator. Afară e o zi strălucitoare, soarele găseşte în fiecare colţ de piatră un prilej pentru a-şi răsfrînge lumina ca un diamant. Pe Prof îl ustură ochii, obişnuiţi cu noaptea, cu cele două nopţi, noaptea-noapte şi noaptea-zi, între care şi-a împărţit orele în aceste luni neverosimile. Soarele glorios împroaşcă ace de aur, ace fierbinţi, care i se înfig adînc în ochi, sfîşiindu-i. Prof vrea să ţipe, vrea să plîngă, nu poate să ţipe în plină stradă, nu poate să plîngă în plină zi, e un om în toată firea într-o lume de oameni în toată firea.

Drumul e greu, drumul e lung, drumul se sfîrşeşte totuşi. Prof dibuie intrarea, ca într-o noapte inversă, prea întunecată pentru ochii săi, se îndreaptă direct spre laborator, ştie drumul pe dinafară.

Iată-l, în fine, faţă în faţă cu Kprx. Delfinul este surprins. Delfinul nu înţelege. Nu este ora lui Prof. Nu este Prof. Cînd vine, Prof deschide ecluza, îl cheamă la el în laborator, Prof îi vorbeşte în felul său, lui Prof i se luminează ochii cînd îl vede pe el, pe Kprx. Omul acesta cu

priviri pierdute, omul acesta care nu deschide ecluza, care nu se bucură de revederea lor nu e Prof, e un om rău, un străin.

E şi un om distrat. Iată, în loc să deschidă ecluza, nepriceputul de el a deschis poarta de comunicare cu oceanul. Kprx nu e atît de naiv încît să profite. Kprx îl aşteaptă pe Prof, Prof are nevoie de el, au treburi de rezolvat împreună.

Şi totuşi în faţa lui este Prof, numai că unul de nerecunoscut, unul care nu stă de vorbă cu el, ci îl alungă.

Ce s-a întîmplat, Prof ? întrebă Kprx. Dar Prof nu răspunde, se face că nu aude, nu vrea să audă.

Spune, vrei să plec ? Te-ai plictisit de cunoştinţa noastră ? Ţi-ai pierdut încrederea în mine ? În tine ? Ce s-a întîmplat ?

Prof nu răspunde, Prof e ursuz, e chiar ameninţător, e în stare să deschidă ecluza, să mă aducă în canalul alb pentru a folosi cangea. Cangea e în fundul acvariului, dar poate că ascunde o alta, nu se ştie cîte căngi are Prof.

Să plec ? De ce să plec ? De ce să plec *aşa* ?

Poate că mă trimite înapoi la ai mei, poate îmi cere să transmit Delfinilor bătrîni mesajul pe care el însuşi îl va transmite oamenilor ? Atunci de ce nu mi-o spune ? De ce mă evită ?

Poate a suferit un eşec ? O mare dezamăgire ? Poate e rîndul meu să încerc, e rîndul meu să fac totul, să risc totul ? Asta nu mi-o poate cere, asta mi-o pot propune numai eu însumi, el o ştie şi-şi dă seama că voi înţelege.

Ei bine, sînt gata. O voi face. Voi veni în faţa alor mei, le voi povesti totul şi ei vor înţelege. Voi reveni, căci el mă va aştepta, şi-i voi spune ce au hotărît Bătrînii delfini. Poate că atunci chipul i se va lumina, ochii lui se vor lumina şi va fi fericit.

Omul apasă tot timpul maneta care deschide acvariul către ocean, apasă în neştire, apasă inutil, poarta către ocean nu poate fi mai deschisă decît este. Omul apasă totuşi, privindu-l pe Kprx ca pe un frate de care se desparte, pe care-l iubeşte sfîşietor şi pe care-l urăşte pentru că pleacă, pentru că trebuie să plece, pentru că va pleca.

Delfinul ezită încă, ondulează nehotărît, vrea să cîştige timp, dar aşteaptă zadarnic, nici un gest revelator nu se arată, şi atunci cetaceul se apropie de poarta oceanului.

Acesta e mereu oceanul ştiut, oceanul visat, oceanul natal, cu adîncimi şi volume translucide, cu popoare argintii de sardele şi alge clătinătoare. Oceanul cu verde murdar, cu negru adînc şi albastru. Un leagăn imens, cel mai generos dintre toate, leagănul vieţii.

Delfinul priveşte o ultimă dată înapoi şi iese în ocean.

Înoată liber abia de cîteva minute. Dar se simte bine. E în elementul său. Acvariul, abia acum îşi dă seama, avea ceva sufocant. Era claustrarea. Oceanul e altceva.

De undeva îi apare în faţă o imagine familiară, propria sa imagine răsfrîntă în ocean. În părţi, alte imagini ale sale, mereu mai multe. Sînt fraţii săi adevăraţi, sînt delfinii, cei pentru care făcuse totul, cărora le dăruise totul, pînă şi uitarea.

Kprx face o tumbă copilărească şi porneşte către delfini. E nerăbdător să-i ajungă. Iată-i cum se apropie, submarine argintii, suple şi agile, care încîntă ochiul. Ei vin către el, îl înconjură, probabil miraţi, probabil curioşi, au încins o adevărată horă în jurul lui, se bucură cu toţii de întîlnire.

Ei se apropie mereu, vin tot mai aproape, îl ating cu corpurile lor fermecătoare, îl ating cu boturile lor prelungi ca nişte ciocuri, îl ating insistent, dureros, ca într-o îmbrăţişare dusă prea departe. Delfinii îl lovesc tot mai tare cu ciocurile lor, ei ţintesc burta, îl ciocănesc ca nişte descreieraţi, pînă i-o perforează. Kprx nu se poate apăra, sînt

prea mulţi, el e singur, sînt mulţi şi-i vor răul, îi vor moartea. I-au sfîşiat burta, apa oceanului s-a murdărit de sînge, dar ei nu se liniştesc, sfîşie în continuare, trag de fîşiile de carne care se desprind şi pîrîie uşor, ca o mătase, sfîşie cu fervoare, orbeşte, inutil. Apoi, cînd nu mai este stăpîn pe nici o mişcare a corpului, cînd primele bule de aer pierdut urcă spre neant, se simte căzînd, coborînd fără sfîrşit în groapa oceanului, urmat fără cruţare de ucigaşii săi fraţi. Cu ultima privire pe care o aruncă lumii sale recunoaşte, la spatele celor care încă lovesc, privirea crudă a urmăritorului.

ciumatul

1

El apăsă mica manşă de culoarea fildeşului. Simţi cum tălpile îi devin uşoare, se desprind, ca după un sărut prelungit, de mozaicul verde, lucios ca oglinda. Prin casca albă, zgomotul din afară nu răzbătea supărător, se auzeau totuşi atît muzica alertă cît şi vocea spicherului. Iar undeva urca şi cobora vuietul surd al unei mări artificiale, glasul mulţimii care-l privea.

Acum plutea în aer la un metru înălţime şi continua să se ridice. „Încet, cu gravitate, îi recomandase regizorul secţiei publicitare, e un aparat serios, nu o jucărie cu oxigen." Îi vorbea de parcă intenţiona să-i vîndă unul, o făcea însă pentru a-l introduce pe Martin în atmosferă. Repede sau încet, pentru el era tot una, aparatul asculta docil comenzile, n-avea de ce să facă greutăţi.

Se înălţa drept ca un obelisc. Jos, mulţimea îl privea cu gura căscată, ceea ce, printr-un miracol, n-o împiedica totuşi să ţipe, în timp ce se agita şi-i făcea semne. El defila vertical printre panourile albe, printre construcţiile suave, coloane dreptunghiulare deviind în arcuri neaşteptate, jeturi arteziene în beton spongios, aglomerări de salturi verticale sugerînd o lume de buildinguri scăldate în alb orbitor de un soare festiv, un soare de expoziţie.

Se ridica solemn, şi deodată largul culoar în care evolua fu copleşit de imaginea vastă a întregului. Sute de hectare se revărsară în bazinul ariei vizuale a lui Martin, purtînd construcţii de o graţie ciudată, artificială, construcţii de un sezon. Aglomerarea lor crea un haos plăcut ochiului, umanizat de mulţimea care se agita pe alei. Grăbiţi şi minusculi, oamenii păreau un pumn de mărgele de o culoare închisă, zvîrlite pe un cristal, împrăştiindu-se în toate direcţiile, ricoşînd, revenind, într-un neobosit avînt şi recul, o adevărată mişcare browniană.

Martin apăsă din nou manşa. Programul prevedea o evoluţie circulară, apoi spirală, cuprinzînd o arie în fiecare moment mai largă, pe măsură ce înălţimea continua să crească. Zborul se realiză abia acum, simpla ridicare nu-i dăduse niciodată senzaţia de plutire. Curbele erau tot mai generoase, îşi simţea înaintarea prin aer, o haină obişnuită ar fi fluturat în vînt. Pe sub el se rotea o imensă scenă turnantă, burduşită cu decoruri şi figuraţie, ca una dintre acele estrade pe care, în centrul stadioanelor, se joacă la aniversări grandioase piese istorice. Curbele erau largi, turnanta se rotea încet, sobru, evoca rotirea Pămîntului însuşi, de aceea poate nu-l ameţea niciodată.

Întoarse ochii spre cer. Nu vedea nimic altceva decît o pulbere de aur, nisip celest ningînd fără încetare, imaterial. Simţi din nou dorinţa de a evolua liber în acest spaţiu care-şi ascundea, provocator, sub un văl, farmecele. Un gest, o altă comandă transmisă manşei l-ar putea zvîrli, proiectil viu, într-un arc voluptos tăiat în carnea supusă a cerului. Micul său motor atomic i-ar fi permis un zbor independent de o lună sau chiar mai mult.

Avea momente în care credea că n-o să reziste ispitei, mîna îi tremura între două comenzi contradictorii. O mică beţie a spaţiului, împotriva căreia fusese prevenit de altfel, deşi în mod inutil. Căzuse în cursă ca orice novice

încrezător în reflexele sale. Se apăra greu pentru că delictul cîtorva tumbe în plus îi părea lipsit de importanță. Dar cei care-l încurajaseră îi ceruseră formal, din rațiunea secretului de fabricație, să se țină riguros de itinerarul stabilit și el semnase asigurări în acest sens.

Altimetrul indica două sute de metri. La picioarele lui Martin se întindea orașul, gigantică reptilă scorțoasă, cu solzi primejdioși de turnuri și acoperișuri sclipind întunecat sub ploaia luminii. Orizontul se pierdea într-o ceață circulară. Avea senzația că se află în același punct ca și ieri, ca întotdeauna cînd ascensiunea atingea momentul culminant. Același punct, de parcă ar fi putut controla altfel decît aproximativ și în raport cu priveliștea locul unde se găsea. Pentru el era totuși același, locul unde se producea ruptura, din care coborîrea nu mai putea fi amînată.

Trase manșa. O vie senzație de cădere, de pierdere a greutății îi urcă sîngele în cap. Blestemă antrenamentele și antrenorii care nu-l ajutau să treacă peste punctele dificile ale baletului său.

2

Își croi cu destulă greutate drum prin mulțimea de copii care-l așteptau la ieșirea din pavilion. Printre cei mici, care-l urmăreau cu ochi rotunzi de admirație, se rătăciseră destui adulți. Surîse. Atmosfera evoca ieșirea artiștilor unui teatru unde, cu ani în urmă, își aștepta iubita, o iubire trecătoare. Beneficia, la rîndul său, de celebritatea actorilor. Autorii nu sînt recunoscuți pe stradă. La fel, inventatorul modelului redus al jetului atomic pe care-l prezenta în cadrul expoziției trecea neobservat. În schimb, fotografia lui Martin se vedea pretutindeni.

îi plăcea, deşi nu exagera importanţa faptului. Nu era un curajos, nici nu credea că e cazul. Aparatul se dovedea sigur, nu trăda nimic din furtunile atomice pe care le ascundea sub mica sa carcasă de plumb.

Pe Martin îl cunoştea acum întregul oraş, era o celebritate simpatică, populară, una căreia puteai să-i întinzi mîna pe stradă, să-i oferi o ţigară, să-l inviţi în maşina ta. La un moment dat se simţise jignit de familiaritatea necunoscuţilor. Se temu că se bucură de tratamentul unui clovn de circ. Oamenii erau însă atît de binevoitori ! Cît despre copii, aceştia îl venerau, iar el se dovedise extrem de sensibil la sentimentele lor.

Alergînd cît o ţineau picioarele peste peluza îngrijită, Audrey îi sări de gît. Martin era emoţionat, ca în fiecare zi. Nu izbutea să se deprindă cu perfecta intimitate dintre cei care se iubesc, ea îi părea şi acum de domeniul acelor minuni bune, domestice, lipsite de spectacol, dar nu de fantastic. Pe umeri cu fetiţa, intră în casă, o intrare triumfală, nu lipsită de primejdia unei lovituri de pragul de sus. Anie îl primi cu zîmbetul pe buze, dar se grăbi să-şi salveze fiica din braţele zburătorului. După-masă, cei doi copii se jucară cu mingea pe pajişte, în timp ce Anie spăla vasele. Apoi porniră cu toţii către expoziţie. Copilul-tată avea să zboare din nou la ora şaptesprezece, iar după aceea vor merge cu toţii la cinema.

Spre colţul străzii aştepta o maşină.

— Hei, nu cumva eşti tu, Martin !

Cel care exclamase era Barry, un coleg de şcoală.

— Ce cauţi în favela noastră, bancherule ?

— La naiba cu ce căutam. Te-am găsit pe tine, aşadar te răpesc. Fetele astea frumoase îţi aparţin ?

— Sută la sută, se bucură Martin.

— Şi nu se supără dacă le părăsim în mijlocul junglei ca să bem undeva o bere cu amintiri ?

Anie își scutură buclele, fericită de atenția bonomului fost coleg al soțului ei.

— Du-te, Martin, o să te găsim acolo.

— O comoară de fată, aprecie Barry.

— Nu te înșeli.

Cei doi prieteni se bătură pe umeri, deși în mașină nu era tocmai comod.

Peste cinci minute sorbeau din cîte un pocal uriaș de bere, în vreme ce-și povesteau ultimii ani de viață. Barry se ținea de micile lui afaceri fără rezonanță, în schimb totdeauna rentabile. Martin demisionase din armată, din cauza nervilor, fusese bolnav o jumătate de an, iar acum dispunea de un excelent angajament pentru toată vara la expoziție.

Era aglomerație, mulți îl recunoșteau pe Martin, îl arătau cu degetul, îi zîmbeau. Barry părea mîndru de companionul său.

Martin se uită la ceas, mai avea patruzeci de minute, încă o bere.

Există oameni care au vocația amintirilor. Martin nu era dintre aceștia. Pentru el trecutul era trecut, pierduse adică dreptul la existență, murise lăsînd cîteva concluzii înțelepte, redactate în stilul inscripțiilor funerare, pe care zburătorul atomic evita să le rostească. Barry însă era o comoară a experienței, un izvor de opinii asupra oricărui subiect. Martin îl lăsă să vorbească. Nu avea nici un sentiment pentru cei alături de care chiulise la școală și făcuse caricaturi profesorului de greacă veche. Imaginația lui îl decapita pe Barry și punea peste gulerul zvăpăiat al acestuia fețișoara dulce a lui Anie. Undeva în preajmă ar fi trebuit să fie și Audrey, plimbîndu-se pe sub mese și printre picioarele consumatorilor.

Barry nu tăcea. Încerca să-l descoase cu privire la mecanismul aparatului său de zbor. Era bonom și grosolan,

nu credea că sînt necesare eforturi de fantezie, se comporta exact așa cum te puteai aștepta din partea unei mutre ca a lui. Martin se făcu a nu înțelege. Era mai comod. Decît să facă o scenă, să se indigneze ori să se tocmească... Nici o tranzacție nu-l interesa, oricît de avantajoasă s-ar fi dovedit. Își apăra tihna la care, după exigențele stagiului în armată și ale celui din sanatoriu, considera că are dreptul. Probabil că Barry o să-l creadă prost, adevărul era însă că Martin habar n-avea de principiile și tehnica aparatului său, nu-l interesa, nu-l interesa nimic în afara liniștei.

Fu sincer bucuros cînd Barry se ridică după ce-și privise încruntat ceasul.

— Mai vorbim noi. Te duc pînă acolo.

Peste cincisprezece minute se ridica în aer pentru a opta oară în săptămîna aceea.

3

Aparatul era totuși în bună stare. Plutoniul în reacție se supunea controlului în mod normal. Ceva se întîmplase totuși. O neregularitate moleculară, o impuritate provocase șocul. Jetul se oprise o clipă, mai puțin decît era necesar pentru ca Martin să înceapă să cadă. Apoi își revenise. Dar contorul Geiger continua să sune. Izolarea împotriva radiațiilor cedase.

Privi în jos. Nu mai recunoscu locurile. Pierduse direcția, se îndepărtase lateral de perimetrul expoziției.

Primul impuls fu să se întoarcă, să coboare, să zvîrle de pe el încărcătura ucigașă. Abia pornit, se opri. Înapoi era Audrey, erau Anie, ceilalți.

N-avea nici un motiv să se grăbească. Era prea tîrziu. Fusese iradiat. Pe față, pe spinare apa curgea șiroaie.

Neajutorat între cer și pămînt, aruncă priviri panicarde în cele două direcții. Dedesubt circulația în fluvii largi nu contenea o clipă. Deasupra zburau avioane rapide. Se afla între doi pereți de nepăsare.

Sîngele îi năvăli în creier ; era oare condamnat ? Întemnițat aici, ca într-o închisoare fără gratii, inexpugnabilă totuși, o temniță fără început și sfîrșit ? Viața, sănătatea, tinerețea, totul se încheiase ?

Simți dorința feroce de a coborî într-un raid ucigaș peste capetele inconștiente de jos. Să cadă ca un cuțit peste cheliile seci, peste coafurile care nu ascundeau nimic, să zgîrie cu imaginea groazei sale retinele oarbe, stupide, care s-ar fi căscat la vederea lui. Avea să piară ? Foarte bine, ei îl vor însoți.

Apăsă hotărît manșa de fildeș. Dar în altă direcție. Luă înălțime.

Ascensiunea dură minute lungi. Nu știa ce forță are iradiația, ce rază este periculoasă în jurul său. Urcă pînă simți că respiră greu, pînă ce, rătăciți în labirintul orașului, oamenii pieriră într-o negură incoloră. Acum era singur. Putea hotărî ce-i de făcut.

4

Cei de la pavilionul special nu-l văzuseră dispărînd. În momentul în care erupsese strigătul de alarmă al contoarelor, fiecare își căutase un adăpost. Urletele disperate înjunghiară mulțimea : „Radiații ! Radiații !“ Oamenii începură să alerge care încotro, schimbînd în orice clipă direcția, încurcîndu-se de ceilalți și încurcîndu-i. Țipete ascuțite sfîșiau aerul, erau mamele care își pierduseră copiii, copiii care-și pierduseră mamele. Mai tare decît toți încerca

să comande titularul pavilionului, dar nimeni nu-l lua în seamă. Cînd primul val părăsi locul, priveliștea care apăru era inedită. Un adevărat decor de teatru pentru o tragedie antică : ruine de placaj și material plastic. Între ele, cîteva victime întinse ; cei călcați în picioare, cei prea speriați ca să-și închipuie că se pot ridica.

Anie o mai strîngea încă la piept pe Audrey. Singură ea nu-l scăpase din ochi atîta vreme cît îl mai putuse vedea. Și singură ea se gîndise că primul lovit era Martin. Ceilalți răcneau acuzații împotriva lui : ar fi trebuit să fie mai atent, era un aparat sensibil, acum va trebui să plătească despăgubiri. Anie auzea, nu riposta însă, nu dorea decît să-l vadă pe Martin din nou lîngă ea.

Scandalul organizatorilor luă proporții. Erau îngrijorați de plecarea lui Martin. Desigur, după ce defectase jetul atomic, dispărea cu el. Ce garanție vor mai avea că n-a divulgat patentul ? De unde să știe ei că în acest moment aparatul nu este examinat undeva de o mînă adversă ? Dar dacă totul fusese pus la cale, o mică panică artificială pentru a cîștiga o jumătate de oră de liniște ? Era revoltător, trebuiau luate măsuri, anunțată poliția.

Anie nu se amesteca, Anie era bine crescută, clocotea însă de mînie în preajma acestor oameni care nu știau că stau foarte aproape de un pachet cu dinamită. Audrey adăuga și ea tracasamentului clipei, trăgînd-o de rochie pe Anie și întrebînd-o de douăzeci, de patruzeci de ori în șir ce s-a întîmplat. Parcă i-ar fi putut explica cineva !

Anie avea ea însăși întrebări de pus : ce sînt radiațiile, în ce constă accidentul, cum se poate ca dintr-o dată bărbatul de nădejde pe care-l aleseseră ca să zboare să nu mai fie om de încredere. Dar nu îndrăzni să deschidă gura în fața acestor domni furioși că li-e în joc aparatul și că s-au dat în spectacol, tăvălindu-și hainele bune în praf.

În curînd pavilionul fu evacuat, poliția începu cercetările, iar Anie și Audrey fură împinse afară de un impunător bărbat de doi metri, îmbrăcat într-o uniformă foarte frumoasă.

5

Alarma era efectivă. Din toate direcțiile răsuna semnalul înfricoșător al contoarelor Geiger, de care expoziția, bogată în produse din raza energiei atomice, era plină. Martin îl auzea suind de pretutindeni, născîndu-se sub el cînd evolua într-o direcție sau alta, urmîndu-l ca o umbră funestă. Pretutindeni îl întîmpinau strigăte, îl arătau cu mîna, în timp ce se depărtau în fugă. Martin nu îndrăznea să coboare.

Hotărî să se depărteze, să părăsească imensul perimetru al expoziției, să ia înălțime și să caute să iasă din oraș. Din păcate, soarele se apropia de asfințit. Trebuia să se grăbească. Apusese, și Martin încă mai zbura pe deasupra cartierelor dense. Uriaș orașul acesta, fără sfîrșit. Aparatul, deocamdată pur experimental, dispunînd de o importantă forță ascensională, nu avea lateral decît o viteză foarte mică.

Noaptea se lăsă brusc. Era îngrijorat. Se gîndea la Audrey, la Anie. Se gîndea la el.

Să coboare. Unde ? Peste oamenii aceștia neștiutori care-i făcuseră semn cu mîna cîtă vreme fusese vizibil ? Peste casa lui Barry și a familiei sale, peste propria sa casă ?

Se întunecase de-a binelea. Plutea peste un covor de negură tulbure ca un fund de mare cu mîlul răscolit de o furtună. Sau mai degrabă peste un cer, căci albastrul închis și murdar era spart în mod constant de focurile de armă

ale luminilor. Bezna se îndesa din ce în ce, ocrotitoare, moale ca o blană.

Martin nu coborî totuşi. Ceva îl mîna mai departe, cît mai departe de tot ce fusese pînă ieri, pînă azi, pînă acum cîteva ceasuri. Se simţea însemnat, purta fierul roşu pe frunte, era degradat pe vecie, scos din rînduri, exclus dintre semeni. O forţă mistică l-a atins cu bagheta de foc şi iată-l singur, mic şi înfricoşător, opus omenirii, primejdios pentru ai săi, condamnat.

Care avea să fie soarta lui de acum încolo ? Vedea încă mulţimea fugind îngrozită, cu mîinile în aer. În urechi strigătele de oroare se repetau, se amplificau obsesiv, ca sub bolţile unei catedrale. Ceva se răsturnase în Martin, nu se mai recunoştea.

Şi totuşi în el rămăsese ceva din omul secolului. Căuta cheia neverosimilului care ţinea să i se impună drept evidenţă, fisura prin care să vadă falsul, dorea din tot sufletul ca totul să se dovedească o farsă macabră, un joc al simţurilor. Era gata să rişte pentru a-şi inculca o iluzie. O mînă străină obligă aparatul să facă, împotriva bunului-simţ, cale întoarsă. Zbură o vreme în direcţia ciudatului organism tentacular care-i întorsese spatele. Venea către el plin de iertare, de speranţă, pornit să uite şi să întindă o mînă loială sorţii.

Intrarea în oraş era străjuită de o construcţie dantelată de metal care forma pe deasupra şoselei un arc de triumf modern, eşafodaj necesar instalaţiei de reclamă a celui mai mare cotidian. În fluviul cuvintelor luminoase care izvorau fără încetare anunţînd vreme de douăzeci şi patru de ore pe zi ultimele ştiri, Martin îşi citi numele. O dată, de două ori, de şase ori. Se afla în compania unor cuvinte care însemnau divorţul general, ostracizarea şi moartea. Se opri şi citi îndelung literele care curgeau ca o apă lunară aici, la

poarta nădejdilor. Era tîrziu, foarte tîrziu în noapte cînd se desprinse de strălucirea murdară a ieroglifelor care consemnau într-un limbaj fără sens condamnarea sa.

6

La nouăsprezece minute de la accident, radioul și televiziunea dăduseră alarma. A doua zi, înainte de răsăritul soarelui, începu distribuirea în toată regiunea a contoarelor Geiger. Populația era prevenită să se ferească. La ceasul acela Martin era cel mai celebru om din lume, cel mai temut și cel mai de plîns. În țările bîntuite de foamete, oamenii se culcau lîngă femeile lor. Cei din temnițe aveau drept la un acoperiș. Condamnații la moarte primeau hrană chiar și în zorile execuției. Numai Martin, singur el pe lume, era în afara tabieturilor lumii civilizate.

Dormise în aer. Niciodată n-ar fi ascultat altfel decît cu un zîmbet debitarea unei asemenea propoziții. Era purul adevăr. După coșmarul zilei trecute, îl cuprinsese prostrația. Abia desprins de lîngă sinistrul arc de triumf, mai apucase să se ridice la o înălțime neprecizată. Simțise deodată că nu se mai controlează. Dormea. Sub el, întunericul. Să coboare era riscant. Se fixă într-o poziție convenabilă, sfidînd orice risc, se lăsă în voia soartei. Numai lipsa totală a vîntului, în orele de mijloc ale nopții, îl făcuse să evite prăbușirea. Prima adiere a dimineții îi zdruncinase echilibrul, încît se trezise brusc, refăcut, cu reflexele la locul lor.

Se simțea normal. Îi era foame și sete. Porni în căutarea unei singurătăți fertile. Cînd zări o apă curgătoare, coborî și bău. Își spălă fața, după ce-și scosese casca spectaculoasă. Nu și-o mai puse, ci o agăță de centură. Aerul rece era tocmai ce-i trebuia.

Funcţiona ca un mecanism. O voce surdă îi cerea un singur lucru, condiţie minimă pentru a suporta orice : *nu te gîndi.*

7

Martin zbura de-a lungul şoselei, la mică înălţime. În lumina nesigură a zorilor care apăreau timid, nu putea fi văzut. Panglica drumului era dreaptă, ca trasă cu linia. De-a lungul ei gonea o mare maşină hirsută, pe care, dintre formulele de reclamă, se distingea cuvîntul „pîine".

O urmărea de mult. Coborîse anume. Cuţite sălbatice îi sfîşiau stomacul. Maşina oprise la un depozit de benzină şi, după ce-şi făcuse plinul, pornise mai departe fără măcar să fi deschis promiţătoarele uşi de metal care-i ocroteau încărcătura. Înghiţea kilometri după kilometri şi Martin nu ştia cum să beneficieze de fericita întîlnire. Goneau, maşina pe şosea, omul în aer, într-un înfricoşător paralelism. Nimic nu-i unea, pasărea şi ciudatul animal terestru refuzau să formeze o imagine coerentă.

La ora aceea bărbaţii se deşteptau, pe tăcute, spre a nu trezi întreaga familie, îşi beau, îmbrăcîndu-se, cafeaua păstrată caldă în termos, aruncau o ultimă privire celor ce dormeau încă şi plecau încuind uşa. În răcoarea dimineţii îşi dregeau glasurile atacate de tutun, se salutau cu vecinul, încălecau bicicleta ori scoteau prelata maşinii şi porneau la lucru. În buzunar simţeau, caldă, cheia micului lor paradis şi asta-i făcea să nu le tremure mîna pe volan sau pe ghidon.

Maşina intră cu toată viteza în aşezarea de cîteva sute de case care apăruse ca din pămînt. Martin trase disperat manşa. Era tot mai multă lumină. Risca să fie văzut. Îşi muşcă buzele : dacă oprea...

Şoferul opri, într-adevăr, în spatele unui magazin. Trase la un fel de peron pe care patru vlăjgani care aşteptau descărcară cutiile pline. De la o sută cincizeci de metri, Martin privea, blestemînd. Sub ochii lui injectaţi, maşina fu golită.

Era furios. Ar fi vrut să se repeadă într-un picaj ameninţător asupra celor de pe peron, care mînuiau cu nepăsare cutiile pline, să bage spaima în ei şi, înhăţînd una din acele pîini de culoarea soarelui, o culoare vitală, să dispară în văzduh. Nu putea însă, aşa că nu-i rămînea decît să se uite cum şoferul trînteşte cu o mişcare neglijentă uşile de metal şi se aşază la volan.

Maşina se puse din nou în mişcare. Martin o urmă mecanic. Porniseră înapoi pe acelaşi drum. Martin coborî. Împotriva oricărei logici, avea să încerce. Poate că mai găseşte ceva. Înainte de orice trebuie să vadă dacă poate deschide uşa. Această porţiune de drum pe care urmau s-o străbată omul şi maşina trecea printr-o regiune puţin populată, era perfect potrivită intenţiilor lui.

Cobora mereu. Cînd ajunse la un metru de sol, grăbi alura în măsura posibilului. Blestemă în gînd încetineala aripilor sale. Respira greu. Era încordat ca un arc, de parcă ar fi înaintat pe baza efortului fizic. Inima îi bătea puternic, pumnii strînşi făceau ca unghiile să i se înfigă în carne. Maşina gonea ca un drac, nu era uşor să ţină pasul. Dimpotrivă, vedea cu ochii cum se depărtează, indiferentă la strădaniile sale.

Era gata să abandoneze cînd o văzu oprind... O barieră de cale ferată ! Un mărfar se apropia. Minutul era preţios. Se năpusti înainte, renunţînd la orice prevedere, păstrîndu-se doar în unghiul de invizibilitate al şoferului.

Trenul trecuse, dar bariera întîrzia să se ridice. Martin zbura ca o rachetă. Era aproape, foarte aproape. Întinse mîna să prindă mînerul uşii. În acelaşi moment maşina

porni. Cu un dureros efort de voință se aruncă asupra vehiculului și în clipa următoare strîngea din toate puterile metalul rece al închizătorii. Rămase cîteva clipe atîrnat. Jetul nu-i folosea la nimic. Îl opri. Cu mișcări grele din cauza costumului și a încărcăturii din spate, răsuci mînerul. O ușă se deschise larg. Omul rămase atîrnat în aer. Fu nevoie de un adevărat număr de acrobație ca să atingă cu talpa podeaua mașinii și să se tragă înăuntru. Izbuti. Stătu întins cîteva clipe. Era epuizat. În jur nu se vedea nimic. După un timp începu să colinde în patru labe spațiul unde ar fi trebuit să se afle pîinea. Numai cutii goale. Folosi una spre a împiedica ușa să se închidă și să-l prindă ca pe un șoarece în capcană. Controlă apoi cutie după cutie. Erau multe. Simțea revenindu-i disperarea. Cutiile nu păstrau din pîine decît mirosul.

Furia îl făcu să uite orice precauțiune. Trîntea cutiile fără să-i pese de zgomot, cu mișcări dezordonate, răzbunătoare. Degetele căutau înfrigurate, dar nu găseau decît bucățele de coajă prăjită, sfărîmicioasă, nu mai mari decît o unghie. Le aduna totuși, le ducea la gură febril, pierzînd jumătate printre degete. Abia sub ultima cutie găsi două cornuri strivite. Le apucă avid, le strînse puternic, precum adineauri mînerul ușii. Introduse cornurile în pieptarul costumului. Unica sa provizie.

Claxonul mașinii îl făcu să revină la realitate. Se năpusti spre ușă. Mașina înainta într-un cortegiu de biciclete și turisme care grăbeau în aceeași direcție. Era prins.

Ce avea de făcut ? Să sară din mers, drept sub roțile mașinilor din urmă ?

Un aer de resemnare îl cuprinse, cald, odihnitor. Se așeză, întinse picioarele, se lăsă moale. I se părea că aude sîngele scurgîndu-i-se din vine. O senzație de fericire i se răspîndi în corp. Închise ochii. Se predase.

Cîtă vreme se lăsase dus? Avea impresia că dormise ore întregi. În urmă convoiul crescuse. La fiecare întretăiere i se adăugau alte mașini. Cele mai iuți se străduiau s-o ia înaintea altora. Un facil aer sportiv înviora dimineața oamenilor. În această formație, mereu schimbătoare, ansamblul înainta.

Și deodată mașina opri. Mînat de forțe pe care nu și le cunoscuse, Martin sări în picioare. Acum vor veni. Foarte bine, o să-i primească așa cum se cuvine.

Șuvoiul se scurse rapid prin stînga. Curînd, în urmă nu mai fu nimeni. Atunci coborî. Era și timpul. Șoferul venea să închidă ușa care, nu știa cum, se deschisese singură. I-o strigase un confrate care îl întrecuse cu cisterna lui de lapte.

Martin trase manșa și țîșni în aer, liber ca pasărea.

8

Intîlnirea lui Martin cu mașina de pîine avu neașteptate urmări.

Pe cîmpul străbătut de șoseaua cea dreaptă nu avea cine să constate prezența radioactivității. Dar abia intră în oraș convoiul care-l urmase pe Martin că și începură să urle contoarele apărute pretutindeni. Mașinile se răspîndiră pe străzi diferite și curînd întregul orășel era în picioare, alarmat de semnalizatoare.

Posesorii vehiculelor erau interogați, ridicați cu forța și închiși în dube metalice, spre a fi transportați la clinicile de specialitate.

Mașina de pîine, care mai întîrzie cîteva minute, fu oprită imediat. În jumătate de oră se aflase pretutindeni de atacul zburătorului. Soarta victimelor era deplînsă pe străzi de către oameni, care lăsaseră orice ocupație spre a comenta evenimentul. Se cereau măsuri extreme, partidul de guver-

nămînt era desființat, opoziția își freca mîinile, preconizînd măsuri radicale. O oră mai tîrziu, în marile orașe apăreau ediții speciale, iar în aceeași dimineață președintele își chemă consilierii spre a discuta situația creată.

Palidă, în fața televizorului, Anie asculta cu sufletul la gură. Încerca o ciudată bucurie : așadar, trăiește. Acolo, în spațiul neprimitor, peste pămîntul ostil, singur și hăituit, Martin rezistă.

Porni la lucru cu fruntea sus, plină de o mîndrie interioară de care se mira ea însăși. Cunoscuții o acostau, intergînd-o asupra celor petrecute, făcîndu-i imputări, jignind-o. În fața birourilor băncii la care lucra, lumea se îngrămădi în juru-i. Cîteva voci isterice se întreceau, lătrînd ascuțit, s-o batjocorească.

N-a știut niciodată cine a ridicat primul mîna. Și-a dat seama de cele ce se întîmplă numai atunci cînd toți o loveau. Se zbătu, țipă, dar singură nu putea să li se opună. Cînd izbuti, fugi spre intrarea băncii. Dar portarul, impozant, i se așeză în față. Știu că n-o să mai intre niciodată în marea clădire cu uși de bronz. Se întoarse pe jos către casă, cu îmbrăcămintea în dezordine, trecînd penibil printre pereții de ură care o strîngeau.

În aceeași seară, o piatră sparse geamul dinspre alee al casei lui Martin. Anie, care sta lungită pe patul strîns, de pe care nu coborîse de cînd se întorsese acasă după evenimentele de dimineață, sări în picioare. La cincisprezece metri de ușă se formase un mic grup care comenta liniștit, de parcă nu din mijlocul său zburase piatra. Nimeni nu se temea să fie văzut.

Anie ridică receptorul și chemă poliția. Un glas nepăsător îi recomandă să stea liniștită.

Trecuse o oră și picior de polițist nu se arătase. Între timp grupul se mărise. Ar fi trebuit să plece, dar nu se îndura. Aici era tot ce aveau, fiecare lucru obținut cu greu

după ce fusese îndelung aşteptat. Era căminul lor, singura legătură a Aniei cu soţul ei. Unde se va întoarce dacă ea părăseşte casa ? Va încerca să rămînă.

Pe urmă sună. Un poliţist indispus o informă profesional că avea să petreacă noaptea acolo. Anie îl primi, îi făcu o cafea, stînjenită necontenit de privirile lui pline de dispreţ şi reproş. Femeia şi uniforma stătură faţă în faţă ore în şir fără să doarmă, fără să vorbească. O vreme, de afară se auziră fluierături şi aluzii jignitoare, dar nu primiră nici un răspuns. La ora două ultimii plecară, dezamăgiţi, să mai prindă cîteva ore de somn.

9

Nat se trezi în sunetul deşteptătorului. Întinse automat mîna să-i apese butonul, dar nu-l găsi. Atunci se ridică brusc în picioare, împotriva prescripţiilor medicului care-l vizita la fermă şi care-l sfătuise să nu se dea jos din pat decît la un minut sau două după trezire, cînd circulaţia sîngelui s-a normalizat. Avea o scuză : nu coborîse din pat, ci se ridicase de pe pledul pe care-şi petrecuse noaptea. Ceea ce sunase, departe de a fi un deşteptător, era drăcia aia Geiger care anunţa cînd vine zburătorul.

Privi în jur cu palma streaşină la ochii slăbiţi. Nu se vedea nimic. Dintre cutele pledului, tubul Geiger se înverşuna să sune. Nat ridică puşca şi trase un foc la întîmplare. Toţi oamenii de la fermă primiseră arme şi aveau consemnul să fie cu ochii în patru. Boss le explicase : acrobatul ăla n-avea decît să se ducă în altă parte. Aici erau ei şi familiile lor şi n-aveau chef să colinde spitalele acum, în plin sezon agricol. Nenorocitul ăla cu aripi nu trebuie nici să se apropie de pămînturile astea, dacă nu voiau să iasă vorbe că recolta lor e vătămătoare sănătăţii şi să rămînă

cu produsele nevîndute. Dumnezeule, ar fi fost o nenorocire, ar fi trebuit să ardă tot ce făcuseră anul acesta şi cine ştie cîţi ani viitori, dacă nu să şi trimită coaja cea mai fertilă a pămîntului undeva în mare sau în cimitirul atomic. Dacă se răspîndea vestea că au fost iradiaţi n-ar mai fi vîndut niciodată un pumn de grîu şi ar fi crăpat cu toţii de foame. Desigur, nenorocitul ăla din cer n-are nici o vină, dar ei sînt mai mulţi, trebuie să se apere, au datoria s-o facă. Vorbea şi se uita aiurea, spre pereţii proaspăt vopsiţi, spre bolta bine spălată de ultimele ploi.

Nat înţelese. Acum trăgea, nu cu nădejdea de a-l pedepsi pe necunoscutul din aer, pe care nici nu şi-l reprezenta ca pe un om, ci spre a alarma ferma.

Într-un moment, toată lumea era în picioare. Ici, colo sunau alte contoare. Le lăsaseră să sune, deşi răspîndeau un aer de sinistru, sau tocmai pentru asta. Îi făcea să simtă cîte o mînă strîngîndu-li-se în jurul gîtului, ceea ce le dădea multă energie.

Boss ţipa la toată lumea, împărţea ordine, inutil, deoarece fiecare îşi cunoştea locul. Oamenii se simţeau foarte bărbaţi, acum că aveau prilejul s-o arate, şi fiecare se adresă cu o severitate inutilă alor săi, la plecare.

Martin se îndrepta către sud. Descoperise, în sfîrşit, nişte locuri mai puţin înţesate de oameni, deşi atît de intens cultivate, încît ar fi trebuit să se gîndească de două ori înainte de a se hazarda într-acolo. Dar unde să se fi dus ?

Hotărîse să folosească ceasurile confuze ale aurorei pentru a căuta un loc liniştit unde să coboare, să se descotorosească de bagajul primejdios pe care-l purta în spate şi de unde să încerce să ceară ajutor.

Plutea de-a lungul şesului în calmul matinal. Ici, colo vedea acoperăminte improvizate. Sub umbrare se aflau, desigur, o masă şi o bancă bătute în pămînt. Terenul era

curat, măturat parcă. Cît vedea cu ochii, brazdele se aliniau drepte, ca firele de păr pe un cap bine pieptănat.

Simţi pe faţă primele raze de soare. Era răsăritul. Zbură către el.

Prima împuşcătură n-o auzi. Se pierduse în straturile văzduhului care se încălzea. După un timp surprinse însă un ciudat nouraş de fum, foarte palid, vizibil numai din cauza înclinaţiei razelor solare. Apoi altul şi altul. Apăreau ca din pămînt, în cele mai diferite locuri. În sfîrşit, auzi şi bubuiturile. Realiză : trăgeau în el !

Era neverosimil. Poate alungau ciorile, poate...

Dar nu, erau salvele trase în cinstea lui. De după o brazdă văzu ridicîndu-se un om purtînd pe cap o pălărie cu bor larg. Ţinea în mîini o puşcă. O strîngea la piept, de-a curmezişul, cu un efort inutil, automat, în vreme ce fugea din toate puterile. Martin venea spre el : fără grabă, aerian, intangibil ca un elf, ameninţător.

Omul nu mai trăise niciodată senzaţia de a hăitui pe cineva.

Privea mereu înapoi, buzele i se diformau violent în strădania lor de a mima spaima, de a-i da materialitatea unui strigăt care nu izbutea să se nască. Sau poate striga, era însă inutil, glasul pierea în aerul cutremurat de alarmă şi zgomot, iar fuga peste brazdele proaspete nu avea spor. Căzu de cîteva ori, bulgării mari îi săriră în obraz, îl atinseră, moi, umezi, cu o neaşteptată familiaritate, încît o clipă uită împrejurarea, se cufundă în apa unei zile obişnuite, răcoroase. Apoi se ridică, fugi mai departe, fără convingere, cu încăpăţînare, cu furie, pînă ce simţi că nu mai poate şi se prăbuşi de bunăvoie, umplîndu-şi arma de pămînt, înfigîndu-şi degetele groase în pămînt, agăţîndu-se de pămînt, semănînd în el fiorii care-l străbăteau ca nişte reci fulgere, ca nişte plante subţiri. Se lăsă

să zacă acolo, printre bulgării sfărîmicioşi, nesimţitori. Ridică tocmai la timp ochii pentru a-l vedea pe Martin trecînd mai departe, ca printr-un trucaj de televiziune. Odată în spatele lui, prinse curaj. Ferit de privirile arătării, ceva se răsturnă în el. Se simţi plin de revoltă împotriva celui care-l mîna peste cîmpuri şi-l punea să execute culcări în brazde. Se ridică şi duse arma la ochi. De pe oţelul încă plin de ulei, cădeau fărîme de pămînt în care sticleau, rar, cristale de nisip. Degetele erau negre, unsuroase. Apăsă trăgaciul.

Martin simţi o lovitură în piciorul stîng, care-i balansă. Cînd îşi dădu seama ce se petrece, se înspăimîntă. Continuă să ia înălţime, fără să schimbe direcţia. Cîmpul se întindea nesfîrşit înainte, fără nici un accident, parcă într-adins pregătit pentru asemenea vînători. Rotund şi închis, orizontul părea o capcană.

Încercă să mişte piciorul şi reuşi. Rana nu putea fi gravă. Nu-l durea.

Auzi un motor. Dinapoi veneau două maşini uşoare, de cîmp, care încălecau brazdele fără nici o dificultate. Erau pline de oameni cu puşti şi, cum traversau şesul, păreau doi arici mari, neserioşi. Numărul armelor era acum destul de ridicat, iar Martin, care lua înălţime, înainta încet. Începu să zboare în zigzag. Împuşcăturile nu conteneau.

Era greu să-l mai atingă la patru-cinci sute de metri altitudine. Tremura totuşi. Nu era numai spaima, ci mai ales mînia de a fi urmărit astfel, de a fi vînat şi ciuda de a nu putea riposta.

Mai presus de orice îi era ruşine. Ar fi trebuit să aleagă cel mai agresiv grup şi să cadă într-un picaj mortal asupra lui, condamnîndu-i pe micii infanterişti motorizaţi la o existenţă egală cu a sa. N-avea nici o aptitudine pentru a deveni un bun reprezentant al lui Lucifer şi se simţea murind cînd vedea cu cîtă convingere, uitare de sine, eroism

se aruncă în contra lui oamenii pe care-i salva. Vedea cum, sub asaltul neobosit, legăturile sale cu lumea se şubrezesc, minîndu-se fibră cu fibră, şi era greu să prevadă pînă unde pot ajunge lucrurile.

De jos răpăiau împuşcăturile, piciorul îl durea şi simţea o sfîrşeală despre care nu ştia dacă e din cauza spaimei, a foamei sau a glontelui.

Peste cîteva minute intră într-o zonă de linişte. Răpăitul puştilor scăzu în intensitate, pînă se şterse cu totul din auz. Crezu că leşină. Privi în jos. Cîmp nesfîrşit, brazde largi, de-a curmezişul celor de pînă acum. Tresări din tot corpul, parcă ar fi căzut. Dedesubt, cît se vedea cu ochii, oceanul.

10

Era un act disperat, un gest de sinucigaş. Dar nu mai putea suporta, nu se mai controla. Dorea linişte. Valurile lungi cît orizontul, rostogolindu-se abia vizibil, îi provocau un sentiment de împăcare, de veşnicie.

Plană astfel între cer şi apă un timp nedefinit. Păsări mari îl înconjurară cu strigăte dizgraţioase. Martin dădu din mîini ca să le alunge, dar curiozitatea lor era mai puternică. Îl părăsiră, dar numai ca să revină, primejdioase, agasante. Îi cîrîiau în urechi, holbîndu-şi ochii rotunzi, dornice să pipăie cu ciocul. Veneau mereu altele, dîndu-i ocol, încît devenea tot mai dificil să le alunge. Le primi cu blesteme pe care furia le prefăcu în sunete nearticulate. Inutil. În fiecare clipă o pasăre sau alta nimerea în dreptul jetului care le arunca în jos cu putere. Acelea reveneau isteric, năpustindu-se asupra agresorului, care înregistră primele ciupituri. Aveau ciocuri tari şi reci ca piatra. Martin începu

să-şi agite cu disperare mîinile şi picioarele, să se dea peste cap, rostogolindu-se deasupra deşertului de apă ca într-o încleştare cu diavolul. Păsările fură mirate de reacţia confratelui lor şi îl părăsiră, pe rînd, lăsîndu-l epuizat, umilit de lupta inegală. Îşi simţea nervii ca pe nişte zdrenţe.

Şi în acel moment Martin crezu că vede în solemna şi necontenita înaintare a oceanului un punct nemişcător. Nu se gîndise că ar putea întîlni o insulă. Şi totuşi iat-o în faţă, un punct abia vizibil de la înălţimea lui, exista totuşi, putea fi văzută, atinsă. Coborî către ea. Se materializa sub ochii lui. Punctul incert căpăta contururi, îşi trăda asimetria, căpăta certificatul de realitate. Pe măsură ce se apropia, valurile creşteau în amplitudine, zgomotul îl apăsa, greoi, sufocant.

Era o stîncă de cîţiva metri pătraţi, piatră seacă, două-trei muchii lustruite şi o suprafaţă centrală mîncată ca de vărsat. Aici puse Martin piciorul pe teren solid prima oară după ore şi ore de zbor. Se lăsă să cadă, se întinse pe această masă grosolan tăiată, aplecată într-o parte, gata să-l verse în ocean. Desfăcu braţele în cruce şi încercă să respire. Nu putea. Ochii îl usturau. Atunci, ca ploaia pe un ţinut secetos, veniră lacrimile. Primele fură dureroase ca un acid. Pe urmă nu mai ţinu seama de nimic şi plînse îndelung.

Îşi revenise. Oceanul îşi sălta valurile ca pe o minge pe care o arunca şi o prindea înapoi, necontenit. Faţa i-o uda o bură sărată a valurilor sparte în stîncă.

Aparatul zăcea alături. O mişcare şi ar fi fost înghiţit de apă, ar fi scăpat pentru totdeauna de cauza tuturor nenorocirilor sale. Dar aceasta nu era cu putinţă. Nu avea cum să rămînă aici. Legaţi unul de altul, ca printr-un lanţ nevăzut, aveau să rămînă împreună pînă la capăt.

11

Dormise mult. Acum era întuneric. Se trezi ud la picioare. Rana îl ustura. Întinse maşinal mîna după aparatul de zbor. Nu se mai afla la locul său.

Nivelul apei se ridica. Era fluxul ? Păşind în patru labe, plescăind în apa care acoperea porţiuni tot mai mari din insula sa, Martin căuta orbeşte. Nu putea crede că aparatul dispăruse definitiv, că avea să sfîrşească aici, o dată cu creşterea oceanului.

Moartea în valuri. La asta nu se gîndise niciodată. Sau dacă o făcuse, văzuse ziua verdele adînc al apei. Îl asista tăcuta populaţie a oceanului, peştii cu dungi, poate rechinii. În apă lumina ar fi căpătat fastul unui apus de soare, iar moartea lui solemnitate. Noaptea însă şi singurătatea le refuza.

Îşi zdrelise mîinile, dar nu o simţea. Nu mai ştia în ce direcţie fusese aparatul. Pierduse orice simţ de orientare. Înainta mereu mai adînc în apă, cu disperare şi tenacitate, hotărît să cotrobăiască tot fundul oceanului la nevoie.

Şi, împotriva hulei, a fluxului, a întunericului, împotriva lipsei de metodă, îl găsi. Îl apucă strîns, îl ridică pe ultima palmă de stîncă încă neinundată şi-şi petrecu pe după umeri curelele. Avu o şovăială : şi dacă nu mai funcţionează ? Se înălţă în văzduh ca o lumînare.

12

Zburase în noapte de-a lungul coastei pînă descoperise această mare zonă izolată. Cu mii de precauţiuni coborîse într-un luminiş. Noaptea era rece, dar vegetaţia îl apăra de vînt. Rupse un maldăr de crengi şi-şi făcu un culcuş. Se întinse pe ramurile elastice, bogate în frunze, cu satisfacţia

cu care s-ar fi lungit într-un pat. Surîse în beznă. Ideea de confort nu dispăruse de pe paleta lui, își schimbase numai delimitările.

Nu putu dormi. În jur tufișurile foșneau în misterioase mișcări și trosneau crengile uscate. Uneori izbucnea un violent fîlfîit de aripi sau vreun mic patruped executa un salt. Pămîntul însuși părea că respiră și multă vreme îl ascultă.

Frunzișul era des, dar aparținea unor arbuști nu prea înalți. Printre vîrfurile lor se vedeau stelele. Luna lipsea.

Privi îndelung aștrii somnoroși. Tihna lor îl înduioșă. Păreau luminile familiare ale unor case de care fiece clipă îl apropia. Nici o lumină de pe Pămînt nu mai avea pentru el o asemenea încărcătură intimă.

Se gîndi la Anie, la copil. Ce făceau în momentul acesta ? Era miezul nopții. Audrey dormea, fără grijă, și nu e sigur că printre ursuleții și arlechinii visurilor ei se amesteca și Martin. Anie însă veghea, fără îndoială. Trebuie să-i fie greu în mijlocul acestei lumi ostile. Se gîndește, desigur, la el, iar cînd aude soneria tresare de o speranță absurdă. Uneori privește, pe fereastră, cerul : cine știe...

Martin se răsucește, nervos, în așternutul său vegetal. Cum i-ar putea trece prin cap să se apropie de Audrey ! Să-i transmită el însuși îngrozitoarea maladie a radiațiilor !

Martin într-o situație melodramatică — cine-ar fi crezut ? Simțul umorului știe să dispară, pudic, în unele ocazii. Cel puțin la oamenii sănătoși.

E drept, sănătatea lui Martin rămînea o legendă. Nervii lui nu aveau să mai reziste mult. Uneori și-i simțea flasci, atîrnînd ca niște frînghii prea largi. Alteori îi stăteau gata să plesnească. În fine, piciorul...

Nu mergea prea rău. Starea de continuă alertă a organismului îi pria. Împotriva așteptărilor, neglijența totală și poate apa de mare făceau rana să evolueze bine.

Martin își examină cu obiectivitate calmul. Era grețos, teatral. O situație imposibilă trebuie curmată cu mijloace violente, exterioare ei. Un impas își află ieșirea în abordarea problemei dintr-un alt punct de vedere. Avea nevoie de un reviriment, de o răsucire interioară. O întrezărea, dar o refuza. Știa, ar fi fost de ajuns să schimbe situația sa de vînat hăituit cu cea ofensivă, de răzbunător. Nu era prea greu să se imagineze pe sine prăbușindu-se ca o plagă asupra centrelor populate, infectînd orașe și ape, urmărind copiii, transmițînd amenințări și punînd condiții. Un bărbat întreprinzător ar fi preschimbat situația sa disperată într-o platformă. Vreme de cîteva săptămîni sau ani ar fi fost stăpînul lumii, bărbatul a cărui privire ucide, omul mortal. Un cuvînt, și cele mai alese daruri ale Pămîntului s-ar fi expus pe mese întinse pentru el. Un altul, și cel mai orgolios palat l-ar fi adăpostit. Ar fi avut totul, fie și pentru o zi. După care ar fi știut să-l arunce în aer, să-l otrăvească, să-l înece.

Nu era omul. Nu ar fi putut și nu s-ar fi bucurat să obțină toate acestea. Desigur, nu era nici omul aventurii sale, omul care să petreacă nopți în șir sub cerul liber, care să doarmă în aer sau pe o stîncă scăldată de valuri. Acestea cel puțin îi fuseseră date, el n-ar fi putut să le schimbe pentru ceva tot atît de aventuros, dar de o amploare sporită. Era omul resemnării, al defensivei, un laș poate, de care sportivul care se crezuse pînă ieri ar fi rîs.

Își aminti cu dezgust senzația fizică a curajului pe care o încercase la prima sa ascensiune, de probă, cu aparatul. Se simțea un adevărat cosmonaut, căruia spațiul i se pliază, supus, la picioare.

Ridicol. Cunoașterea de sine nu-i servea la nimic. Avea să crape la fel de bine ca un ignorant sau un negustor în prăvălia lui. Să crape și să nu le mai vadă pe Audrey și pe Anie.

Stelele dispăruseră pe nesimțite. Un gri-albăstrui scălda cerul cu o leșie odihnitoare. Martin se ridică, făcu cîțiva pași. Părăsi luminișul, traversă încă o porțiune împădurită și deodată se văzu în preajma unei construcții ciudate.

Un gard înalt o înconjura, betonul fiind continuat cu sîrmă ghimpată. Îngrădirea delimita un teren imens. Apoi, ici și colo, se vedeau părțile superioare ale unor clădiri. O închisoare, desigur.

Prima reacție a lui Martin fu să fugă. Rămase totuși. Ciudat, distanța pînă la trista instituție nu era prea mare și totuși nici un semnal nu-i anunța apropierea. Nu cumva îi scutiseră de contoarele Geiger pentru faptul că aici se aflau răufăcători ? Atunci ar fi avut o șansă.

Reveni în pădure. Căută îndelung pînă află o scorbură potrivită. Ascunse acolo aparatul și costumul. Rămase în tricoul de lînă și pantalonii care ar fi putut trece drept sportivi. Și astfel, cu mîinile goale, dădu ocol zidului de beton în căutarea porții.

Descoperi o intrare foarte simplă, fără nici o inscripție. Sună și i se deschise. Un paznic îl cercetă din priviri. Martin făcu tot ce putu pentru a nu se lăsa intimidat.

— Cauți de lucru ? îl întrebă, firesc, omul.

Se înțeleseră imediat. După un ceas de așteptare, un grăsun foarte energic îl puse să spargă lemne și să le care.

— Aici ne gospodărim singuri, sporovăia acela. Statul nu ne dă decît o subvenție. Controale — din an în paște. E prea departe de centru. Și nimănui nu-i face plăcere.

Martin nu fu prea harnic. După cîteva brațe de lemne simți că se pierde. Îl culeseră de jos leșinat.

— Foamea, explică atunci cînd putu să vorbească.

— Ce nu spui, omule ! se supără grăsunul.

În timp ce mînca, înghițind cu greu noduri dureroase, șeful îl întrebă :

— De unde dracu ai evadat ?

Martin îl privi cu ochii în alarmă.

— Stai liniştit, băiete, aici nu te caută nimeni ! rîse grasul. Dar să ştii că ai haz !

Martin rîse şi el. Evident, din punctul de vedere al grasului era spiritual un evadat care se ascunde într-o închisoare.

În aceeaşi seară gustă deliciile unei băi calde şi ale unui aşternut veritabil, deşi cazon. Cînd putu închide după el uşa unei chilii în care avea să stea singur, căzu în genunchi şi mulţumi proniei.

13

Din copilărie Martin nu mai cunoscuse o asemenea perioadă idilică. Revenise către o viaţă de o simplitate ameţitoare : muncea, se hrănea, se odihnea. Nevoit să ocolească pe curioşi, era respectat în această dorinţă a sa atît de cei care-l credeau o companie periculoasă, cît şi de ceilalţi, care-l socoteau mai prejos de pretenţiile lor. Pe urmă, oamenii aceştia aveau o viaţă constituită. Familişti sau nu, toţi se aflau aici de ani lungi, aveau obiceiuri statornicite.

Martin dormea enorm. Cu toate acestea nu arăta prea bine. Desigur, era departe de scheletul, numai ochi şi nervi, care sunase într-o zi la poarta penitenciarului. Dar simţea măcinîndu-l un rău ascuns. Îl cunoştea. Viaţa continua totuşi să-i pară frumoasă. În zilele prigoanei învăţase să aprecieze prezentul şi acesta îi era favorabil. Ar fi trebuit să vadă un doctor, dar nu-şi putea permite luxul. Ar fi fost imediat descoperit.

Într-una din zile, grasul îl sui într-o camionetă şi plecară împreună în orăşelul cel mai apropiat. Martin fu cuprins de nelinişte. Grasul îl calmă :

— N-ai nici o grijă, eşti cu mine...

Făcură tîrguielile hotărîte, iar Martin încărcă în maşină lăzi şi pachete de tot felul.

De la primul contact oraşul îi plăcu. Recunoscu aglomeraţia umană, ritmul fericit al trecătorilor avînd un ţel uşor de numit şi o viaţă normală. Un aer de inocenţă îi învăluia pe aceşti naivi preocupaţi de treburi zilnice, grăbiţi să muncească, grăbiţi să ia prînzul printre ai lor, grăbiţi să prindă un meci ori să se instaleze în faţa televizorului. Reclamele celor cîteva cinematografe ţipau de naivitate şi nu lipsea circul.

Martin folosi cîştigul primei săptămîni pentru a-şi completa garderoba. Pe o aripă a camionetei scrise cîteva rînduri :

„Dragă Anie,

Arde imediat această scrisoare. Vreau doar să-ţi spun că trăiesc şi sînt în siguranţă. Îmi pare foarte rău că ţi-am adus atîtea necazuri. Te sărut şi o îmbrăţişez pe Audrey. S-ar putea să nu ne mai vedem niciodată. Orice s-ar întîmpla, fii binecuvîntată.“

Renunţă să semneze. Închise plicul şi scrise, cu o mînă tremurătoare, adresa bine cunoscută. După ce zvîrli plicul în cutia poştală, degetele îi întîrziară pe metalul rece, ca o mîngîiere.

La întoarcere adormi pe locul său, legănat de mersul maşinii. Grasul rîse protector şi-l lăsă în pace.

14

Într-o zi profită de un drum în afară pentru a controla dacă aparatul se află la locul său. Era neatins. Mai departe descoperi un mic rîu. Se dezbrăcă şi păşi în apa călduţă. Rana de la picior se închisese. Pielea îi era bronzată şi lucea sub

soarele puternic. Păşea pe fundul pietros, avînd o savuroasă senzaţie de înţelegere, de împăcare cu natura, cu viaţa. În sfertul acela de oră îi fu greu să creadă că este iremediabil bolnav. Gîndul îl fulgeră totuşi. Observă fără nici o tresărire că liniştea lui pune în primejdie pe cei din jurul său. Consemnă faptul că nu se simţea responsabil. Urmărirea îndelungată îi atenuase simţul moral ? Etica celui dezavantajat de soartă e totdeauna elastică. Şi apoi toate astea nu făceau să pălească lumina soarelui, cerul rămînea de un senin absolut, aerul bun se cerea tras adînc în plămîni. Gol ca la judecata de apoi, o făcu fără nici o remuşcare.

La întoarcere ieşi din pădure într-un punct pe unde nu mai trecuse. Descoperi că penitenciarul are o latură pe care nu i-o ştia. Zidul de beton se întrerupea aici pentru a se deschide o poartă masivă, înfricoşătoare cu plăcile ei de metal terminate în suliţe ascuţite. Pe nicăieri nu puteai arunca o privire în interior. Îşi aminti că nici accesul în instituţie nu-i permisese să vadă mai mult decît bucătăriile şi încăperile personalului.

Se apropie. Deasupra porţii, o placă ce lipsea intrării lui pentru simplul motiv că aceea era intrarea de serviciu.

Tresări cu atîta violenţă, încît se trezi cu un pas mai departe decît fusese cu o clipă înainte. În acelaşi timp îşi simţi picioarele amputate, absente. Dintre cuvintele seci ale inscripţiei, ochii săi încremeniseră pe unul : „Leprozeria..."

15

Era departe, la celălalt capăt al pădurii, aşteptînd, nu ştia nici el de ce, înserarea pentru a se opri şi a judeca situaţia.

După ce fusese orb şi surd opt zile în şir, întîlnise acum chiar şi pe una dintre potecile pădurii inscripţia : „Atenţiune, vă apropiaţi de o leprozerie". Desigur că pe şoseaua pe care trecuseră către şi dinspre oraş străjuia o inscripţie mult mai

vizibilă. Nu o văzuse la dus pentru bunul motiv că placarda trebuie că-şi avea faţa spre oraş. Iar la întoarcere dormise...

Raţiunea încerca zadarnic să-l oprească, picioarele îl duceau singure. Nu, asta nu, spunea totul în el. Şi totuşi acolo aflase tihnă şi nepăsare, adică ceea ce preţuia mai mult pe lume în acest moment.

Cum se explică, îşi spunea, că n-am auzit pomenindu-se în atîtea zile cuvîntul lepră ? Era lesne de înţeles. Cei de acolo trebuie să evite cuvîntul blestemat la fel cum credincioşii evită să rostească numele diavolului pentru a nu-l invoca.

O vie senzaţie de scîrbă îl urmărea. Se simţea fanat, infestat, deşi nu văzuse nici un lepros. Îşi simţea pielea străină, murdară, avea impresia că ar putea-o sfîşia de pe sine, într-o purificatoare năpîrlire. Nu suporta să se atingă cu propriile sale mîini şi se spălă în fiecare izvor întîlnit cu senzaţia totuşi că atinge o apă impură.

Plecarea lui era absurdă. Leproşii erau cea mai bună companie pentru un ciumat. Nu se putea însă opri să fugă, să pună distanţe cît mai vaste între el şi aceia în care refuza să se recunoască. Niciodată nu ne asociem cu plăcere fiinţa de a unor condamnaţi, nici atunci cînd pieirea noastră e mai aproape. Nici chiar într-o situaţie pozitiv similară nu admitem că am avut aceleaşi mobiluri şi am suferit acelaşi eşec. În materie de rău omul are mai mare nevoie de originalitate decît în bine. Nu există o fiinţă pierdută care să nu creadă şi să nu spună : Eu sînt un caz special...

Seara veni enervant de încet, sosi totuşi, iar Martin se putu întoarce spre sine, aşa cum hotărîse.

Care era situaţia lui ? Avusese un accident nefericit, care făcuse din el un purtător al pericolului pentru oricine l-ar fi întîlnit. În primul moment ar fi putut evita conflictul general aruncînd la întîmplare funestul aparat devenit un furios răspînditor al morţii şi supunîndu-se tratamentelor de rigoare. Un orgoliu stupid îl făcuse să creadă însă că nu are

dreptul să azvîrle oriunde pachetul său de plutoniu, că trebuie să-l scoată dintre ai săi, să-l depună la loc sigur și să se ascundă el însuși ca pe un izvor al răului. A fost o reacție de moment, o aberație umanistă, lipsită de baza solidă a egoismului.

Apoi a fost prea tîrziu, pierduse momentul, gestul său fusese interpretat pe dos. Salvatoarea sa îndepărtare era unanim înțeleasă ca un act de sfidare, de agresiune, fuga sa tracasantă, cu bruște apariții în locurile cele mai felurite, gîndită ca un război al individului față de societate. Nu pricepuseră, era prea simplu, la îndemîna oricărui părinte care-și iubește copilul și, cel puțin intențional, e gata să se sacrifice pentru el. Oamenii nu-și recunosc decît cu greu unii altora bunele intenții, mai curînd le răstălmăcesc, oricît de fortuit, în rău. Numai cîteva ore trecuseră de la nenorocire și Martin nu se mai putuse face înțeles, el și lumea vorbeau limbi diferite. Bruschețea acestei prefaceri ar fi înstrăinat pe oricine. După două zile, Martin nu se mai simțea responsabil și dacă pentru el Dumnezeu n-ar fi existat, l-ar fi inventat spre a putea face apel la un judecător imparțial al nevinovăției sale.

Situațiile false falsifică însă. În dreptatea lui, Martin se opunea totuși societății, era de partea cealaltă. În situația dată, coexistența devenea prin forța lucrurilor o luptă. Fiecare bucată de pîine și orice gură de apă se obțineau printr-o mică încălcare a intențiilor sale inițiale, printr-un compromis cu inocența sa, încît, la sfîrșitul încercării, Martin se găsea la fel de vinovat ca în viziunea lumii despre zburătorul singuratic.

Ce avea de făcut ? Ultima suflare de inteligență i-o repeta : să se întoarcă printre leproși. Dar Martin rămăsese om și prin aceea că nu totdeauna era în stare să prefere ceea ce e rațional. Cum totul îl alunga în direcția opusă înfricoșătoarei oaze ce i se oferea, își continuă drumul fără popas.

16

Norii înaintau la mică înălţime. Plumburiul închis contrasta cu viteza lor de păsări informe, grăbite spre înfruntări catastrofale.

Bolta se acoperise pe neaşteptate, ca uneori vara, surprinzîndu-l pe Martin în plină evoluţie aeriană. Traversarea norilor îi păru o experienţă amuzantă, o aţîţare neobişnuită îl determină să încerce aceste perne gigantice care ispiteau către joc.

Se repezi cu capul înainte, rîzînd cu dinţii strălucitori, în magnificul perete care măsura cîţiva kilometri. Părea o trenă albă cu neregularităţi moi, bine delimitată în spaţiu, şi care trebuia să se dovedească elastică. Pătrunse în vălul abia transparent cu bucuria rea a copilului care rupe o floare. Se trezi într-o zi cenuşie, într-o ceaţă banală şi rece. Era dezamăgit. Fastul exterior promitea delicii, dar dincolo de aparenţă regăsea o stare apropiată de a sa : lipsa de integritate. Se lăsă o vreme în voia gîndurilor. Ziua artificială, ziua dinăuntrul norului scădea fără încetare, se topea într-un amurg îngheţat. Vedea repezindu-se, dîndu-i ocol şi venind asupră-i suluri de vapori denşi, dragoni fără formă, şi mai întunecaţi decît restul acestei lumi fără culori. Era o fierbere, o mişcare condusă de mobiluri ascunse, asista, intrus, la un mister al naturii.

Simţi o apăsare. Era muntele alb, prin ale cărui temelii rodea ca un cariu.

O lovitură bruscă, de o violenţă nimicitoare îl copleşi. Avu senzaţia materială că se prăbuşise cerul. Mase compacte de materie dură îl strîngeau din toate direcţiile, strivindu-l ca sub nişte fabuloase ruine. Cînd îşi recăpătă auzul înţelese : fusese tunetul. Se mai auzea, departe, rostogolul ecoului.

Martin începu să se agite. N-avea chef să-l prindă furtuna. Se aruncă în direcţia dinspre care abordase norul. Nu putea

fi prea adînc împlîntat în substanța lui. Zbură îndelung, dar nu izbuti să părăsească ființa pufoasă, acaparatoare, care-i ascundea ieșirile. Se repezi într-o altă direcție, fără mai mult succes. Întunericul se făcea tot mai dens. Un nou tunet îi sfîșie timpanele îndurerate. Sub răpăitul imenselor tobe cerești vibra cu tot corpul, ascuțit, dureros.

Un fulger incendie întregul spațiu cu o flacără orbitoare, albastră. Epicentrul fusese departe, dar Martin se simți ars. Prin extremitățile corpului său se scurgea, cu înțepături, electricitatea. În contrast cu scînteia fantastică ce crăpase cerul în blocuri asimetrice, întunericul se prefăcuse în beznă. Martin începu să coboare. Simțea pe obraz bicele aerului care suia, uneori fierbinte, din apropierea vetrei fulgerelor, alteori rece, semănat cu țepi microscopici de gheață. Cobora, cobora, dar masa cețoasă părea că inundase spațiul, se identificase cu el, devenise o realitate fără început și sfîrșit. Peste creștetul său, zeii băteau iarăși tobele în timpi anarhici și jucau torțele ca niște jongleri. Bacanala devenea mereu mai gălăgioasă, rotirea silfidelor în dansuri bezmetice antrena ceața în vîrtejuri pline de eleganță. Era înfricoșător.

Martin pierduse noțiunea spațiului, dimensiunile nu-i mai spuneau nimic. Se afla oare la sute de metri în aer sau gata să se frîngă de pămînt ? Încetini, prudent, coborîrea.

Tresări. Cineva îl atinsese pe umăr. O atingere hotărîtă, însă ușoară. O picătură de ploaie. Surîse și o sparse cu mîna Era mare și caldă. Acum îl izbeau picături invizibile în ceața neagră, care topea orice contururi. Își plecă pe spate capul, cu ochii închiși, lăsînd apele cerului să-i spele fața. Apoi bău îndelung, fără sete.

Și deodată ploaia se dezlănțui. În suspensia tăcerii dintre marile prăbușiri sonore, se auzeau stropii unindu-se. Într-o clipă fu ud pînă la piele. Își desfăcu anevoie casca plină de apă, și-o puse pe cap. Un violent răpăit de mitralieră răsună

în sfera metalică. Ploaia îl apăsa, îl antrena în căderea ei vertiginoasă, încît Martin trebui să-i răspundă trăgînd manşa la maximum. Era o luptă surdă între ploaia care, cu braţe de apă, se agăţa de omul cu aripi, îngreunîndu-l, sfîşiindu-l, geloasă, şi elanul zburătorului spre înălţime. Un duel inegal, în care cascadele ploii aveau avantajul. Martin se înăbuşea în sfera sa fără aer. Apa din jur îl apăsa ca un munte răsturnat. Gîfîia, îndîrjindu-se împotriva stihiei, părîndu-i-se că astfel ajuta forţele care-l menţineau în aer să străbată, prin însăşi carnea agresorului, la un liman. Urca sau cobora ? Nu putea s-o ştie. Trecea într-un sens nedefinit printre umbrele ceţii, străbătea vaporii fierbinţi din preajma fulgerelor, carbonizat de lumină, spulberat de zgomot, o fărîmă nesigură de existenţă rătăcită printre ciclopii dezlănţuiţi. Ploaia cădea ca un singur masiv de apă, cădea fără preget, grea şi plină de coeziune, antrenînd totul. Fulgerele cădeau şi ele, ceaţa cădea şi deodată Martin ţîşni deasupra furtunii, ţîşni din materia zbuciumată, ca un suspin de pe buzele muribundului. Peste Sahara întinsă şi albă a norilor, soarele netezea un nisip auriu de lumină.

17

Brusca dispariţie a lui Martin nu făcu decît să intrige şi mai mult lumea. Gazetele îi acordau acelaşi spaţiu imens ca şi în zilele în care publicau comunicatele de război. Acum spaţiul îl ocupau în majoritate speculaţiile belicoase, presupunerile cele mai înfricoşătoare, născute anume spre a se vinde şi care erau cu o repeziciune de necrezut asimilate de masa consumatoare. Odată trecute prin această fază, invenţiile deveneau fapte şi se putea scrie din nou despre ele, cu amplificările de rigoare, ca despre manifestări de opinie publică.

Agresiunea lentă a cartierului împotriva Aniei lăsase în curînd loc amenințărilor fără rețineri. Prezența poliției nu liniștea lucrurile. Într-o zi Anie fu chemată la un for superior al acestei instituții, unde i se puseră în față acte noi pentru ea și fetiță, pe un alt nume, și două bilete de avion pentru o localitate din partea opusă a țării. Era tot ce se putea face pentru ele. Anie se simți arsă de rușine, protestă, refuză să-și părăsească astfel soțul, dar sfîrși prin a primi de dragul copilei.

Plecă fără să mai treacă pe acasă, fără nici un bagaj.

După două zile, locuința părăsită fu obiectul unui bombardament cu pietre. În aceeași seară, o ceată de băieți hotărîți sparseră ușa și devastară totul, spărgînd mobilele, despicînd tapiseriile, sfîșiind tapetele, după care dădură foc casei. Întregul cartier veni să privească, iar pompierii nu îndrăzniră să se apropie.

La această adresă sosi misiva lui Martin. Poliția o întoarse pe toate fețele, descifră sensurile cele mai ascunse și deduse, elementar, că ștampila poștei indică regiunea în care se ascundea răufăcătorul.

Atacurile la adresa conducerii statului determinară măsuri totalitare. Armata inundă sudul. Populației i se distribui arme. Dar cel căutat se vîrîse în gaură de șarpe.

Murise poate ? Nu era prin aceasta mai puțin periculos. Undeva continua să existe sursa de radiații. Inundația de contoare Geiger, marfa cea mai căutată a sezonului, nu mai părea eficientă. Omul se ascundea în regiuni slab populate.

Aviația fu mobilizată. Înzestrată cu aparataj special, executa zboruri de mică altitudine de-a latul întregii țări. Numeroase surse de iradieri fură depistate și înlăturate cu această ocazie. În curînd avea să vină și rîndul lui.

18

Se hrănea cu rădăcini şi bea apă, după care vărsa totul. Stomacul refuza vegetalele neprielnice, iar apa i se părea că vine din ţinuturile abia părăsite. Se simţea din ce în ce mai slăbit. Şira spinării îl fulgera şi avea halucinaţii. De cîteva ori se trezi în alte locuri decît se culcase. Viaţa devenea de neîndurat. Suporta totuşi, temîndu-se să nu se abrutizeze, să înceteze a mai înregistra timpul şi suferinţele, încurajîndu-şi absenţa.

Într-o dimineaţă i se păru că aude zgomot. Undeva, departe, se auzeau focuri de armă. Erau poate vînători sau fermieri care împuşcau ciorile, sau un poligon de instrucţie. Zgomotul se apropia. Îşi aminti că în zilele din urmă auzise în repetate rînduri zbor de avioane. Dar ele nu puteau să aibă nici o legătură cu Martin.

Împuşcăturile se apropiau cu încetineală, dar necontenit. La un moment dat se distinseră voci.

Martin intră în alarmă : era din nou hăituit. Îl dibuiseră. Îşi muşcă pumnii pentru că nu rămăsese la leproşi, acolo n-ar fi îndrăznit să-l caute. Şi dacă totuşi... Doar lepra nu se scurgea prin aer, el însuşi pătrunsese fără primejdie, aşa ar fi putut şi ei...

O expresie de şiretenie îşi făcu loc pe faţa lui Martin. N-aveau decît să răscolească pădurea. Nu-l vor găsi.

Căută un luminiş. Fără cel mai mic zgomot, îşi trase pe umeri aparatul de zbor. Se ridică în aer, cît mai sus. Cînd socoti că jetul nu mai putea fi auzit de jos, porni în direcţia urmăritorilor. Privi cu ochi de vultur către aceia care nu-l mai căutau în aer. Îi zări trecînd printre coroanele turtite ale copacilor. Întîrzie asupra lor, strîngînd dinţii, cu o nemaigustată satisfacţie. Părea că vede razele ucigaşe traversîndu-i ca pe nişte siluete goale şi înfigîndu-se în pămînt. Apoi îi depăşi, lăsîndu-i să întoarcă pădurea cu susul în jos.

Era din nou în văzduh. Desfăcu brațele, respiră adînc. O bucurie ciudată îl învălui. Aici, la înălțime, totul era altfel. Urmărit sau ba, nu mai era un fugar. Pădurea i se pleca la picioare, apele îl priveau cu ochi umezi, orizontul îi întindea mîinile. O adevărată beție îl cuprinse. Se lansă în spirale savante, pe care le crezuse uitate, valsă cu aerul și cu vîntul, lăsîndu-se șfichiuit de viteză, curățat de tot ce acumulase josnic și meschin în veșnica dare înapoi care e apărarea. Dansa inconștient sub cumulușii spectaculoși, mîngîind cu palma crestele îndepărtate ale unor munți necunoscuți. Cu el dansau, apropiindu-se, depărtîndu-se, covorul stufos al pădurii, văile rîurilor, drumurile întretăiate. O totală lipsă de griji însenina lumea de care se găsea din nou atît de legat.

Și atunci apăru elicopterul. Martin își amintea că scăpase cu bine din lupta cu păsările, de aceasta nu se temea cîtuși de puțin.

Aparatul șovăi în aer. Îl reperaseră, și asta îi speria. Făcură un ocol respectuos la o distanță apreciabilă. Între timp raportau. Martin nu simțea nici o îngrijorare. Cumulușii se roteau, iar copacii săltau către el tot atîtea explozii verzi.

Elicopterul se apropia. Trăgeau de zor, dar nu-l nimereau. Apoi armele tăcură și aparatul se năpusti singur asupra omului-pasăre. Dar Martin nu mai avea poftă să fugă, nu mai voia să se lase hăituit, era bine dispus, ținea să fie lăsat în pace. Rămase pe loc.

Elicopterul avea botul rotund și lucios, în el se oglindeau diform cerul și soarele. Era frumos. Curînd putu să distingă mișcarea din cabină. Trei oameni se agitau, dînd din mîini, făcîndu-i disperat semne. Martin nu se clintea. Botul de plexiglas se năpustea drept asupra sa și el privea cu un fel de liniște apropierea lui și imaginile reflectate în el, care se măreau din ce în ce. Era un joc de culori, de reverberații,

odihnitor, feeric. Singurul element distonant putea fi socotit zgomotul formidabil al motoarelor, care se prăbușea peste el ca un perete. Îl simțea înaintînd, împingîndu-l cu undele sale invizibile, un adversar nevăzut și greu de învins.

Și deodată botul elicopterului trecu razant peste el. O roată fu gata să-l decapiteze, dar în clipa următoare aparatul era departe. Mînat de rațiuni care aveau să-i rămînă secrete, părăsea cîmpul de bătaie. Martin obținuse încă o inutilă victorie.

Aceasta îl întristă. Nu avea ce face cu ea. Se simți neglijat, plictisit. Porni, fără chef, drept înainte. Dedesubt defila iarăși verdele cîmp de bătaie al pădurii. Apoi începu șesul pustiu. Zbură astfel o vreme. Deodată văzu că pe sub el trece patrulaterul leprozeriei. Fluieră lung, în semn de salut, și putu să vadă cum oamenii dintre complicatele îngrădituri care împărțeau terenul priveau către el. Continuă să planeze în aceeași direcție.

Ziua se apropia de sfîrșit cînd apăru oceanul. Îl revăzu cu calmul întoarcerii acasă. Nici măcar nu căută din ochi insula de piatră, greu de regăsit în negura înserării. Zbură înainte, fără oprire, multă vreme, pînă ce noaptea cuprinse totul și stelele apărură din nou și atunci trase iarăși de manșa de fildeș a aparatului său și porni într-un zbor hotărît către ele.

spirala vie

1

— Este rîndul dumneavoastră, spuse maestra. Premiera trecu după un paravan unde o aştepta rochia de marinit. Se auzi un fîlfîit uşor, de ţesătură în cădere moale. Un aer de intimitate domnea în această încăpere în care pînă şi aerul respira feminitate.

— Tot nu vreţi s-o îmbrăcaţi direct pe corp ? S-ar mula cu mult mai bine, reluă maestra o discuţie anterioară. Încerca să pară nepăsătoare, dar îşi trădase neplăcerea de a nu fi fost ascultată.

— E puţin cam neplăcut la atingere materialul acesta rece ca o piele de şarpe, se justifică femeia înaltă, croită în linii sigure şi pline de inspiraţie. Un uşor frou-frou îi acompanie cuvintele. Apoi clănţăniră dinţii de şoricel ai unui fermoar.

Cînd ieşi din spatele paravanului, purta o somptuoasă toaletă de seară, de o croială totuşi simplă. Materialul se drapa în jurul femeii în spirale savante, ca şi cum ar fi îmbrăţişat o coloană. Pereţii în verde îi împrumutară ceva din culoarea lor.

— Superb, aprobă maestra. În faţa oglinzii, premiera îi împărtăşea, interior, părerea.

După cîteva minute ieşi pe estradă, unde fu primită cu exclamaţii de spontană admiraţie.

— Daţi-mi voie să vă înfăţişez un material nou, o textură pe care n-aţi mai întîlnit-o. Casa noastră de mode se bucură că are satisfacţia să v-o înfăţişeze prima.

În sala rotundă, cochetă, se auzi o rumoare binevoitoare, catifelată.

— Numele lui : marinit. Un produs apropiat de mătase şi care se mulează excelent. În plus, prezintă o calitate neobişnuită : este bacteriofag.

Publicul era numai ochi (unii foarte frumoşi) şi urechi (acestea cît mai mici, ascunse pe jumătate de o cută a părului scurt). O atenţie demnă de aula Academiei ridica preţul temei frivole.

— Materialul împrumută în mod spontan culoarea dominantă a spaţiului în care vă aflaţi, încît, purtînd marinitul, veţi fi întotdeauna în ton cu mediul.

Aplauzele amintiră un fîlfîit de aripi. Marinitul fusese lansat. Premiera se mişca destul de teatral, spre a demonstra supleţea croielii.

— Din marinit vă putem confecţiona rochii de zi şi chiar de lucru, dar toaletele de gală sînt preferabile. Aceasta datorită luciului său mat şi faptului că preia atît de bine forma corpului.

— Îmi permiteţi o întrebare ? se ridică o mănuşă în primul rînd de fotolii. Poate că ar fi interesante cîteva amănunte despre acest marinit. Cum explicaţi mimetismul unei ţesături ?

Femeia de pe estradă surîse.

— De fapt nu avem de-a face cu o ţesătură. Marinitul este un produs extrem de suplu şi docil, dar pentru aceasta nu a fost nevoie să fie tras în fire şi apoi ţesut. Un chimist v-ar spune că materialul se prezintă ca o peliculă macromoleculară continuă. În ce ne priveşte putem adăuga că este

subțire și plăcut la atingere. Calitățile lui, mai ales mimetismul, se explică prin faptul că marinitul este oarecum... viu. Nu vă neliniștiți, ridică vorbitoarea glasul, acoperind murmurul ce se ridica în sală. Hrana lui o constituie bacteriile din aer.

— Dar bine, se ridică o doamnă între două vîrste, e monstruos să ne îmbrăcăm în ceva care mișcă ! Și apoi, cum ne-am putea înțelege cu acest marinit ? Dacă o dată rochia este, să zicem, indispusă ? Sau dacă, apucată brusc de-o pornire secretă, ne părăsește în mijlocul orașului ?

Rîsetele durară cîteva minute. În cele din urmă femeia de pe estradă vorbi :

— Cred că m-am exprimat confuz. Viața marinitului este latentă, ea se duce la un nivel elementar și este departe de stadiul în care să aibă intenții și voință. Marinitul nu e mai viu decît aluatul de cozonac. De altfel, materialul se află în depozitul nostru de șase luni și nu s-a observat nimic suspect în comportarea lui !... Și acum, dacă ne dați voie, vom trece la prezentarea altor modele inspirate de noul material.

Premiera ieși în aplauzele nerăbdătoare ale publicului. Doamna între două vîrste își reluă locul, nemulțumită. Toată lumea începu să comenteze, cu jumătate de voce, incidentul.

Defilarea modelelor continuă după program. Manechinele arborau un aer hieratic, inspirat din vechi basoreliefuri. Într-o tăcere densă, aproape gravă, sub lumina în culori schimbătoare, marinitul își demonstra, leneș ca o reptilă, paleta cromatică.

2

Atomistul Anita Piru știa să se îmbrace. Apariția ei la reuniunea anuală a institutului întrecu însă orice așteptări. Tineretul, de mult cucerit în bloc, roia în jurul ei.

— Cum te simţi în calitate de nucleu atomic ? o chestionă în glumă profesorul Jura.

— Aceşti electroni sînt atît de grăbiţi să-mi dea ocolul... De altfel, ne neutralizăm reciproc.

— Credeam, dimpotrivă, că dispui de multe valenţe libere.

— Numai de una, profesore. Şi mi-o apăr cu gelozie. Se lăsă răpită într-un dans.

Partenerul o purtă prin toate jeturile de lumină, încît rochia Anitei împrumută culorile întregului spectru solar. Preluă reflexele violete din grădina de iarnă, iar lîngă cele roşii ale Colţului saturnienilor, locul de surghiun voluntar al posacilor, Anita apăru înfăşurată într-un văl însîngerat. Aci o acostă Moga, răstignit dizgraţios pe o canapea :

— Dansaţi pe vulcan ?

În acea clipă avură impresia că aud sub ei duduind şi pufnind energia dezlănţuită a reactoarelor şi fără voie dansatorii se opriră. Un moment mai tîrziu realizară absurdul. Nu numai pentru că nimic nu putea să se întîmple, dar fiindcă imaginea pe care le-o evocase comparaţia lui Moga era în total dezacord cu liniştea de sanctuar a sălilor care adăposteau reactorii.

Anita rîse, ca să alunge jena pe care Moga se amuzase s-o instaleze, dar nu mai avea chef de dans. Îl contrazise cît mai categoric pe urîciosul coleg.

— Aşadar, eşti convinsă că toţi vulcanii aceştia sînt absolut domesticiţi şi nu prezintă nici o şansă de surpriză ? o ironiză el, în replică.

— Desigur, nu ştim totul despre ei, reluă tînăra, dar nu ne lipseşte biciul cu care să-i readucem la bune sentimente dacă...

Moga rîse :

— Nu mă gîndeam strict la monştrii de sub noi. Se instală şi mai comod, împotriva oricărei bune-cuviinţe. Ştia că far-

mecul său constă în afișarea nepăsării față de conveniențe. Trăim într-un mediu format din două zone : natura și lumea artificială. Tot ceea ce producem, reacțiile dezlănțuite de noi, procesele pe care le provocăm pot veni, dacă nu în primă, atunci în ultimă instanță, în contradicție cu natura. Poate între lumea «făcută» și cea «născută» există un război surd, pe care nu-l sesizăm...

— Imposibil, exclamă Anita, și ca întotdeauna după asemenea categorice luări de poziție începu să se îndoiască. Se supără pe ea însăși. Cunoștea plăcerea cu care Moga lansa cîte o idee improvizată cu scopul singular de a-i aduce în impas și a-i scoate din sărite pe ceilalți.

— Dacă natura, continuă ea, ar fi antagonică lumii «produse», ar fi găsit de o mie de ori prilejul să ne-o arate. Ai să-mi răspunzi că faptul putea să se întîmple fără ca noi să fi binevoit a lua cunoștință. Dar cîtă vreme nici un cataclism nu a fost înregistrat, antagonismul tău dintre natură și intervenția umană mă plictisește de moarte.

— De ce iei în considerare numai posibilitatea antagonismului, jubilă Moga, fericit c-o făcuse pe Anita să trădeze un început de enervare. Mă întreb dacă nu e mai de temut o înțelegere între ele, un acord peste capul nostru, integrarea artificialului în natură, o alianță din care omul să fie exclus.

— Delirezi. Anita se ridică, indignată. Omul este creatorul «lumii artificiale», ea nu poate să existe în afara lui.

Și înainte ca Moga să aibă timpul necesar pentru o nouă piruetă a zborului său prin absurd, tînăra prinse brațul primului bărbat pe care-l văzu și-l obligă să danseze.

Trecură în sala cea mare unde, sub razele aurii ale candelabrului, Anita, în rochia ei fabuloasă, deveni o statuie vie dintr-un material nobil și vechi. Și fu verde ca o șopîrlă între felinarele din galeria măștilor. Anita se liniștise și se întreba cu ce-o putuseră supăra spiritele lui Moga. Diagnostică hotărît că nu are simțul umorului.

Marinitul își etala tăcut înzestrările, rămînînd cu eleganță și pondere puțin în urma schimbărilor de lumină, acceptînd apoi, fără a se lăsa rugat, să înfăptuiască ceea ce se aștepta de la el.

Cu același calm, parcă studiat, oglindi semnalele purpurii care inundară holul și întreg institutul cînd se declanșă avaria.

În prima clipă n-au înțeles ce se întîmplă. Apoi năvăliră cu toții în aripa reactoarelor și, înainte ca cineva să fi lansat un ordin, se aflau în fața lui R IV, care-și făcea de cap. Soneriile se acopereau unele pe celelalte, inscripții luminoase exclamau „Pericol !" Profesorul fu cel dintîi care-și regăsi energia.

— Înapoi ! comandă el. E timpul să intre în funcțiune al doilea dispozitiv de siguranță.

Se refugiară în culoarele alăturate. Privirile lor străbăteau pereții groși de beton, ușile rulante, și cercetau aparatura atît de familiară. Cu mîinile palpau imaginar conturul precis al pieselor, luciul rece al metalului, căutînd să surprindă forțele ascunse care-l bîntuiau.

În secunda șaizeci al doilea dispozitiv de siguranță se declanșă automat. Concentrînd întreaga energie disponibilă, el opuse celei dezlănțuite una superioară, care s-o reducă la tăcere. Lumina se stinse, pînă la ultimul semnalizator, fiecare cuantum de forță fiind mobilizat în scopul supunerii rebelului.

Întunericul dură încă un minut. Pe la jumătatea intervalului noi exclamații se făcură auzite :

— Uitați-vă !...

Anita nu înțelegea prea bine. Văzuse și ea, ca toată lumea, suind pe corpul ei o luminescență. În nenumărate puncte, marinitul avea o rece strălucire vînătă, pîlpîitoare.

— Ce ai pe tine ? Schimbă-te ! Imediat ! ordonă profesorul.

Anita se depărtă în grabă şi pe dibuite. Intră în primul laborator şi găsi într-un cuier cîteva halate de lucru. Smulse de pe sine rochia şi luă un halat. Lumina se aprinse. Marinitul nu mai prezenta nici o anomalie. Avea reflexe argintii, solzoase. Fata îmbrăcă rochia pe cuierul-pom de aluminiu, ca să-şi păstreze forma, apoi ieşi. Toată adunarea, în haine de gală, intrase în incinta reactorului. Contoarele Geiger amuţiseră. De nicăieri nu mai emana nici o primejdie. R IV era scos din funcţiune.

3

Trecu mai bine de o oră pînă ce colaboratorii institutului înţeleseră că nu pot realiza nimic în seara aceea. Se întoarseră la locul reuniunii, unde mai întîrziară cîtva timp făcînd presupuneri în legătură cu motivele avariei şi refăcîndu-se cu ajutorul cîtorva pahare.

Curînd reapăru şi Anita. Era tot în halatul de lucru şi profund tulburată.

— Ce a fost, Anita ? o înconjurară colegii.

— Veniţi.

Îi duse în laborator. Ochii tuturor se dilatară de uimire. Inegalabila rochie de marinit era de nerecunoscut. Spirala ei largă devenise o strînsă împletitură de frînghie care sugruma tubul de aluminiu al cuierului. Acesta se deforma văzînd cu ochii. Cu o perseverenţă de boa constrictor, marinitul frîngea lujerul fin de metal, care se răsucea lent într-o mişcare supusă şi definitivă. În absurdul lui, spectacolul avea un sens tragic.

Profesorul luă o vergea lungă de sticlă şi vru să atingă monstrul. Ceilalţi îl împiedicară. Cineva aduse un contor Geiger care erupse în semnale energice.

Laboratorul fu imediat evacuat. O ultimă privire permise celor care plecau să vadă prăbuşirea cuierului, care continuă să se zbată, într-o calmă disperare, pe albul pardoselei de mozaic.

În zori, după ce luase măsurile de rigoare, o echipă specială deschise laboratorul. Rochia de marinit dispăruse. Într-un colţ, o grămadă informă de metal contorsionat era tot ce mai rămăsese din cuierul de aluminiu.

controversata problemă a lui zero

Robotul Gică scria pe toate zidurile cifra zero. Tot institutul își bătea joc de mine :

— Sergiu și-a programat „fiul“ să-i facă numele celebru !

— Aiurea, Gică ne comunică suma capacităților sale !

Muream de ciudă. Gică era primul meu robot, și pînă la acest accident nu-mi provocase dificultăți.

I-am interzis în cîteva rînduri să mai scrie pe ziduri. M-a ascultat în tăcere, dar a continuat s-o facă — e drept, în locuri mai bine ascunse.

Într-o zi mi-am ieșit din fire : l-am amenințat că, dacă nu încetează, îl scot din uz. Din ziua aceea zerourile au dispărut.

Trecuse timp și în ce mă privește mă liniștisem. Fantezia lui Gică, în orice caz nevinovată, nu mă mai sîcîia. Colegii uitaseră de mult faptul și nimic nu venea să-l reamintească.

Într-o noapte însă telefonul sună la căpătîiul meu. Era moș Anghel, bătrînul intendent al institutului care, lipsit de familie, ocupa o încăpere la ultimul etaj.

— Dormeai ?

Mormăii ceva.

— Dacă nu ți-e prea somn, vino pînă aici.

— Nu se poate mîine dimineață ?

— Prea tîrziu. Mai bine te-ai grăbi...

Am bombănit în singurătatea camerei mele, dar m-am îmbrăcat și am traversat parcul care despărțea vilele colaboratorilor de institut. La intrare mă aștepta moș Anghel cu degetul la buze :

— Sst ! Nu face zgomot.

Am pășit pe vîrfuri prin culoarele luminate numai de lună, am trecut prin holurile vaste și nu ne-am oprit decît în fundul unui coridor, în fața ultimei uși închise. Acolo, după ce îmi ceru din nou tăcere, moș Anghel mă îndemnă să privesc pe gaura cheii.

Îngenuncheai, încercînd să văd ceva. Era greu. După ce mă obișnuii cu întunericul, am distins o formă care se mișca. A trebuit să aștept minute în șir pînă ce am putut înregistra amănuntele. Treptat mi se relevară mobilele încăperii. Îmi amintii : era una dintre sălile noastre de studiu. O imensă tablă neagră domina încăperea. Cu greu am descifrat pe ea conturul unui mare zero, solemn desenat cu creta. Așadar, Gică nu renunțase.

Ce făcea însă acolo, ce sens aveau mișcările, gesturile lui ? După ce dispăruse o vreme din raza privirii mele, reapăru. Îl privii cu încordare. Robotul se înclină adînc în fața tablei cu „mîinile" apropiate și capul plecat. Nu încăpea nici o îndoială : Gică se ruga.

Mecanismele sînt mai gingașe decît oamenii. Aceștia dispun de voință, știu să afle compensații, pot să se apere. Pe Gică l-am ferit de șocuri, deși o imensă ispită mă împingea să dau în noaptea aceea ușa de perete și să-i scot gărgăunii din cap.

În loc de aceasta, chiar de a doua zi am început verificarea pe larg a încărcăturii lui matematice. Zile și săptămîni a durat minuțioasa operație. În cele din urmă am găsit. Solidele cunoștințe ale lui Gică aveau și un punct slab : numărul zero.

La curent cu tot ce se gîndește, deseori contradictoriu, în matematica modernă despre acest număr, Gică rămăsese confuz. O convorbire sinceră cu el, delimitată la domeniul pur matematic, m-a convins : pentru el zero era Necunoscutul.

Gică ne semăna prea mult ca să nu-și absolutizeze chiar și ignoranța. Enigma de azi devenise pentru el ceva mai presus de cunoaștere. Idealistul mecanic, reprimat de cei din jur, ajunsese să-și ascundă spaima și adorația în fața intangibilului. Destul de primitiv înzestrat psihologic, Gică repetase aventura omului : se închinase Incognoscibilului.

După o îndelungă meditație, am hotărît să nu intervin. Și Gică ar fi continuat să-și cultive matematica sa, manie religioasă dacă, așa cum se știe, anul trecut n-ar fi adus definitiv lumină în controversata problemă a lui zero. De îndată ce l-am pus la curent cu noua cucerire a științei, Gică a redevenit ateu...

cameleonul

— Alo, Bădescule, ești ocupat ?
— Bună, Camile, abia am intrat pe ușă...
— Știu, te sun de două ceasuri. Mi-ai face un serviciu imens dacă ai lua mașina și ai veni pînă la mine.
— Despre ce e vorba ? mă lăsai rugat.
— Nu știu nici eu prea bine. Și dacă tot vii, adu și Enciclopedia botanică.
— Ce-e ? ! exclamai spontan, căci lucrarea pe care mi-o cerea Camil avea 60 de volume groase.
— Te rog. E foarte important.
— N-ar fi mai simplu să vii tu ? spusei, supărat că omul prefera să mă deranjeze pe mine.
— Nu se poate, ai să vezi. Vino cît mai repede.

Un sfert de oră, bombănind fără încetare, am cărat masivele tomuri la mașină. Noroc de băiatul vecinilor de palier care mi-a ajutat, deși bombardîndu-mă cu mii de întrebări al căror răspuns nu-l știam.

De ce ascultam totuși ? Pentru că niciodată Camil nu abuzase de amiciția noastră, și pe urmă spre a dispune de platforma necesară pentru a-i trage un perdaf, dacă alarma avea să se dovedească falsă.

Mă aştepta în faţa uşii. Îşi ştergea tot timpul fruntea cu o batistă. Nu-mi ură bun venit şi nu se arătă deosebit de interesat de biblioteca pe care o cărasem cu mine. Mă luă de mînă aferat şi mă duse în casă. Fierbeam în aşteptarea unui cuvînt de scuză ori a prilejului de a izbucni.

Interiorul bine orînduit avea un aer ciudat. Părea că trecuse pe acolo un nedesluşit subiect de nelinişte. Semne sigure ale unei dezordini care nu i se potrivea lui Camil îl trădau din toate părţile, deşi se vedea efortul de a salva aparenţele. Aprinse lumina, deşi ne aflam în plină zi.

— Nu vrei să arunci o privire ?

Îmi arătă un vas mare de ceramică în care domnea o muşcată bine dezvoltată. O cunoştinţă veche, de altfel.

— Nu văd nimic deosebit.

— Aici, îmi indică el. Abia acum am remarcat că muşcata dăduse pui. Într-un vas de lut ars, alături de primul, se vedea o altă plantă, de vreo două palme înălţime.

— Uită-te bine, îi tremură glasul de om nedormit.

Mă uitai spre plantă. Avea toate atributele muşcatei.

— Ce vezi neobişnuit la ea ?

— În cît timp creşte o muşcată de mărimea ăsteia ?

— Ştiu şi eu ? începui să socotesc.

— Săptămîna trecută nu exista.

Într-adevăr, îl vizitasem cu opt sau nouă zile în urmă şi nici vorbă de puiul de muşcată.

— Serios ?

Era un mic fenomen, destul de lipsit de importanţă.

— Ce te nelinişteşte ? întrebai.

— Examineaz-o cu atenţie, insistă el. Şi, văzîndu-mă intrigat, adăugă cu glas sugrumat : Nu e o muşcată.

— Nu ?

În fond nu prezenta importanţă. Nu era muşcată ? N-avea decît să fie baobab.

Se vede că fața mea îl lămurise asupra posibilităților sale de a convinge.

— Să te ajut să urci cărțile, spuse.

Înainte de a ieși mută planta cea tînără în colțul opus al camerei, lîngă lămîiul de care-l știam foarte mîndru.

Era atît de sincer tulburat, încît am preferat să aduc vorba despre altele în vreme ce suiam cele cîteva trepte ale parterului cu brațele pline de tomuri, spre a le depune, vrafuri, pe parchetul din fața bibliotecii lui. Nu l-am întrebat decît :

— La ce-ți trebuie ?

La care a răspuns ursuz :

— Ai să vezi.

Trecuseră vreo zece minute cînd am revenit definitiv în odaia lui Camil. Prietenul meu se duse grăbit spre ghiveciul puiului de mușcată. Un strigăt de uimire îmi scăpă fără voie. În vasul de lut se vedea... un lămîi. Unul mic, de două palme înălțime, avînd însă foile cerate și de formă caracteristică.

— Ce-i asta ? întrebai prostește.

— Habar n-am. De cîteva zile observ fenomenul și nu îndrăznesc să te chem. Tu ești de specialitate : există vreo plantă cameleon ?

Răspunsul era negativ. Elementele de mimetism care se întîlnesc la plante sînt rare și parțiale. După toate datele științei, planta din fața noastră nu exista. Aceasta nu ne-a împiedicat să răsfoim pînă la miezul nopții cele 60 de volume aduse, din fericire, cu mine. Evident, n-am găsit nimic asemănător.

Disperarea și ora tîrzie ne dădeau aerul unor bețivi. Simțeam cum realul ne scapă printre degete și eram gata să credem orice. În ceasurile scurse repetasem de mai multe ori experiența și de fiecare dată planta trecea pe nesimțite de la starea de mușcată la aceea de lămîi.

— Să zicem că nu e o plantă, propuse prietenul meu.
— Să zicem, am admis aruncînd o privire îngrijorată enigmei.
— Dar s-a dezvoltat ca o plantă. A fost mai întîi un fir verde, care apoi s-a prefăcut în tulpină, a dat frunze...
— Asta n-a împiedicat muşcata să devină lămîi.
— O plantă nu poate trece spontan în alta. Mai curînd altceva.
— Un animal ?
— Nu cred.
— Atunci ?
— Altceva.
— Nici plantă, nici animal ?!

Am tăcut. Camil luă planta şi o puse pe masa din centrul camerei, lîngă o veche lampă cu picior, o piesă de muzeu. Privirăm, muţi. „Lămîiul" păli. Intrusul părea să şovăie. Minutele treceau încet, aveam impresia că le aud scurgîndu-se, picături reci, prin aerul sufocant. Mă simţii amorţind. Creierul suprasolicitat simţea nevoia somnului. Vreme de cîteva clipe mi-am pierdut cunoştinţa. Cînd am tresărit, în vasul de lut se afla un obiect foarte asemănător lămpii cu picior din imediata lui vecinătate.

O adevărată frenezie ne apucă. Cu o pasiune de alienaţi am început să înmulţim experimentele punînd „cameleonul" să reproducă formele cele mai diverse : o pălărie, un calendar mecanic, telefonul. Eram neobosiţi. Într-un tîrziu Camil scoase de undeva şi şterse de praf un craniu. Am asistat îngheţaţi la dedublarea acestui blazon al morţii. Încercînd să mă domin, am atins creştetul ţestei false. Era osos şi rece ca şi celălalt.

Camil scoase un strigăt. Observase că, în timp ce degetul meu întîrzia pe fildeşul artificial, suprafaţa lui se bomba,

abia perceptibil. Curînd din osul craniului apăru o excrescență, copia fidelă a arătătorului meu.

Cu ochi încercănați, îmi trăsei un scaun, aproape, cît mai aproape. Am rămas nemișcat minute lungi, în tăcerea sperioasă a camerei. Nici o senzație, în afara neplăcerii pe care mi-o producea ideea straniei vecinătăți. Sub ochii mei craniul căpătă forme vii. Un nas normal crescu peste găurile cîrne, cornetele urechilor se răsuciră încet, ireal, gura fu acoperită de buze, iar în orbite se născură ochi. O epidermă normală, ușor bărboasă acoperi totul. Și deodată în ochi sclipi ceva nemaipomenit, zguduitor : privirea. Am sărit ars. În vasul de ceramică eram eu, capul meu cel puțin, din care doi ochi mă priveau cu *privirea mea !*

Am fugit îngrozit în camera alăturată. Camil mă urmă, alb ca varul. Încuie după el ușa masivă și luă cheia. Dincolo totul era normal. Camil făcu două cești mari de cafea.

— Un lucru e limpede, am spus după ce trecuse destul timp ca să mă liniștesc. Plantă sau nu, e vorba de ceva extraterestru.

Lingurița îmi tremură în ceașcă.

— Crezi că vine de... undeva ?

— Nu e cu totul exclus. Evitam să-l privesc pe Camil. Nu era obișnuit să mă audă hazardîndu-mă în fantezii fără bază.

— Se spune că sporii unor plante ar putea traversa spațiul cosmic, rezistînd lui zero absolut.

— Ce e drept, pentru a capta un „trimis" vasul tău ar fi trebuit să se afle sub cerul liber, iar nu în bibliotecă.

— Știi, tuși Camil, acum două săptămîni, cînd am schimbat mobila, vasul a stat pe terasă, uitat, cinci zile încheiate.

— Nu, am protestat, nu se poate. E o aberație. Cine, de unde să trimită spre noi acești spori ? Ce sens poate avea mimetismul lor ?

— Poate odată adoptată o formă, o transmit *acolo.* O ploaie de asemenea spioni poate da o imagine foarte concretă despre viaţa noastră.

— Transmisie ! Şi încă la distanţe cosmice. Cum ? Şi cu ce ? !

— Ştiu eu ? Electricitatea terestră, aeriană, magnetismul Pămîntului... Habar n-avem ce posibilităţi există.

— Pe lume sînt milioane de lucruri, de plante şi animale identice. Trebuie oare să bănuim în fiecare o copie falsă, un intrus ? Dacă stau la umbra unui copac, să-mi fie teamă că-i un „cameleon" şi în cincisprezece minute va lua forma mea ? Şi dacă-i aşa, de ce n-a remarcat nimeni prezenţa „cameleonilor" pînă la noi ? Transpiram de agitaţie, îmi frîngeam convulsiv mîinile. Nu sînt un om făcut pentru mistere.

— Poate-i unul rătăcit, pornit în altă direcţie şi ajuns aici...

Mă ridicai, hotărît :

— Voi vedea imediat despre ce e vorba. Mă îndreptai cu paşi mari spre încăperea în care lăsasem cameleonul. Camil o deschise. Scosei din buzunar un scalpel în teacă de piele de care nu mă despărţeam niciodată. Trebuia să acţionez repede şi hotărît.

Cu o mînă fermă, smulsei planta din pămînt. Luase forma muşcatei lîngă care o reaşezase Camil. Rădăcinile aveau şi ele construcţia caracteristică. Tăiai adînc şi prelung tulpina. Trebuia s-o văd pe dinăuntru. Un mijloc de transmisie la distanţe cosmice trebuie să se trădeze prin ceva. Nu găsii însă nimic.

În schimb sub ochii mei planta prinse a se chirci. Se zgîrcea, se usca, încovrigîndu-se şi zbîrcindu-se dramatic. În fiecare clipă pierdea din solemn, strîngîndu-se ghem, suferind o ciudată reacţie de apărare. În două minute pe masa curată nu mai rămăsese decît o urmă minusculă. O

priveam amîndoi cu ochii lărgiţi de spaima neantului pe care-l atinsesem. De cîteva clipe orice mişcare încetase. Cu gesturi controlate, evitînd orice mişcare bruscă, am scos din buzunar o lupă. Privii. Pe cristalul mesei, plin de urme de pămînt, se afla un spor, unul absolut normal, însă foarte mic. L-am apucat cu cea mai fină pensetă şi l-am închis, cu multă prevedere, într-un vas ermetic.

L-am prezentat apoi specialiştilor din cîteva institute. Au ridicat din umeri, iar în sinea lor m-au considerat farsor. Toate încercările mele de a face sporul să se dezvolte din nou n-au mai dat nici un rezultat. Subminată de insucces, prietenia mea cu Camil a sucombat şi ea. Tainele, ca şi iubitele noastre, nu suportă un al treilea.

minciuna

1

Încremenisem lîngă cel condamnat pentru că ne era frică. Nu de omul culcat între noi, nici de necunoscut. Ne temeam o dată cu el, poate în locul lui, cu sentimentul celui care, veghind febra unui copil, are impresia că ia asupră-şi o parte din rău.

Fiecare-şi găsise un colţ şi se însingurase acolo ca într-un fort. În încăpere crescuseră jungle de umbră. Seara ne izola ca să ne învingă. Dar pentru noi distanţa era iluzorie. În realitate formam un cerc strîns în jurul lui Suu, aplecaţi lîngă aşteptarea lui ca peste gura tainică a unei fîntîni care duce dincolo, în ţara de unde nu s-a întors încă nimeni. Printre noi întunericul flutura plete lungi. Părea că stăpînul nopţii şi al zilei, cel care împinge caruselul cel mare al orelor, vrea să ni-l soarbă pe nesimţite pe cel din mijlocul nostru, furîndu-l întîi privirilor. Lumina curgea înapoi pe fereastra înaltă, într-un reflux către izvoarele sale. Evaporate, culorile-şi părăseau rostul, formele ne scăpau printre degete. Ne aflam alături, la distanţa unei mîini întinse, dar între noi mozaicul prezenta neaşteptate goluri, din pereţi în fiecare clipă se mai ştergea o porţiune, mobilele dispăreau în aceste hiatusuri prin care noaptea cîştiga

teren. Între noi se instalau depărtările, curînd ne aflam dincolo de limita văzului.

Din cînd în cînd ne adresam cîte-un cuvînt, o sondă menită să stabilească adîncimea prăpastiei, dar sunetul ajungea deformat de distanță, ducînd cu el tresărirea mesajelor cosmice. Un cuvînt, un semnal oarecare lansat de o rachetă în trecere, un superficial semn cu mîna din zborul netulburat al gîndurilor. Fiecare dintre noi se părăsise pe sine, evoluînd liber în cercuri imaginare, abia aruncînd uneori o privire spre locul în care știam că trebuie să fie.

Eram aceiași trei în seara planetei, iar între noi și Suu abisul nu era mai mic decît atunci cînd, în coaja de ou a rachetei, îl văzusem întîia oară în lumina ecranului fluorescent. Ca și atunci, noi alcătuiam o lume, iar al patrulea forma o alta, străină, legată de călătorii de pe Pămînt numai prin firul subțire al voinței de a cunoaște, concentrînd într-o singură ființă toate lumile stranii și necunoscute, diferite fundamental și organic de a noastră.

2

Dimpotrivă, pe cînd mai zburam încă prin gerul cosmic, iar Mira II nu era decît o noțiune, contrastul dintre noi și ea, oricît de amplificat prin aproximație, părea mai mic decît acum. Claustrarea și nerăbdarea nu erau decît simple divertismente. Ne apropiam de țintă, și în fiecare «dimineață» soarele albastru se ridica lent din răscoala cețoasă a planetei care-l eclipsa. Între noi și astrul gigantic, Mira II avea stîngăcia unui copil care se vîră, ciufulit și somnoros, printre oamenii mari.

Nu mai fusesem niciodată atît de departe și aveam trac. Săptămînile de adaptare treceau greu, deși automatele noastre, ca și ale lor, făceau eforturi pentru a ne apropia întîl-

nirea. La capătul fiecărei zile, fără să ne fi părăsit orbita inelară, simţeam că momentul debarcării, pe care-l aşteptam ca nişte marinari de altădată, mai făcuse un pas către noi. Între timp ne adaptasem condiţionerele de aer, care urmau să menţină în jurul nostru un mediu azotic, deoarece atmosfera Mirei II era mai bogată în oxigen decît am fi putut suporta fără tulburări. Un sistem electrostatic avea să asigure persistenţa trenei de azot care ne interesa. Ne mai pregătisem în ce priveşte vorbirea, cu ajutorul traducătorilor de buzunar care fuseseră puşi la punct pe cale automată cu limba generală a gazdelor. În aşteptarea cunoştinţei directe făceam conversaţie prin cosmoviziune cu un simpatic reprezentant al planetarilor, un omuleţ cu figura uşor verzuie şi creştetul cu desăvîrşire lipsit de păr, un personaj vioi şi simpatic, împreună cu care aveam să colindăm lumea de sub noi. Se numea Suu.

3

Colegul nostru Miu era nervos. Măsurile de profilaxie şi antiviroticele îl scoteau din minţi. Proclama cu voce tare inutilitatea lor şi se oferea să părăsească neîntîrziat racheta, asumîndu-şi orice risc. Noi îl certam şi făceam haz pentru că spectacolul uriaşului gesticulînd şi avînd mutra aceea de om tracasat îl repeta aidoma pe cele precedente. Dacă n-am fi ştiut că acelaşi bărbat nestăpînit este în stare să reia de cincizeci de ori o experienţă fără să se ridice de pe scaun şaptezeci şi două de ore în şir, ar fi fost de crezut că un asemenea tip n-are ce căuta pe o cosmonavă. Slăbiciunea lui Miu era însă bine cunoscută : nu răbda carantinele. În zilele acestea părea un străin, îşi uita prietenii şi avea pentru toată lumea privirea suspicioasă a descoperitorului de comploturi. Îi ştiam bine meteahna şi-l ocoleam în preajma

debarcărilor, ceea ce nu era prea simplu, deoarece, ori de cîte ori am călătorit împreună, întîmplarea a făcut să împărțim aceeași cușetă. N-am regretat niciodată, fiindcă în mod normal era un excelent camarad. Pretindea, în schimb, respect față de știința sa și simț muzical, ceea ce n-am ascuns la vreme că posed. Miu avea întotdeauna cu sine un mic armoniu electronic și-și încheia serile improvizînd variațiuni în stilul celor vechi ori căutînd noi alcătuiri sonore care prefăceau cutia noastră de chibrituri într-o inspirată cameră de rezonanță, organul muzical al unui monstru metalic.

Nu-și nota niciodată nimic și-mi interzicea să înregistrez micile sale zboruri sonore, deoarece considera că artele nu trebuie profesionalizate, despuiate de farmecul spontaneității, ci păstrate într-o stare de semielaborare perfectibilă, spre delectarea singulară a individului. În artă era împotriva oricărei construcții, detesta romanele și nu citea decît memorii și versuri ale primitivilor. Ocolea cu indignare parcurile concepute de maeștri și nu frecventa concertele. Admira însă formele naturii, iar sala de mese era veșnic împodobită cu cîte un exemplar neobișnuit al unui fruct de care nu aveam voie să ne atingem. Socoteam o minune faptul că o asemenea personalitate dispune de o disciplină, iar forța lui morală ne impunea, astfel încît mica supapă a revoltei sale împotriva carantinelor cosmice o priveam cu îngăduință, ca pe un act de bravadă ce era.

4

De astă dată, minus ieșirile sale intempestive, împărtășeam de fapt nerăbdarea lui Miu. Nu era de mirare : pentru prima oară în deplasările mele în afara sistemului solar vizitam un teren virgin pentru pămînteni. Aveam, în sfîrșit,

prilejul nu să precizăm şi să continuăm revelaţii anterioare, nu să perfecţionăm relaţii stabilite, ci să realizăm descoperiri proprii şi să ne punem semnătura pe date ce vor intra în zestrea cunoştinţelor terestre. Doream să vedem şi să ne facem văzuţi, pentru că, observ astăzi, nu ne gîndeam de loc fără plăcere la faptul că trecerea noastră urma să ne reprezinte planeta, ceea ce dădea o măgulitoare pondere modeştilor membri ai echipajului. O mică slăbiciune omenească, a cărei arie de manifestare buna creştere avea grijă s-o limiteze deocamdată la zona subconştientului.

Din fericire, conducătorul expediţiei avea experienţa necesară, astfel încît, departe de a acorda o atenţie deosebită zbaterilor noastre, le ignoră salutar la modul flegmatic. Ramon avea darul de a se acomoda pretutindeni, încît îl vedeai destins chiar şi în spaţiul cel mai îngust, iar ploaia de oprelişti a regulamentelor şi instrucţiunilor care încercau să epuizeze neprevăzutul şi, tipărite cu mijloace clasice, ar fi ocupat jumătate din spaţiul rachetei, nu-l împiedicau să se simtă veşnic la largul său. Era foarte brunet, avea ochi de o frumuseţe rară, un corp elastic şi mişcări perfect conduse. Un simţ al echilibrului cu totul deosebit îl făcea să poată străbate cu acelaşi pas neşovăitor orice fel de teren, pe lumină sau întuneric. Uneori părea că e în stare să se desprindă de sol şi să zboare, călcînd pentru aceasta aerul cu faimosul său pas de balerin. Calităţile lui plastice îşi aveau oglindirea în psihic, unde regăseai siguranţa şi mlădierea necesare conducătorului ca şi autodisciplina.

Trei bărbaţi, trei mici universuri interferate. Chinuiţi sub un aspect diferit de acelaşi binecuvîntat demon al curiozităţii, eram gata, cu slăbiciunile şi omenescul nostru, pentru întîlnirea cu lumea cea nouă.

5

Așezarea pe Mira II a rachetei noastre a fost, ca întotdeauna, plasarea unui vehicul cosmic pe un teren străin, o complicată operație tehnică. Automatele n-au făcut decît să ne scutească de ocupații care nu ne-ar fi stricat în acele ore lungi și încordate. În cele din urmă delicata lucrare a fost efectuată și ne bucurarăm de o altă stabilitate «simțind pămîntul sub picioare», cum se exprimă, cu un surîs la adresa noastră, Ramon.

Ajunsesem, acum puteam coborî, dar nu fu greu să rezistăm ispitei. Vraja interdicției fusese spulberată. Frînți de oboseală, întoarserăm spatele asfințitului care picta cozi de păun pe cerul Mirei II și ne prăbușirăm în așternuturi pentru un somn fără vise.

Dimineața următoare ne trezi devreme. Cu o grabă civilizat ținută în frîu, ne făcurăm o minuțioasă toaletă, fiecare trăgînd, solidar, cu ochiul și la modul în care se prezintă ceilalți, hotărît, dincolo de orice susceptibilitate, să intervină cu o sugestie. Eram cu toții prea responsabili și conștienți de sensul spectacolului la care urma să luăm parte ca să nu vrem să fim desăvîrșiți la prezentarea ambasadei noastre.

În cele din urmă considerarăm că sîntem gata și, după ce ne consultarăm din ochi, Ramon apăsă butonul ecluzei.

Și deodată, înainte ca tracul nostru proaspăt repus în drepturi să se fi consumat, ne trezirăm pe mica platformă de metal, în bătaia soarelui albastru care ne intrigase de atîta vreme. Mai impresionantă încă era mulțimea care ocupa spațiul din jur. O generoasă revărsare de culori, un curcubeu lichid, o auroră polară erau desfășurate la picioarele noastre, într-un freamăt fără sfîrșit. Ultramarinul cerului ducea un dialog fertil cu fiecare nuanță a strălucirii înconjurătoare, valorificînd-o prin contrast. Un val de strigăte se ridică, impresionant, la apariția noastră, masiv ca țărmul înalt, de

stîncă, al unui ocean. Avui senzaţia materialităţii sunetului, pe care, sigur, în complicatul meu costum de cosmonaut, aş fi putut să umblu.

6

După un număr de zboruri interplanetare, nici măcar Cosmosul nu te mai poate uimi. Domeniul noului este dinainte circumscris între limite probabile, iar neaşteptatul se reduce la o seamă de nuanţe, de amănunte privind modul cum se concretizează principiul. Din momentul în care savanţilor li se comunică pe ce substanţe se bazează metabolismul necunoscuţilor, atotştiutorii noştri pot să prevadă cu un mare procent de exactitate care-i aspectul fiinţelor stelare, ce culori vor avea ochii lor, cum se mişcă, se îmbracă şi se hrănesc. Întotdeauna confirmarea acestor previziuni dezamăgeşte, deşi satisface orgoliul înaintevăzătorilor de pe Pămînt.

În schimb zona interesantă creşte imens, o dată cu încercarea de a defini viaţa sufletească a noilor cunoştinţe. Aici posibilităţile sînt infinite, iar cercetarea deosebit de grea. Mişcarea intimă a conştiinţei se lasă mai greu cunoscută, iar de cînd intensificarea circulaţiei interplanetare a făcut ca viaţa oamenilor de pretutindeni să se desfăşoare ca pe o scenă, mai exact ca într-o expoziţie, viaţa interioară devine tot mai mult un refugiu al firescului şi autenticului, cu gelozie ascuns.

Cu atît mai uimitoare mi s-a părut exuberanţa cu care am fost primiţi pe Mira II.

Grijile şi obligaţiile practice fiind lăsate deoparte, am coborît prin dimineaţa albastră a planetei în mijlocul multicolorei aglomerări. O mulţime compactă, care însă nu admitea repausul. Fiecare era prea înghesuit ca să-şi permită

o mişcare independentă, dar nimeni nu se resemna la o atitudine statică. Era o mare de fiinţe neastîmpărate şi gălăgioase, cărora le simţeam privirile concentrate asupră-ne ca un jet de fotoni. Încă nu puteam distinge mare lucru din construcţia lor fizică, de altminteri cunoscută în linii esenţiale din cursurile de aclimatizare televizate, dar comportarea şi temperamentul nestăpînit al autohtonilor ne uluiră.

Ne aflam printre ei de cîteva zeci de minute ; primul val de entuziasm s-ar fi putut stinge. Dimpotrivă, de pretutindeni, la marginea revărsării umane, apăreau, în fugă, în zbor şi în nişte salturi pentru care foloseau un soi de mici catapulte individuale, noi şi noi locuitori ai planetei, neobosiţi şi zgomotoşi, înghesuindu-se ca să ne privească, eventual să ne atingă, să ne ciupească pentru a vedea *cum sîntem.*

La început era amuzant. Prin abuz a devenit obositor, însă nu puteam face nici o manevră de retragere, de teamă să nu stîrnim o reacţie negativă. În acele momente am apreciat ponderea primirilor sobre din alte ocazii, în care principalul era grija ambelor părţi de a nu o surprinde pe cealaltă, de a nu stîrni nedumeriri şi false alarme, de a perpetua şi menţine calmul şi încrederea.

7

Mirenii, cum le spunea Miu, ne înhăţară de mîini şi începură să ne tragă în toate părţile. Ne-au dus astfel, despărţindu-ne, spre vehiculele cu care veniseră, înghesuindu-se cu zecile în aparatele de zbor în care se afla vreunul dintre noi. De prisos precizarea că ne vorbeau tot timpul, deşi, bruindu-se unii pe alţii, n-aveau nici o şansă de a fi înţeleşi. Ne purtară astfel, de-a lungul cîmpiilor violete, spre un mare oraş apropiat, avînd o întindere nefirească.

În tot timpul zborului nu încetară să-mi arate cu mîinile diferite obiecte care meritau atenție, dar pe care nu le-am putut reține ca lumea din cauza încordării în care ne menținea modul lor de comportare.

În cursul zborului, figurile lor lătărețe au început să poată fi diferențiate. Am remarcat importante deosebiri în îmbrăcăminte. Unul sau doi dintre mireni aveau veșminte bogate, încărcate cu broderii și alte adausuri ornamentale, marcînd apartenența la o castă suprapusă sau o funcție importantă. Ei nu se purtau însă altfel decît concetățenii lor, nu tăceau mai mult și nu ne pipăiau hainele, părul și fața într-un mod mai distins. Mai ales podoaba noastră capilară îi intriga și nu puțini voiră să încerce rezistența vegetației care ne izvora din creștet.

Situația s-a prelungit și după coborîrea în centrul orașului, ca și pe parcursul vizitării lui. Trecuseră patru ore terestre de la sosire (pe Mira II, o zi era echivalentă cu 2,43 zile terestre) și eram epuizați. La un moment dat auzirăm apelul automatelor noastre. Conform programului, urma un interval destinat odihnei. Am fost conduși cu alai pînă la porțile unei frumoase clădiri în care ne-am regăsit integri și bucuroși.

Nu mai aveam putere să ne căutăm camerele. Ne prăbușirăm în cîte un colț, pe mobilele care ni se părură mai potrivite pentru aceasta, și ne destinserăm cîteva minute.

— Ei, Miule, ești mulțumit de prima zi ? întrebă cu ironie Ramon, el însuși istovit.

Cel întrebat răspunse ridicînd mîinile la cer și lăsîndu-și-le să cadă iar.

— Ce ritm al trăirii, ce temperament neobosit...

Uriașului îi venea greu să și vorbească.

Trebuia să ne luăm oarecare măsuri de protecție. Programul avea nevoie de revizuiri. Nu țineam să ne dăm sufletul pe planeta asta îndrăcită. Se părea că tot ce economisește

în viteză rotaţia ei, de două ori mai lentă decît a Pămîntului, trece în zbuciumul vital al populaţiei. Să fi fost vorba de o manifestare excepţională, prilejuită de evenimentul contactului cu micul nostru trio? Era de văzut. În alte debarcări cosmice, curiozitatea nu luase asemenea forme puerile şi de la un punct lipsite de grija faţă de oaspeţi. O primire înţepenită în protocol ar fi fost mult mai înţeleaptă şi, în orice caz, mai puţin izbitoare.

Cu atît mai plăcută a fost, la sfîrşitul răgazului nostru, în a doua parte a «dimineţii» mirene, care pentru noi echivala cu după-amiaza, apariţia unui personaj ca Suu. Simţirăm o adevărată uşurare văzîndu-l prezentîndu-se cu o delicateţe a manierelor care în limbaj pămîntean ar fi fost numită orientală. Suu ne ceru scuze pentru peripeţiile din prima parte a zilei, care au făcut imposibil un contact prompt între noi. Ne făgăduia să nu ne mai părăsească decît atunci cînd vom dori-o.

Am ieşit brusc din surpriză, repezindu-ne să-l îmbrăţişăm, fericiţi, uluindu-l la rîndu-ne, probabil, cu o ieşire infantilă. Oricum, gheaţa era spartă, iar el părea mulţumit.

Puteam să-l examinăm în voie. Da, era cel de pe ecranul cosmovizorului, dar în culori naturale, cu verdele stins, ruginit, mai uman, cu ochi mai puţin violent conturaţi, cu linii mai dulci, acum, cînd îl vedeam în carne şi oase, mişcîndu-se printre noi. Căci nu stătea locului, deşi îi oferisem loc. Vorbea o limbă sonoră şi-i plăcea să vorbească, încît traducătorii noştri de buzunar nu tăcură o clipă, spre amuzamentul lui Suu, care încă nu-şi ascultase spusele repetate concomitent de trei voci.

În curînd am coborît, gata să pornim spre cîteva obiective pitoreşti, alese pentru început şi acomodare, înaintea grelei perioade a contactului fundamental cu tot ce avea mai specific viaţa Mirei II.

Am închinat aceste ore peisajului. Un larg tur de orizont într-un aparat de zbor ne purtă deasupra formelor de relief ale planetei, mult mai calme decît cele de pe Pămînt. Coloritul abuza de violet şi oranj, care, în lumina crudă a soarelui albastru, ne lua ochii. Miu făcu o încercare de adaptare la atmosfera supraoxigenată a gazdelor, dar curînd îl văzurăm roşu la faţă şi congestionat, căutînd pe dibuite condiţionerul. Suu îl observa cu un surîs amuzat, curios asupra efectelor neaşteptate ale unui aer care lui îi pria de minune. Pretutindeni unde eram recunoscuţi, mirenii ne semnalau celor din jur şi ne făceau semne prieteneşti. Entuziasmul se calma. Îl văzurăm cu mirare cum dispărea de-a binelea, dar numai în cursul după-amiezii mirene, cînd ne reluarăm, după o odihnă echivalînd pentru noi cu o noapte de somn, colindul. Proaspeţi şi receptivi, furăm nedumeriţi să-l vedem pe Suu trecînd într-o poză de seriozitate şi concentrare, care se accentuă treptat pînă la apusul soarelui. Se părea că omul nostru manifestă oboseală şi ne gîndirăm că lungile zile de pe Mira II sînt greu de suportat chiar şi pentru obişnuiţii lor. Acum cei care ne întîlneau abia dacă mai întorceau capul după vehiculul deschis în care parcurgeam oraşul, ba în curînd şi aceştia deveniră foarte rari. Vizitatorii de pe Pămînt se banalizaseră.

8

A doua zi, Suu ne-a însoţit într-o vizită extrem de instructivă în subteranele în care se produce confortul oraşului. Se părea că tehnica reprezintă o pasiune cu totul specială a lui, cel puţin asta am văzut în ochii sclipitori şi mişcările pline de viaţă cu care ne conducea prin sălile maşinilor ce torceau ca nişte motani uriaşi. Se simţea familiaritatea, ca

şi dragostea faţă de aceste jucării gigantice, care-l făcură să-şi uite ţinuta diplomatică din ajun. La părăsirea instructivului labirint ne privi uşor încurcat de a se fi dat în spectacol, dar nu retractă. Luă însă aminte, astfel că în continuare avurăm de-a face cu un adevărat gentleman.

Restul zilei ni-l petrecurăm făcînd primele vizite oficiale, cunoscute dumneavoastră din protocoalele publicate, astfel încît n-o să insist asupra lor.

În dimineaţa următoare ne duse la un teren de zbor, unde probarăm tot felul de aparate ingenioase. Ciceronele nostru nu se abţinu să încerce fiecare dintre ele. Îl privirăm cu amuzament adunînd poalele somptuosului său veşmînt brodat pentru a pătrunde între elitrele a tot soiul de insecte mecanice destinate să concureze natura. Odată în aer, se lansa în acrobaţii nu atît de savante pe cît de primejdioase. Avu grijă să nu ne simţim părăsiţi, drept care se repezi de nenumărate ori în picaj asupra noastră, redresîndu-se în ultimul moment şi arătîndu-ne în acele clipe o gură deschisă pînă la urechi. Coborînd, în vreme ce ne tîra către o altă zburătoare artificială menită aceloraşi jocuri aeriene, se străduia să ne convingă : nu e nici un pericol, putem încerca şi noi. Rezistam, fireşte, insistenţelor, pentru că nimeni n-ar fi putut să ne înveţe pe loc şi în mod satisfăcător conducerea măcar a unuia dintre aparate. Atunci el, care nu se oprise un moment, îşi strîngea iarăşi mătăsurile şi dispărea în corpul altui bondar neastîmpărat.

Nu era singur. Văzduhul gemea de amatori care se comportau asemenea lui în acest club al lipsei de griji.

Pierdusem o mulţime de vreme în timp ce Suu se distra de unul singur, cînd se întîmplă catastrofa. În haosul aerian nici nu era de mirare. Nu o singură dată tresăriserăm, strîngîndu-ne capetele între umeri, atunci cînd peste creştetele noastre încrucişările aparatelor aveau loc într-un ritm prea vioi. Inevitabilul se arătă sub forma ciocnirii violente,

distrugătoare a două mici nave zburătoare, care se spulberară una de cealaltă cu un scrîşnet de craniu strivit. Sărirăm care încotro, în vreme ce de sus ploua cu bucăţi informe de metal.

Alergarăm spre locul unde căzuseră nucleele celor două jucării distruse. O mulţime de mireni priveau cu ochii holbaţi trupurile mutilate ale victimelor care ieşeau parţial din scheletul descompus al insectelor spulberate. Curînd apărură cîţiva mireni agitaţi. Ei scoaseră cadavrele şi le încărcară într-un aparat de zbor care porni cu ele spre oraş. Imediat începu curăţirea terenului de urmele accidentului. Cînd Suu ajunse din nou lîngă noi nu se mai vedea nimic. El, care fusese în aer tot timpul, ne ceru explicaţii. Ascultarăm confuzi cît de reci şi lipsite de convingere sunau cuvintele după ce trăisem evenimentul atît de intens. Suu se arătă îngrijorat de paloarea noastră. Nu părea de loc impresionat de soarta concetăţenilor săi şi de primejdia cu care, inconştient, cochetase.

9

Ne despărţisem de el pentru cîteva ore şi, întins în umbra binefăcătoare a camerei mele, mă gîndeam la Suu. Cît de lipsită de probleme mi se păruse conştiinţa lui. Fusesem aproape mîndru că mă obişnuisem imediat cu excentricitatea morfologiei lui, cu tenul său verzui, cu ochii uriaşi, cu tot ce avea straniu ca înfăţişare. Dar ca psihologie...

Dumneavoastră sînteţi în fiecare zi acelaşi ? Sînt ceasuri în care dispoziţia ne dictează comportări extrem de contradictorii. Şi, în funcţie de ele, aspectul nostru exterior se schimbă. Miu, în zilele cînd era îmbufnat, părea mai scund, se prăbuşea (cu cîţiva milimetri) în sine însuşi, după cum

Ramon, cînd fusese nevoie să manifeste energie, crescuse brusc în altitudine. În ce mă privește nu am aceeași înălțime atunci cînd mă simt sănătos, cu mușchii netezi, elastici, și în epocile de indispoziție fizică. Atunci îmbătrînesc, mă cocoșez, abia vizibil, înregistrabil totuși, ceea ce-i foarte normal.

Această trăsătură pămînteană, mai puțin luată în considerație, o regăseam la Suu, care era în fiecare zi același, lesne de recunoscut prin tot ce avea personal, și totuși, datorită poate unei fiziologii capricioase, părea că oscilează, abia sesizabil, în apropierea unor dimensiuni medii. Erau zile cînd părea mai robust, altele cînd se eteriza cu cîțiva microni, ceasuri cînd își purta cu mîndrie fruntea, altele cînd se trecea cu vederea. Vorbirea lui rapidă manifesta mici fluctuații, după dispoziție, program, poate și după starea vremii.

Observam aceste mici variațiuni, ca tremurul acelor unor aparate electronice în jurul mărimii de măsurat, numai pentru că îl urmăream fără încetare, el fiind pentru noi mireanul prin excelență.

Am rîs, comentînd între noi faptul, imaginîndu-ne ce ar gîndi Suu despre cei trei pămînteni care judecau o planetă după un individ. Am rîs oarecum fățarnic, deoarece, dincolo de toate studiile pe care începusem a le întreprinde, subectiv el era pentru noi tocmai prototipul neștiințific ales, menit poate să ne inducă în eroare.

Mi se păruse obișnuit și la îndemînă pentru că-l auzeam vorbind. Pentru că-l vedeam bucurîndu-se și încruntîndu-se, considerasem că avem aceleași sentimente. O judecată grăbită. Sentimentele umane erau ușor de recunoscut la Suu, dar apăreau ele în aceeași relație cauzală ? Bucuria și tristețea sînt, desigur, universale, ca binele și răul. Dar avem oare aceleași motive ale bucuriei ? Ne este livrată după un mecanism identic și este însoțitoarea unei game de

sentimente asemănătoare ? Și o înțelegem oare în același fel ? Poate că lui i-ar părea straniu conținutul terestru al bucuriei, care-i legat cu un fir nevăzut de încrederea în umanitate și de o privire spre viitor scăldată în optimism, în vreme ce noi ne-am putea îngrozi în fața unei bucurii de un monocord egoism, căptușit cu satisfacție individuală și miop ancorat în diurn. Erau momente în care îmi apărea așa cum trebuie că apăruse figura impenetrabilă a primului negru văzut de un european al antichității. Pierderea într-o clipă a tuturor certitudinilor, a credinței în ceea ce pînă în acel moment socotise drept date definitorii ale omului trebuie să-l fi înspăimîntat de moarte pe acel strămoș al nostru. Panica și dispariția încrederii în cunoștințele de pînă atunci vor fi pus sub semnul întrebării tot ce ținea de intuiție. Dacă negrul va fi zîmbit, fie și de surpriză, omul ar fi putut traduce în chip arbitrar expresia într-un act agresiv, spaima negrului putuse fi citită ca o amenințare.

Răceala lui Suu în fața catastrofei mai putea fi manifestarea unui fatalism tradițional, a unei ancestrale indiferențe față de semeni, a încrederii în destin, ca și a stupidității. Nici unul dintre acești termeni nu mă mulțumea însă, pentru că aveam încă sub ochi imaginea triumfalei sale bucurii de a se juca. Și e slăbiciunea mea să acord un credit special oamenilor care devin persoane serioase fără să alunge din viața lor jocul.

Dincolo de simpatie și de intuiție, nu mă vedeam de loc progresînd în cunoașterea confraților noștri mireni, de care simțeam că ne despart nedefinite și terifiante prăpăstii. Dacă rasele umane de pe o singură planetă prezintă diferențieri care, deși nu se manifestă pe planul valorii umane, apar destul de vizibil pentru a declanșa orori de imaginație apocaliptică, ce abisuri ar trebui să despartă oamenii de pe corpuri cerești diferite, rod nu numai al unei evoluții istorice specifice, dar și al unei biologii aparte ? După ideile

naturilor suspicioase era aproape inevitabil ca relațiile cu semenii noștri de pe alte planete să fie dificile și nu întîmplător primele contacte cu ființe dinafara Terrei au fost imaginate ca declanșînd catastrofe. Consecința logică a unor asemenea idei este : stați acasă. Dacă legătura dintre lumi riscă să fie de regulă cauza unui cataclism, renunțați să vizitați alte lumi și apărați-vă de vizitatori. Rîsesem de toate aceste bazaconii citite în cărțile trecutului, ele îmi veneau totuși în minte acum, în fața îngrijorătorului asalt al misterelor de mică anvergură, însă greu de pătruns, dificile pînă și de definit. Refuzam să iau în fața necunoscutului poza strămoșului antic, cu pumnalul ascuns în blana de leopard. Mă întrebam însă dacă n-o va face altul.

10

Soarele Mirei apusese de șase ori. Comportamentul mirenilor nu ni se mai părea haotic. Frumoasele ceasuri în care gîndisem la modul capricios de a fi al gazdelor noastre cedaseră teren unei enigme veritabile.

Într-una din seri, Miu izbi cu pumnul în fragila masă din încăperea spre care dădeau camerele noastre de culcare și în care făceam obișnuitul schimb de impresii.

— Cu nebunii ăștia e ceva, spuse cu cel mai agresiv dintre tonurile sale.

— Te referi cumva la rapidele schimbări ale stării lor de spirit ? întrebă Ramon.

— Ce stări de spirit la ființele astea, care țopăie dimineața și cad pe gînduri seara, cînd li se termină rația de energie !

— Nu e chiar atît de simplu, intervenii eu. Nu li se pot contesta sentimentele, numai că temperamentul și, dacă vrei, energia lor suferă o ciudată evoluție în cursul unei zile.

— Ați băgat de seamă, va să zică, și voi, că atît Suu, cît și neverosimilii săi confrați sînt cu totul altfel de oameni seara decît dimineața ?

— Nu e greu de observat, notă Ramon, ci de explicat. Pînă și Suu e de nerecunoscut după cum ora este mai mult sau mai puțin înaintată. Vă amintiți ștrengăriile de pe aeroport ? Dar primirea noastră o mai țineți minte ?

— Pariez că e vorba de soarele ăsta îndrăcit, se răzbună Miu pe astrul care-i cojise fața cu tot filtrul colorat pe care-l purta ca pe o mască.

— N-are rost să ghicim, va trebui să discutăm cu ei.

— Și dacă Miu are dreptate ? am zis. Dacă aceste persoane pline de temperament sînt de fapt niște ființe cu sînge rece ? Atunci evoluția lor de-a lungul zilei s-ar explica. Noaptea n-am văzut nici un mirean. Poate că dorm în vizuinele lor cu o activitate vitală redusă de absența astrului și a căldurii, pentru ca dimineața forțele să le revină o dată cu prima rază de soare ?

— În acest caz nu vom afla niciodată în ce constă explicația calmului de la amiază, care, e drept, nu se compară cu apatia serilor, dar pe care o întrece bătător la ochi vioiciunea matinală, deși, pe Pămînt, ora prînzului este perioada de maximă activitate a organismelor cu sînge rece.

Taina mirenilor nu era chiar atît de lesne de pătruns. Variantele posibilităților se înmulțeau pe măsură ce ne verificam observațiile. Se dovedise adevărat că dispoziția concetățenilor lui Suu parcurgea de-a lungul zilei un drum stabilit. În primele ceasuri ale dimineții erau de o veselie fără margini, gata să-și urmeze cele mai facile îndemnuri ale inimii, plini de viață și curiozitate, lipsiți de gomă și chiar de simțul valorilor. Pe măsura trecerii timpului, rezerva lor de energie scădea, se făcea simțită nevoia unei raționalizări. Mirenii începeau să se conducă mai logic, să manifeste o anume economie a efortului, pe care-l îndreptau

către scopuri necesare şi limpezi. Spre amurg capacitatea lor vitală se micşora încă, la fel cu a animalelor cu sînge rece, în vreme ce strălucirea soarelui pălea.

Dincolo de numeroasele şi complicatele mele însărcinări privind studierea planetei şi înmagazinarea cunoştinţelor proaspăt obţinute spre a fi transportate pe Pămînt, problema temperamentului variabil al mirenilor continua să mă preocupe. Avea oare somnul mirenilor calităţi ascunse ori foloseau oarecare droguri matinale ? Dacă o făceau, ce scop urmăreau şi de ce nu-şi susţineau tratamentul de-a lungul unei zile întregi ? Aş fi dorit să mă dedic, în orele libere, elucidării chestiunii. În expediţiile cosmice nu poate fi însă vorba de timp liber.

După un răstimp de observaţii în care m-am convins că nu este vorba de o impresie, am încercat să discut direct cu mirenii despre aceasta. A fost singurul subiect asupra căruia nu ne-am putut înţelege. Atît noi, cît şi maşinile noastre găseam în toate chestiunile un limbaj comun, simplu, uzual. Aci parcă am fi vorbit după logici diferite, nu izbuteam să realizăm un punct de contact. Aveau noţiuni care nu se acopereau cu ale noastre şi idei asupra semnificaţiei cărora pluteam în negură. Suu, de care ne apropiasem în special, manifesta chiar şi faţă de această problemă un interes variabil. Dimineaţa îşi bătea joc de nedumeririle mele şi se arăta pus pe glume, către prînz devenea diplomat şi poet, iar seara se pierdea în meditaţii sumbre şi coerente, dar nu mai puţin obscure decît enigma însăşi.

11

N-am fi aflat niciodată misterul vieţii mirenilor dacă nu s-ar fi produs catastrofa. Cutremurul zdruncină oraşul din temelii. Numeroase clădiri au fost distruse. Căile de acces

au suferit de asemenea și, ceea ce era mai grav, racheta noastră a fost și ea avariată. Din fericire, nu iremediabil, după cum ne-am putut convinge chiar în timpul nopții respective. Deși în plină beznă și panică, am încercat, împreună cu tovarășii mei, folosind vehiculele aflate la dispoziția noastră, să ajungem la cosmodrom. Drumul, atît la ducere cît și la întoarcere, a fost un adevărat coșmar. Eram înconjurați de o mulțime isterică, ce țipa, agitîndu-se ori plîngînd, pradă unei spaime de ființă părăsită și lipsită de apărare. Ici și colo se vedea o lumină, circulația se făcea însă la întîmplare, primejdios. Viața orașului era dezorganizată.

După ce ne-am examinat racheta și ne-am dat seama că reparațiile sînt posibile, iar întoarcerea noastră pe Pămînt era întîrziată, dar nu compromisă, am revenit spre casă. Pe drum am observat că edificiul în care locuia Suu era grav atins de cutremur. Am oprit și am încercat să ajungem la el. A trebuit să strigăm la o mulțime de mireni scunzi și prăpădiți care foiau, înghiontindu-se și urlînd, iar Miu nu se putu abține să nu facă uz de forță, ceea ce, de altminteri, ne era interzis pe o planetă străină. După nenumărate mici conflicte și o primejdioasă escaladare a ruinelor prin întunericul plin de forfotă și disperare, am izbutit să pătrundem într-o încăpere pe jumătate prăbușită din apartamentul căutat. Aici, în poziții tragice, ne așteptau două cadavre. Unul dintre ele era Suu.

12

Dimineața următoare ne înfipse un cuțit în inimă. La ora la care ne începeam de obicei programul, un vizitator se anunță. Deschiserăm spre a privi stupefiați intrarea lui... Suu. Nu era el, ci fiul său, și trebui să ne-o repete de

cîteva ori. Asemănarea cu prietenul nostru era zguduitoare și neverosimilă. Avea nu numai trăsăturile, dar și personalitatea și chiar și aerul lui Suu matinalul. Ai fi zis că e vorba de un fals, că avem de-a face cu același Suu care, pentru cine știe ce motive ascunse, ține să aibă un aer misterios.

Eram stînjeniți de firescul acestui tînăr, care nu se purta ca un orfan și părea gata să preia însărcinările părintelui său. Am avut prilejul să-l urmărim, de-a lungul întregii zile, repetînd fazele cu care ne obișnuise tatăl său și coplanetarii lor.

Nu mai încăpea nici o îndoială. Nedumeririle pămîntenilor își aflaseră un răspuns. Dacă ceva din noi presimțise, atunci refuzase să formuleze descoperirea că viața oamenilor de pe Mira II avea durata de o singură zi. O zi mireană, ce e drept, de peste două ori cît cea pămînteană, dar *una*. În cursul acestei rotații a planetei lor în jurul soarelui albastru se scurgeau toate vîrstele mirenilor, de la copilărie la maturitate și bătrînețe. Miezul nopții era ora nașterii și a morții. Aceasta nu împiedica să se manifeste miraculoasa capacitate mireană de a transmite din generație în generație întregul bagaj al experienței acumulate de înaintași. Ceea ce era tînăr și viabil primea astfel tot ce avuseseră mai bun generațiile precedente, iar acest proces se petrecea pe o misterioasă cale fiziologică o dată cu perpetuarea vieții. Numai timpul, care mi-a dat răgazul de a mă obișnui cu ideea, m-a făcut să pot în cele din urmă prețui după merit facultatea mireană de a transmite prin ereditate memoria generațiilor anterioare.

Ceea ce ne-a izbit din primul moment a fost însă efemerul existenței omului pe Mira II. Am ezitat să ne punem cu voce tare întrebările care se ridicau. Răspunsul l-am fi putut afla numai cu prețul destăinuirii privilegiului nostru de a exista nemăsurat mai mult, de a dispune de bucuria

de a putea încheia, o dată cu viaţa, o operă. Am ezitat între a face cunoscut mirenilor modul nostru de a vieţui şi a tăcea.

Durerea pentru trista noastră descoperire era umbrită însă de admiraţia pentru tainica însuşire a mirenilor. Acumularea tradiţiei, continuitatea cunoaşterii, excluderea acelei greoaie poveri : instrucţiunea, care devorează cincisprezece pînă la douăzeci şi cinci dintre cei mai plini de energie ani din viaţa pămîntenilor erau cuceriri menite să împingă fantastic înainte omul, cu condiţia ca sorocul existenţei să permită culegerea foloaselor. Ne imaginam ce ar fi însemnat pentru fiecare dintre noi o asemenea precocitate asigurată şi ni se părea de neiertat să ne întoarcem acasă fără cheia marelui secret. Situaţia era nefavorabilă din moment ce mirenii nu dădeau semn că ar observa vreo diferenţă între modul nostru şi al lor de a trăi. În aceste condiţii nu se întrevedea posibilitatea să ne împărtăşim din cea mai adîncă taină a lor fără a o plăti prin dezvăluiri mortale.

13

Zilele treceau mai pline ca oricînd, încărcate cum erau cu cele mai felurite schimburi de informaţii şi vizite. Am fost primiţi de înalte personalităţi mirene şi am roşit în faţa lor, aducîndu-le salutul Pămîntului în vreme ce ascundeam faţă de ei cifrul propriei lor existenţe. Le-am înmînat volume imense de cunoştinţe concentrate în memoriile automate aduse cu noi şi am primit altele, dar am păstrat, ca pe un obiect primejdios, lucrul care le aparţinea.

Dilema nu era uşor de rezolvat. Dezvăluirea dimensiunilor vieţii şi morţii pe Mira II şi, mai ales, cunoaşterea prin comparaţie a longevităţii noastre ar fi făcut un nefericit din

fiecare muritor al planetei. Caracterul relativ al duratei unui ciclu vital mediu pe Pămînt, identitatea fundamentală dintre noi și ei bazată pe egalitatea vieților noastre față de absurdul morții finale n-ar fi putut consola o lume. Oamenii aceștia, care-și serbau primele ore ale vieții în strigăte de bucurie, ar fi devenit niște condamnați, ostracizați în mod nedrept pe o sferă blestemată care nu era în stare să le asigure un trai comparabil cu al semenilor de aiurea. Avantajele specifice lor, precum acumularea fără sfîrșit a zestrei generațiilor urmau să-și risipească farmecul. Nimeni nu va fi atît de înțelept, încît științei tuturor veacurilor să nu-i prefere longevitatea. Descompunerea și disperarea, iată ce le-ar fi adus mirenilor vizita oaspeților de pe Terra.

Tăcerea însă nu era mai puțin imorală. Ascunderea cunoștințelor noastre față de oamenii altor planete este socotită, pe bună dreptate, o crimă. Apoi, tăcerea noastră i-ar fi împiedicat pentru cine știe cîtă vreme să caute și să afle remediul situației. Mai exista și posibilitatea de a tăcea, de a strînge datele necesare unor studii de amploare prin care să se găsească posibilități de adaptare a organismului mirenilor la o viață de tip terestru, pentru ca o dată cu dezvăluirile să le oferim și remediul. Nu era însă mai firesc să-i lăsăm s-o facă ei, care aveau toate șansele să izbutească mai bine și mai rapid ? Ceea ce presupunea destăinuirea întregului adevăr.

Dacă admiteam parcurse aceste etape : împărtășirea datelor noastre, studierea din noi puncte de vedere a vieții pe Mira II și găsirea mijloacelor care să anuleze distanța dintre viețile noastre, unde aveau să ducă toate acestea ? La mulțumirea generală în nici un caz. Odată ridicată problema longevității, deranjat echilibrul în care fiecare continuă pe cineva și e continuat de un altul în condițiile unei vieți strict egale cu a semenilor și cu iluzia nemuririi

intactă, se deschidea drum liber nemulțumirii cronice. În orice fază a sa, mireanul căruia îi va fi fost ridicată de pe ochi perdeaua orbirii va rămîne un nedreptățit gata să reclame.

Aveam noi dreptul de a tulbura o viață constituită pentru a o înlocui cu haosul și cu crisparea, cu aburul rău al revoltei față de sine și al negării firii ?

Șiruri lungi de nopți albe ne-au costat punerea în evidență a tuturor implicațiilor chestiunii, mai cu seamă a dreptului nostru de a interveni.

14

În penumbra camerei se auzea numai vagul foșnet de crîng al condiționerelor. Pe împletitura de trestie a patului tare, figura ușor verzuie a lui Suu (al cîtelea ?), cu ochii foarte depărtați și creștetul fără păr, avea o expresie involuntar patetică. Omul trecea prin neliniștile călătoriei spre necunoscut. Sub povara oboselii, ochiul nostru începea să vadă ceea ce nu era, luînd-o înaintea realității cu pași strîmbi, arierați. Mi se părea că văd pielea netedă a prietenului nostru zbîrcindu-se în fluviile abrupte ale bătrîneții. Îl vedeam pălind într-un ritm vizibil, luînd cu fiecare secundă culoarea solului Mirei. Transformările misterioase pe care credeam că le urmăresc pe fața lui îmi trimiteau în șira spinării șerpi de gheață.

Ce se petrecea în sufletul lui Suu era foarte greu de surprins. Impasibila figură a bătrînului ascundea cu gelozie orice sentiment. Va fi fost îndîrjirea fără margini, ura împotriva alcătuirii omului, atît de imperfectă, deși genială în atîtea privințe. O ură imensă, concentrată, ura întregii

sale ascendenţe, ura inconştientă a fluviului generaţiilor, o pîrjolitoare dorinţă de răzbunare, una secretă ştiută numai de el.

Zile în şir ne storseserăm creierii căutînd o ieşire. Săptămînile treceau şi nici o hotărîre nu prindea consistenţa necesară. Treceau, şi o dată cu ele un Suu după altul se perinda pe lîngă noi, ca un şir de păpuşi mecanice pe care derizoria noastră putere nu ştia să le reţină. Căruia dintre ei urma să-i facem dezvăluirea ? Celui de azi, de poimîine, de luna viitoare ? Arbitrarul ne dezarma. Eram fără apărare în faţa multitudinii posibilităţilor ; putînd proceda oricum, eram cu mîinile legate.

15

Să nu fi existat, noaptea ar fi fost inventată. Era necesar un domeniu în care incertitudinea să poată spori proporţiile dincolo de neverosimil, pînă unde nu mai cutezi să te îndoieşti de nimic, iar ironia îţi moare pe buze ; un punct de topire al celor mai rigide unităţi de măsură, unde subiectul devine atotputernic şi hotărăşte singur valoarea mărimilor. Împărăţia ideală a incertitudinii şi arbitrarului rămîne noaptea. În umbrele ei se petrec cele mai necrezute acrobaţii ale lucrurilor, care se amuză evoluînd între gigantic şi minuscul, în funcţie de factorul subiectiv pe care-l implică. Unele fenomene există într-o stare de fericită ambiguitate, dispunînd concomitent de mărimi diferite din puncte de vedere diferite. Noaptea sau lumea se bucură de o infinitate de dimensiuni, de aceea sînt atît de greu de măsurat. Fiecare din nopţile mele poate fi lungă ori scurtă, noaptea însă, în dimensiunile ei de noţiune, rămîne un spaţiu fără sfîrşit, o lungă respiraţie reţinută, dincolo de puterile omeneşti. O compar cu oglinda con-

cavă a boltei înstelate care apasă pe umerii mei cu toată materia universului.

Noaptea, încă o aliată a omului. Era noapte, cînd, într-unul din ceasurile de meditaţie în care ne obişnuiserăm să tăcem împreună, Suu ne adresă cuvintele care ne luară suflarea. Avea o voce gravă, dar nu solemnă, mai curînd maliţioasă în sobrietatea ei. Cuvintele, puţine, dar fundamentale, avură însă un efect cu atît mai covîrşitor cu cît nici un artificiu nu le sublinia ca să le altereze. Cu calmul marilor conştiinţe Suu ne făcu să înţelegem că ştia ce ne preocupă. Înainte de a putea pătrunde sensul tragic al frazei, fiori de gheaţă ne străbătură. Apoi refuzarăm să credem, invocarăm posibilitatea unei halucinaţii. Doream din toată inima să ne fi înşelat şi să nu ne aflăm în chiar temuta clipă a înfruntării celor două existenţe. Dar nici un semn salvator nu venea. Lovitura de graţie ne-o dădu liniştea cu care privea Suu convulsiunile prost ascunse ale conştiinţei noastre. Cu o demnitate fără margini explică pămîntenilor amuţiţi, bieţi prizonieri ai stării lor favorabile, cum se constituise, din observaţii adunate migălos, înţelegerea. Ne-am simţit dintr-o dată străini, răufăcători surprinşi asupra faptului în faţa mireanului cu glas egal, măsurat. I-am admirat caracterul de granit, impasibilitatea. L-am... invidiat.

Doream să dispar, să fug dinaintea privirilor lui, nu suportam ideea de a fi depăşit. Să ies din umbra încăperii, să mă arunc în noapte ca într-o apă complice, să mă pierd printre semenii lui care nu bănuiesc nimic.

Dar Suu îmi ghici gîndul. Nci nu era greu. Îmi tăie şi această retragere ; toată lumea ştia.

A trebuit să facem eforturi ca să cuprindem cu mintea posibilitatea ca un popor să se poarte cu atîta demnitate în clipa cînd i se dezvăluie efemeritatea existenţei, încît să nu lase să se întrevadă nimic. Am rîs cu amărăciune de obser-

vațiile noastre asupra frivolității matinale a mirenilor și mental am aruncat la gunoi tot ce crezusem că știm despre ei.

Cei care n-au suportat șocul cunoașterii am fost noi înșine. Am părăsit chiar a doua zi Mira II, pentru a nu mai reveni. Călătoria de întoarcere a fost apăsătoare. Ne simțeam înstrăinați și abia așteptam revenirea ca, despărțindu-ne pentru totdeauna, să nu mai avem prilejul, privind unii în ochii celorlalți, să citim, peste spații, reproșul ascuns al mirenilor.

Fiecare dintre noi și-a construit între timp o altă viață, cu alte răspunderi, mai puțin mortale. Trăim așteptînd un moment care nu ne va fi hărăzit, îl așteptăm pentru fiii fiilor noștri : cel prin care un semnal de pe planeta părăsită de noi o să vestească victoria omului asupra zilei ce i s-a dat. Numai atunci moștenitorii noștri vor simți părăsindu-le umerii tineri involuntara vină de a fi urmașii celor mai favorizați.

cosmonautul cel trist

1

Soneria tresări alarmant în liniştea după-amiezii. Eprubetele şi vasul gradat pe care tocmai le mutam din loc se ciocniră cu un clinchet spăimos şi numai o minune le împiedică să se multiplice pe calea cioburilor. Simţii că mi se urcă sîngele la cap. Vedeam limpede înaintea ochilor uşa laboratorului pe care cu propria-mi mînă agăţasem anunţul vizibil : „După ora 5 nu sunaţi."

Am deschis uşa cu bruscheţe şi, evitînd să privesc pe cel care s-ar fi aflat în dreptul ei, controlai dacă micul carton se găseşte acolo unde trebuia să fie. Era. Îl îndreptai cu pedanterie şi trîntii la loc uşa, mulţumit de mine.

Nu m-am întrebat cine ar fi putut suna împotriva prevenirii mele. N-am făcut-o pentru că n-am avut vreme. Eram grăbit. Dar înainte de a mă depărta de uşă cu patru-cinci paşi soneria îmi sfredeli din nou timpanele, ca un burghiu. Îmi amintii că de zece ori notasem — în gînd, fireşte — să cer schimbarea soneriei, ori cel puţin atenuarea sonorităţii ei, ba chiar hotărîsem să pun pe unul dintre colaboratorii mei mai tineri să se caţere pe două scaune şi să înfunde clopotul cu hîrtie. Uitasem însă, neglijasem, şi iată urmarea. Îmi făceam cele mai sarcastice mustrări, dar se vede că asta nu-l impresiona pe cel de afară, care nu-şi mai ri-

dicase de patruzeci de secunde arătătorul de pe butonul negru.

M-am întors către intrare cu calmul taurului agasat de un picador. Am smuls uşa, dînd-o de perete, şi am privit cît mai crunt cu putinţă spre cel care mă deranja.

Erau doi. Ar fi trebuit să bag de seamă. Deşi, în ce mă priveşte, cînd e vorba să *nu* văd ceva, sînt neîntrecut. Uneori această calitate se manifestă spontan, independent de voinţa mea, producîndu-mi nenumărate încurcături. Dar despre aceasta v-ar putea povesti mai calificat acei prieteni ai mei care pretind că au fler.

Aşadar, două persoane ocupau cadrul uşii. E drept, una dintre ele era Cirlilai, fetiţa încă prea puţin înaltă ca să ocupe jumătate din spaţiul numit. În schimb, cel de-al doilea era un munte de om, lat în umeri, deşi cu o talie remarcabil de suplă, care acuza preocupări sportive.

Nu-l cunoşteam. Stătea în uşă, liniştit şi la locul său ca un tablou înrămat. Mă învăluia într-o privire atentă, dar lipsită de ostentaţie, în vreme ce mîinile i se odihneau în buzunarele hainei scurte, conice, negre, mărginite la centură cu un fir roşu. Nu intrase, spre deosebire de fată, care îşi şi vîrîse nasul în ustensilele mele obişnuite, care se înşirau, nebănuind primejdia, pe tabla de şah a mesei din plăci de faianţă.

Nici unul nu părea să acorde atenţie ciudatei primiri şi lipsei de ospitalitate a gazdei. Dacă omul acesta, păreau să spună, ţine să ne dea afară, să se ostenească s-o facă şi atunci vom pleca. Altminteri ne simţim foarte bine aici.

— El e Star, spuse Cirlilai şi vîrî un deget în mojarul plin de o substanţă corozivă.

— Nu ! am strigat şi, făcînd un mic salt demn de un atlet începător, ajunsei la timp ca s-o opresc să guste mixtura.

— Ba da, e chiar el. Vino înăuntru, Star, ce-ai rămas în ușă. Lui Bariu nu-i place să te vadă acolo.

Uriașul cu nume de stea intră. O făcea fără pic de stînjeneală, obișnuit să asculte de prietena noastră. Îl simții dintr-o dată camarad. Între noi exista, într-adevăr, o legătură, de vreme ce amîndoi eram, de voie, de nevoie, supuși capriciilor micii autocrate.

— Stai jos, adăugă ea, ușor plictisită de grija față de această jucărie prea mare, greu de mînuit. Nu acolo, e tare, îl împiedică ea să ocupe unicul scaun pentru vizitatori, ce-i drept, necapitonat. Aici e mai bine. Și-i arătă cu degetul propriul meu fotoliu de la masa de lucru.

Star părea să nu-și bată capul cu formalismele. Ocupă locul indicat cu nepăsarea cu care un fachir s-ar instala pe o saltea de cuie și privi fără entuziasm încăperea. Eram foarte mîndru de laboratorul meu, și Cirlilai o știa. De aceea, probabil, spuse preventiv :

— În afară de faptul că veșnic miroase urît, la Bariu e destul de bine.

Așa mă botezase de cînd, suspectată inutil de o maladie a stomacului, fusese obligată să înghită o ceașcă de «cretă». Medici, stomatologi, laboranți, chimiști în fața ei formau un singur batalion al răului. Soarta lor era legată de apariția lui în cea mai neplăcută formă : durerea fizică. Faptul n-o împiedica să cerceteze cu toată curiozitatea celor doisprezece ani ai săi bine reprezentați cabinetele în care se oficiau aceste profesiuni proscrise în ochii ei, așa cum credincioșii acordă o exagerată atenție diavolului, iar ateilor le place să combată erezia vieții de apoi.

— Cu ce ocazie ? mă hazardai, nevoind să mă resemnez cu rolurile de mobilă și poreclă vie pe care mi le rezervase inima duioasă a copilei și totuși neîndrăznind să-i reproșez incursiunea în orele interzise.

— L-am adus pe Star. E trist, asta o să-l distreze.

Zîmbii superior către Star, căutînd aliatul într-un bărbat mai apropiat vîrstei mele decît a fetei. Dar omul îmi răspunse cu o privire serioasă, dacă nu mustrătoare. Mă simţii prost. Eram revoltat. După ce năvăleau peste mine, ratîndu-mi experienţa care nici măcar nu era hotărîtoare, ci doar a şaptezeci şi şaptea din seria de două sute cincizeci stabilite pentru verificarea preparatului H.B.Y.I. propus de mine, după toate acestea aveau de gînd să-mi dea şi lecţii de bună comportare ?

Tuşii nervos, gata să-mi fulger duşmanul cu focurile încrucişate ale unei artilerii bine puse la punct.

Cirlilai prinse însă momentul. Se întoarse către noi cu privirea ei de o naivitate prea convingătoare ca să fie adevărată şi lansă abil senzaţia :

— L-am cunoscut pe acoperiş. Era vorba de Star. Ghici ce făcea.

Cînd voia să mă pună în inferioritate, Cirlilai îmi propunea să ghicesc ceva. Avea un mecanism bine pus la punct. Dacă printr-un miracol aş fi nimerit năstruşnica idee la care se referea, devenea chiţibuşară, pretindea termenul exact, ca un profesor acrit de o carieră prea lungă, ori schimba pur şi simplu subiectul, numai ca să mă-ncurce. De astă dată fu miloasă :

— N-ai să ghiceşti. Venise numai pe acoperişuri de la al treilea bloc. Ştii de ce ? (Pauză.) Ca să facă un pom de Crăciun al stelelor.

— De ce făceai asta ? îmi scăpă.

— Îmi plac stelele, răspunse omul despre care se istoriseau aceste lucruri extraordinare. Cum erau şi primele cuvinte pe care le rostea, puteam să le iau şi drept bună ziua. Îmi plac, repetă. Au ochi inteligenţi.

— Deşi nu sînt credincioase, insinuai.

— Nu-l necăji, ciripi Cirlilai în modul care-i justifica porecla. Şi adăugă plină de admiraţie : E un om sfîrşit.

Privii neîncrezător la bărbatul bine hrănit care făcea să scîrţîie fotoliul meu deprins cu o viaţă mai bună. Avea o mină sobră, dar nimic în genul melodramatic.

— E adevărat ? întrebai.

— Da, răspunse placid.

În clipa aceea îl bănuii de suficienţă.

Cirlilai veni spre mine. Mă împinse către scaunul de lemn şi începu să-mi cotrobăiască prin buzunarele halatului, semn de tandreţe şi alintare nedezminţit.

— Star a fost pilot. De rachete, înţelegi ? N-ai auzit de Andrei Lăstărescu ? El e. Noi îi zicem Star.

— Cine noi ?

— Prietenii lui. Adică eu.

Omul din fotoliul meu asculta detaşat, parcă nu despre el era vorba.

— A fost pilot opt ani, pe urmă a îmbătrînit şi de atunci nu mai zboară.

— Cîţi ani ai ? m-am adresat lui Star. În atmosfera de simplitate instaurată de Cirlilai nu eram deplasat.

— Treizeci şi şase. Am pilotat pînă la treizeci şi cinci.

— Ce înseamnă că ai îmbătrînit ?

— Există o limită de vîrstă. Ştii, e destul de greu să conduci o maşinărie ca aia.

— Eşti, aşadar, cosmonaut ? am pus degetul pe rană, uimit de propria-mi descoperire.

— Aşa ni se spunea pe vremuri. Acum termenul nu se mai foloseşte decît în ziare. Dar nu mai sînt.

Am tuşit, emoţionat retroactiv.

— Să zbori în Cosmos... Eu n-am avut prilejul.

Urmă o clipă de stînjeneală. Călcasem convenţia tacită ce se instalase spontan şi pe care aş fi putut-o rezuma în două vorbe : fără sublim. Într-adevăr, dacă ne-am fi înduioşat, nu ne-ar fi rămas decît să tăcem. Cirlilai era o fată deşteaptă.

— În ziua cînd a împlinit treizeci și șase de ani i-au dat o diplomă de veteran al Cosmosului foarte frumoasă, în coperte de piele, scrisă cu aur.

— Și acum ce faci ? m-am întors către cel vizat de discuția noastră.

— Nimic. Am o pensie și tot ce-mi trebuie.

— Perfect, am spus. Dar n-o gîndeam. Și continuai. Îmi amintesc o vorbă de pe timpuri : pensia, susținea un coleg de școală, ar trebui să se acorde în tinerețe, cît te mai poți bucura de viață ; la bătrînețe n-are nici un haz.

Un nou moment de jenă fu răsplata efortului meu de a părea sociabil. Tot Cirlilai salvă situația.

— Star știe o mulțime de lucruri, legă firul vorbei înțeleapta fetiță. A avut o groază de meserii.

Era adevărat. Indiferent, ca despre un altul, pilotul povesti cum împletise anii școlii cu semestre întregi de peregrinări acceptate resemnat de părinți. La cincisprezece ani șofa ca profesionist, la șaptesprezece juca rugby, peste un an călărea în mîini la un circ. A fost cel mai tînăr scafandru al Constanței și un planorist fără frică. Vînduse însă și ziare, fusese mecanic pe un trauler și-și însoțise două veri la rînd unchiul în expedițiile sale geologice. Pe urmă zburase în Cosmos. Doi ani de pregătire, opt de pilotaj, un deceniu fantastic.

— Bariule, nu vrei să-l înveselim pe Star ?

Așteptam un protest care întîrzia. Hotărît, omul ăsta nu știa să disimuleze. Iar tristețea cinstită și sobră impune respect.

— Cum să-l înveselim ? întrebai naiv, cu inima cît un purice.

— Lasă că știi tu, mă lingușI mica vulpe.

— Habar n-am ce l-ar putea distra pe Star, să spună el.

— Știi foarte bine, nu te mai preface. Una mică, mică de tot.

Ceea ce-mi cerea fragila fetiță Cirlilai era o... explozie. Îi amestecasem odată, în timpurile imemoriale ale cunoștinței noastre, două substanțe detonante într-o eprubetă ; și, cum folosisem doze farmaceutice, explozia fusese și ea de o șchioapă, fără primejdie nici măcar pentru eprubetă. Cedasem în ziua aceea vanității, care-mi cerea să fac astfel încît mica sălbăticiune să mă respecte.

Rezultatul ? De cîte ori se plictisea peste măsură, ori cînd ținea să-și impresioneze amicii, îi aducea la mine, în număr oricît de mare și la orice oră — bineînțeles, fără să-mi ceară asentimentul — iar eu trebuia să mă produc. După ce amestecul își juca efemerul său rol distractiv, copiii plecau fără pic de remușcare pentru timpul meu pierdut și, desigur, fără un cuvînt de mulțumire.

— Cirlilai, mi se pare că-l confunzi pe Star cu prietenii tăi de două palme. Am o propunere : ce-ar fi să-l luăm în serios ?

Fata mă privi dezamăgit.

— Te credeam mai deștept, spuse fără nici un menajament. Cînd omul e trist nu trebuie luat în serios, ci trebuie să-i arăți o explozie.

Cîtă dreptate avea : ce poate fi mai trist decît o mîhnire luată în tragic !

Cedai. Pregătii cele necesare, nu înainte de a mă asigura că oaspetele meu nu rîde pe sub mustață. Ei bine, nu o făcea. Cînd totul fu gata, strigai : „Atențiune !“ și, ținînd cele două eprubete cu cîte un clește lung și îngust, turnai conținutul uneia în cealaltă. Amestecul detonă scurt, scoțînd o mică flacără, lesne vizibilă în amurgul ce se lăsa. Nu numai că vizita nu fusese dezinteresată, dar nici ora n-o aleseseră la întîmplare.

Pentru mine noțiunea de explozie are proprietăți hipnotice. Indiferent de proporții, ea mă impresionează prin definiție. Lipsa de spectacol a unei detonări microscopice este

înlocuită de imaginarea catastrofei ce se produce la nivel molecular. Și acum, ținînd încă în mînă eprubeta neatinsă din care se ridica un ușor fum alb, priveam cu ochi dilatați ceea ce nu văzusem, marea sfîșiere a materiei pe care, cu puținele mele puteri, o provocasem.

Care nu-mi fu surprinderea cînd auzii efectul pe care-l produse actul meu prometeic asupra spectatorilor. Cirlilai striga bătînd din palme, în vreme ce impasibilul musafir... rîdea.

Am înțeles îndată de ce. Era, neîndoios, ceva ridicol în contrastul dintre termenul de explozie și solemnitatea mea, pe de o parte, și pocnetul sec și sărac, lipsit de amploare și rezonanță, pe de altă parte. Încă o dată cantitatea impunea calității. Mă resemnai și, rîzînd eu însumi, lăsai să cadă în chiuveta de faianță eprubetele murdare.

— A fost foarte frumos, nu-i așa ? sună împăciuitor cronica spectacolului. De bucurie m-am împurpurat la față.

Cei doi erau gata de plecare. Puteam să mă întorc la cea de-a șaptezeci și șaptea experiență asupra lui H.B.Y.I. Dar în mine se răsturnase ceva. Nu mai voiam să plece.

— Mai stați...

Mă priveau, nu vedeau nici un motiv să mai rămînă.

— Voiam să te rog ceva, spusei la întîmplare.

Ce să născocesc ? Simțeam că pierd terenul de sub picioare. Dar tot atunci mă auzii adresîndu-mă lunganului :

— N-ai vrea să-mi dai o mînă de ajutor... să înfundăm soneria ?

Fără nici un efort, Star înghesui în clopotul nichelat un mare ghemotoc de hîrtie.

Numai după plecarea lor am băgat de seamă că-mi lipseau două pagini capitale din fișele mele de lucru. Dar nu m-am necăjit pentru atîta. După o jumătate de oră de ascensiuni periculoase cu ajutorul mesei și al unui scaun puțin cam prea gingaș, le redobîndisem.

În seara aceea nu mi-am mai reluat experienţa. Destins în fotoliul care începuse a se clătina uşor, m-am gîndit îndelung la Cirlilai şi la cosmonautul cel trist.

2

În zilele următoare am aşteptat zadarnic reînnoirea vizitei. În van mi-am pregătit la îndemînă cele necesare pentru «una mică». Repararea fotoliului în aceeaşi săptămînă de către un iscusit meşter n-a produs nici ea efectul dorit.

Atunci i-am căutat eu. Pe Cirlilai n-am găsit-o acasă.

— E pe acoperiş, mi-a spus cu cel mai firesc aer din lume fratele ei mai mic. Dacă ţinuse să mă lase cu gura căscată, dăduse greş : eram prevenit.

Am urcat cu liftul pînă la ultimul etaj şi de acolo pe o nesigură scară de fier l-am depăşit şi pe acesta.

Mă aflam pe terasa de deasupra unei clădiri imense. Nu mai făcusem asemenea ascensiuni, drept care în prima clipă şovăii să înaintez.

De la înălţimea a zece, douăsprezece etaje, oraşul are o înfăţişare neaşteptat de nouă. Nici nu mai seamănă cu cel văzut de la nivelul străzii. Privite de sus, clădirile sugerează o întrunire cam înghesuită, în care fiecare se străduieşte să vadă peste capetele celorlalţi, cu excepţia celor iremediabil scunzi, nevoiţi să se resemneze. Ceea ce te izbeşte şi-ţi provoacă senzaţia de nesiguranţă este schimbarea bruscă a orizontului. La nivelul solului, cea mai întinsă piaţă are limite modeste, cu care ochiul este familiarizat. Lungul celui mai lung bulevard rămîne armonios prin faptul că aproape întotdeauna clădirile înalte îl concurează în faţa ochilor noştri obişnuiţi să compare. Şi, deodată, iată orizontul adevărat, aproape nemărginit pentru că e privit de la chiar înălţimea lui, de la altitudinea oraşului, şi nimic nu se mai interpune

între noi și cele patru puncte cardinale. Am înțeles ce căuta cosmonautul pe aceste acoperișuri : un orizont.

Cirlilai nu se vedea nicăieri. Am străbătut întreaga terasă, în lungul blocului, profitînd de singurătatea care mă scutea să mimez curajul. La extremitatea ei am privit, prudent, în jos. O prăpastie de un metru lărgime mă despărțea de clădirea vecină. Pe aleea largă ce mărginea celelalte laturi ale paralelipipedelor de beton forfotea mulțimea din care abia mă desprinsesem. O urmării cu priviri vinovate.

N-am apucat să mă cufund în meditație metafizică pentru că am fost strigat. Undeva suna clopoțelul lui Cirlilai. Căutai înapoi, dar nu era nimeni.

— Aici, Bariule, striga fără milă fetița.

O găsii. Ne despărțeau o bună distanță și golul dintre clădiri. Lîngă ea, masivul Star.

— Haide, sări, nu-ți fie frică, mă stimulă mica îmblînzitoare. Eram într-o situație fără ieșire. Totul tremura în mine, dar pesemne în ritmul aceleiași frici, de aceea fenomenul nu devenea perceptibil. Mi-am urat noroc și am făcut pasul sinucigaș.

În secunda următoare îi înțelesesem pe îndrăzneți. O voluptate fără seamăn îmi umplu pieptul și mă simții gata de orice probă a tăriei mele morale. Mi-am șters fără grabă fruntea umezită de emoție și am pornit cu pas voinicesc spre cei doi.

Din nefericire, înainte de a-i întîlni îmi ieși înainte o a doua prăpastie, identică cu prima. Abia atunci îmi amintii că trei sînt blocurile care-i despart pe amicii mei. Era un prilej nimerit să meditez la instabilitatea sentimentelor noastre. Unde erau curajul și destoinicia mea de acum o secundă ? Am depășit cel de-al doilea obstacol cu tot atîta greutate ca și pe cel dintîi, cu deosebirea că șovăiala mea legitimă era acum cu mult mai ușor urmărită de nemilosul public.

Odată ajuns la destinaţie, puterile mă părăsiră şi trebui să şed. Dalele de gresie erau curate, măturate de vînt. Mă aşezai recunoscător.

— Ce faci ? mă trase de mînă Cirlilai. Nu vii să vezi pomul ?

M-am supus. Nu era mare lucru de văzut. Un pui de brad foarte jumulit, cîteva resturi de staniol.

— Splendid, am decretat.

Fata mă privi depreciativ.

— Nu ştiam că te pricepi, strecură printre dinţi. Începea să fie geloasă. Star tăcu şi el, semn că înţelesese.

— Nu mai avem ce face aici, spuse cea mai mică dintre noi, hotărîtă să preia din nou frînele. Să mergem la Star. Te luăm şi pe tine, adăugă cu un gest imperial. Vii ?

— Desigur, mă grăbii să răspund. Doream din tot sufletul să părăsesc domeniul grandios al orizontului total şi să-l schimb pe o bucată de pămînt, fie şi plină de mărăcini.

— Sper că nu pe acolo, mi-a scăpat. Un deget întins indica tremurător cele două prăpăstii abia încălecate. Dispreţul o împiedică pe Cirlilai să-mi răspundă. Eu însă eram fericit.

Cosmonautul locuia la şase. O casă de burlac. Vrafuri de cărţi pe jos, chiar în faţa bibliotecii. Masa plină de unelte de bărbierit şi de scris, butoni de cămaşă, pahare curate şi nu. În mijloc trona o minge de fotbal. La perete, o halteră de mărime mijlocie. Peste tot vrafuri de ziare vechi. O mulţime de fotografii ocupau pereţii. Un adevărat film : deceniul cosmic al lui Andrei Lăstărescu.

Admirai pe rînd, fără cuvinte, imaginile care mai păstrau ceva din fiorul contactului gazdei noastre cu infinitul. Star la antrenament, Star în centrifugă, Star lîngă schela metalică a primei sale rachete, o întoarcere din Cosmos, prietenii îmbrăţişîndu-l, o blondină sărindu-i de gît, Star privind prin ceaţa bucuriei. Tăieturi din ziare, figura lui Star

mîncată de rasterul zincului. Star lucrînd la construcţia observatorului astronomic spaţial cu personal uman, participînd la instalarea centurii stereoviziunii mondiale, într-un schimb de experienţă la nivel cosmic, la o conferinţă de presă, pe stradă.

Nu-l recunoscusem pînă acum, dar în faţa foilor tipărite am tresărit. Îmi vorbeau despre emoţii pe care le credeam uitate, dar pe care memoria le depozitase. Cirlilai îmi servea inutil de ghid, în vreme ce Star, total nepăsător, îşi făcea de lucru cu un filtru de cafea.

În faţa unei singure fotografii Cirlilai tăcu. Ajunsesem la exuberanta imagine a blondinei cu braţele pe după gîtul cosmonautului învingător. Cine să fi fost ? Nu ştiam nimic, dar lesne am dedus : era Ea. Îşi lua cu voluptate partea ce-i revenea din gloria acelei zile, şi tuturora le părea legitim. Era în dreptul ei. Star îi surîdea puţin obosit, vag detaşat, superior împrejurării, fără a ţine s-o arate. Privea deschis, prieten prietenilor săi, în acelaşi timp însă privea dincolo de ei, privea înapoi, *acolo.* Nimic voluntar, făcut în aceasta. Pur şi simplu se întorsese prea devreme. Star o luase înaintea lui Star, unul era aici, pe cosmodromul Rîureni, în timp ce altul încă nu coborîse.

Şi mai vorbeau privirile lui despre dragoste şi despre bucuria de a-şi împărţi aureola.

Unde se afla însă blonda acum, în crepuscul ? Între pereţii aceştia nimic n-o amintea. E trist pentru femeia care dispare fără să lase un semn al trecerii sale.

Aşteptam încordat o gafă a fetiţei, cuvîntul naiv sau răutăcios pe care ar fi trebuit să-l pronunţe. Dar Cirlilai era numai intuiţie.

Star puse muzică, iar eu, descoperind un set de undiţe, mă cufundai într-o savantă dizertaţie de specialitate. Cirlilai, neaşteptat de cuminte, răsfoia nişte albume. Atmosfera se încălzise. Mica noastră prietenă îşi bea cu gra-

ţie filtrul din ceaşca transparentă. Star istorisea celebre partide de pescuit, în vreme ce eu ascultam, aşezat pe jos, sprijinit pe un maldăr de cărţi. N-aş putea spune că eram fericiţi. dar nimic nu se mai punea între noi, ne simţeam bine. Star nu mai era un cosmonaut de prisos, Cirlilai depăşise copilăria, numai eu rămăsesem egal cu mine însumi, dar nedefinit.

Şi atunci sună. Nu era nimic de natură să scadă aversiunea mea faţă de barbarul instrument de intervenţie brutală în viaţa oamenilor care este soneria. Sosise proza, vreau să zic retribuţia lunară a lui Star, cu un cuvînt pensia. Sîngele urcă, vînăt, în obrajii bărbatului, care semnă febril, sub privirea cercetătoare a distribuitorului. Cirlilai şi cu mine sfredelirăm cu privirile parchetul, roşind pînă-n vîrful urechilor, pînă cînd, într-un singur elan, sărirăm în picioare, amintindu-ne deodată că ora ne cheamă spre urgente obligaţii de care uitasem.

Ne despărţirăm fără să ne vorbim, copleşiţi fiecare de lespedea vinei sale.

3

Crezusem că niciodată n-o să-l mai pot întîlni pe fostul cosmonaut, că-l voi ocoli pe departe, ferindu-mă de acuzarea pe care aş fi putut-o citi în ochii lui pentru utilitatea şi sensul existenţei mele. Dar nu a fost aşa. Cirlilai a ştiut, după un răgaz necesar, să restabilească ceea ce păruse pierdut. De atunci lucrurile au intrat într-un soi de normal. Cînd relaţia noastră păru să promită, fata ştiu să ne lase uneori între bărbaţi. Îşi atinsese scopul, găsise zburătorului ei singuratic o companie pe care acesta să n-o refuze.

Dar el, de ce mă preferase altora ? Poate de dragul neverosimilului. Apoi relaţia cu omul pe care o fetiţă îl po-

reclește Bariu nu te obligă la nimic. Între noi, chiar și în absența lui Cirlilai, persista ceva infantil, dezinteresat. Aveam și un secret : eram unicul matur care știa că, rîzînd în seara exploziei, își trădase tristețea.

N-avea orgoliul tragicului. N-avea nici unul.

Îl puneam să povestească. O făcea cu plăcere sau, mai curînd, cu aplicație. M-a uluit în repetate rînduri. Știa să se observe la fel de bine ca oricare dintre noi. Știu s-o și spună. Și eu care, după primele noastre întîlniri, crezusem că-l cunosc.

Amintea adesea, cu o specifică mîndrie, că vînduse ziare. Avusese bătaie de cap pînă convinsese una dintre acele persoane care tronează în chioșcul lor de cristal și coperte colorate ca într-un mic palat să-i cedeze un număr de foi. Îi plăcea să fie stăpînul efemer al acestor păsări gri atît de ciudat mirositoare care erau gazetele. Era o voluptate să oferi tuturor viața în cea mai comprimată formă a ei, să vezi oamenii întinzînd mîinile spre a-ți smulge din brațe foile calde care purtau, misterioase, un mesaj pe care n-ai apucat să-l descifrezi. Ocupație nevinovată, dînd o justificare colindului printre oameni de care se simțea atras, oferindu-i în plus și o — iluzorie, ce-i drept — senzație de independență materială.

De rugby îl apropiase matematica. Juca rece, neașteptat de lucid, combina inutil nenumărate variante menite să-i asigure succesul. Evident, pierdea astfel momentul propice și nu rămînea deseori decît cu satisfacția intelectuală a intenției. Îi plăcuse, era de părere că încă nu s-a descoperit sensul jocului, de vreme ce nimeni nu-l leagă de calculul algebric.

Călărise la circ de dragul dresoarei leilor. O povestea cu detașarea cu care un om bătrîn își privește anii peregrinărilor. Ajunsese planorist fiindcă se crezuse fricos. Parașutismul îl impresionase prea puțin. I se părea pasiv, deși aprecia concentrarea de voință pe care o presupune. Orice acti-

vitate trebuie însă, dacă nu să fie, cel puţin să pară utilă, atunci cînd nu e un joc. Paraşutismul i se păru gratuit, nu şi pescuitul ori, să zicem, colecţionarea timbrelor.

Se împăcase însă cel mai bine cu activităţile orientate către un scop. Ca şofer, servise unei întreprinderi. O vacanţă întreagă gustase bucuria de a fi necesar. Matur la cincisprezece ani, i-a fost dat să muncească, uneori în grele condiţii, în anii următori.

Ascultam cu interes enciclopedia dragostei de viaţă pe care omul acesta o răsfoia atît de imparţial. Era aici o contradicţie strigătoare la cer. Mi-a explicat-o :

— Totul s-a schimbat cînd am zburat prima oară. Astfel numea el zborul în Cosmos. Ţi s-a întîmplat vreodată să dormi vara sub cerul liber ? Eram pe malul Snagovului, singuri cu cercurile de pe faţa apei. Deasupra, bolta abia începea să-şi numere astrele. Stai culcat în iarbă, iar în raza ta vizuală nu mai e nici un element pămîntesc. Nu mai ştii : eşti întins pe o pajişte sau pluteşti, undeva, printre stele. Constelaţiile pîlpîie, lumina lor e şovăitoare, par să se apropie, să se depărteze, ajungînd să te ameţească. În asemenea clipe te rupi de Pămînt şi descoperi deodată ce mic eşti faţă cu Universul. E de necrezut cîtă influenţă are asupra noastră buna funcţionare a simţului proporţiilor ; şi totuşi cît îl neglijăm. Am cunoscut zeci de oameni care trăiau pe un sistem neclintit de opinii, bazat pe relaţia dintre ei şi semenii lor. Cînd comparăm însă omul cu natura, lucrurile se schimbă, proporţiile se modifică. Omul se simte parte dintr-un întreg, e numărul prim al unei serii, dar şi subordonatul ei. În faţa Cosmosului relaţia se modifică din nou. Proporţiile Universului nu ne vor deveni niciodată sensibile. Dar numai presimţirea lor ajunge ca să pună sub semnul îndoielii şi al ridicolului toate bucuriile şi pasiunile omeneşti. Cînd revii pe Pămînt după o asemenea evadare

cu mintea, simţi o uimire fără seamăn şi o distanţă imensă pînă la realităţile terestre, care-ţi par fade şi convenţionale.

Iar eu, spuse, eu am văzut Universul. E cea mai fantastică aventură imaginabilă. Ajunge să te dezlipeşti de Pămînt — numea astfel desprinderea de servitutea gravităţii terestre — pentru ca optica să ţi se schimbe iremediabil. Apare o adevărată boală a spaţiului. Privite de acolo, şi nu mai poţi privi niciodată altfel, dimensiunile, lucrurile îţi apar reduse, mobilurile umane îşi dezvăluie egoismul, idealurile înseşi pierd în amplitudine şi trebuie să aibă o solidă armătură ca să reziste. Forfota zilnică a confraţilor noştri apare însă în toată zădărnicia ei. Nu mai poţi munci pentru o bucată de pîine şi ţi se face scîrbă de tot ce nu e reprezentativ pentru om.

Iar viaţa cuprinde foarte mult proză. Continuăm să mîncăm, să ne îmbrăcăm, să dormim. Iubim confortul, uneori luxul, urmăm fluctuaţiile modei care ne închide haina la un număr de nasturi prestabilit şi ne face să schimbăm maşinile ca pe batiste. E greu după toate astea să dai ochii cu cerul.

Îţi aminteşti legenda lui Anteu ? Într-adevăr, e primejdios să te desparţi de Pămînt, nu te mai poţi întoarce niciodată cu totul...

Pe cer clipeau rece primele constelaţii. Le priveam încruntat, pe furiş, nu doream să surprindă confesiunea omului pe care-l răpiseră, ţineam să nu le dau această satisfacţie.

Star îşi regăsi brusc degajarea.

— Viaţa pilotului nu e totuşi grea. Un program bine burduşit te ţine la o distanţă igienică de tot ce ţi-am înşirat aici. Pe lîngă asta, eşti tot timpul între două zboruri, cu un picior în Cosmos. Poţi face abstracţie de tot ce nu-i la înălţime. Ajunge să pui mai puţină realitate în ceea ce nu merită.

O nouă pauză anunţă încă un meterez de suit.

— De aceea poate cosmonauţii nu pot iubi. Dragostea e mult prea terestră. Ea presupune o căldură faţă de viaţă pe care rigoarea Cosmosului o respinge.

— Dar bine, mă revoltai, aceşti oameni iubesc, unii sînt excelenţi capi de familie !

— Tot ce se poate. E şi acesta un mod al oamenilor de a se dedubla. Majoritatea cred însă că iubesc aşa cum am iubit eu : asimilînd iubirea pînă la contopirea totală cu sine însuşi.

În acest moment inevitabilul se produse. Star ridică privirea şi omul se înfruntă cu stelele.

— Ca să le cunoşti trebuie să le vezi acolo, dezbrăcate de sclipirea înşelătoare, de pîlpîitul şăgalnic, menit să sugereze o fragilitate feminină. De pe Pămînt stelele înduioşează. Acolo se văd aşa cum sînt, androgine şi reci, de o geometrie impenetrabilă, intransigent decupate pe negrul fără iluzii. Omenirea ar fi arătat altfel dacă cerul terestru n-ar fi albastru. Pe urmă, spuse după ce tăcurăm îndelung, amorţiţi de monotonia greierilor, pe urmă am îmbătrînit. În relaţia mea cu Universul a intervenit un regulament. Nu ştiu ce e timpul, dar termenul de treizeci şi cinci de ani a căzut peste viaţa mea ca lama unei ghilotine, despărţindu-mă pe mine de mine. M-am trezit deodată pigmeu supus altor voinţe, la dispoziţia unor articole numerotate care aveau puteri mistice. Era greu să le iau în serios. Aripile însă mi-au fost sigilate, stelele îmbrăcate pudic în falduri luminoase, făţarnic tremurătoare, peste cer a căzut cortina albastră şi tot acest teatru de proporţii planetare mi-a fost impus drept unic adevăr !

Impostura a mers mai departe. Condiţia mea terestră a fost şi ea atacată. Mă decretau bătrîn, mă suspectau după canoane ştiinţifice, declarîndu-mă mai puţin om şi mai puţin bărbat. Agresiunea aceasta în eşafodajul intim al fiinţei mele a fost distrugătoare. La fel a fost şi reacţia mea. Nimic nu

i-a rezistat, nici măcar eu însumi. Am strigat împotriva regulamentelor, împotriva medicinei, mi-am arogat drepturi de supraom. Aş fi ucis, cred, dacă ar fi servit la ceva. O panică sinceră, adîncă mă făcea să refuz prăpastia ternă a unei vieţi compuse din interdicţii.

Dar marea neînţelegere se declară între mine şi apropiaţii mei. Ei aveau o altă scară a proporţiilor. Oameni cumsecade, priveau zborul cosmic ca pe un fel de sport, o excursie extravagantă, ocolul lumii pe bicicletă ori «cercul morţii». Au crezut că vorbeşte în mine orgoliul, s-au simţit jigniţi în condiţia lor terestră.

Devenisem vulnerabil ; m-au pedepsit părăsindu-mă. În cîteva luni îmi pierdusem şi admiratorii, şi prietenii. Iubita mea a mai rezistat o vreme, dar nu era o fire voluntară, altfel nici n-ar fi admis o iubire depersonalizatoare ca a mea. Curînd a plecat şi ea...

Ascultam cu gura căscată istoria acestui dezastru. Parcă vedeam desfăşurarea implacabilă a unui cataclism galactic. În clipele acelea am simţit ce înseamnă destin.

— Loviturile sînt un rău necesar. Cînd o schimbare prea bruscă te face să-ţi pierzi echilibrul, urmările care o însoţesc ţi-l redau lovindu-te din alte direcţii. Am încercat să-mi revin. Am încercat să lucrez. Nu pot. După asta, arătă cerul cu degetul, după asta nimic nu mai merită făcut.

— Nu se poate, am protestat, fără nici o intenţie didactică, din pură dragoste de viaţă. Totul merită să fie făcut. Fiecare lucru îşi află o justificare în cele care-l înconjură. Asta leagă lumea, o face coerentă. De pe platforma aceasta ţi-ai luat zborul. Vino înapoi.

— Nu pot. Zbor şi acum. Poate, cu timpul, cînd voi îmbătrîni cu adevărat, cînd voi simţi că-mi şovăie paşii, voi avea nevoia unui sprijin. Atunci o să cobor pe Pămînt.

— Bine, dar Cirlilai şi, de ce m-aş ruşina, explozia mea într-o eprubetă nu sînt terestre ?

— Sigur că nu, rîse ușor. Cirlilai e o ficțiune vie, iar dumneata, dumneata îi semeni.

— Poate, am spus gînditor, poate că fiecare dintre noi e sfîșiat de conflictul inconștient dintre ființa sa cosmică și cea terestră.

— Poate, a murmurat.

Niciodată deasupra noastră stelele nu păruseră atît de înghețate.

4

Acesta e spiritul în care discutam cu Star atunci cînd hazardul, deseori întrupat în micuța Cirlilai, ne așeza alături. Vreau să spun că în felul acesta disecam problema care ne interesează aici. Pentru că orizontul nostru se lărgise treptat, cuprinzînd în aria lui tot mai mult din ceea ce conține în mod normal registrul unei prietenii.

Mi se întîmpla uneori să rămîn cu ideea neterminată ori cu eprubeta la jumătatea gestului, în singurătatea experiențelor mele. Erau clipele cînd îmi apărea în față, real sau imaginar, chipul fetiței. Cirlilai suferea. Se vedea exclusă treptat din societatea noastră. Își îndeplinise atît de bine misiunea, încît ajunsese de prisos. Catalizator necesar, se vedea rămînînd în afara reacției, uitată pe fundul recipientului. Suferea pentru aceasta, era geloasă pe fiecare dintre noi și pe cuplul care se închega sub ochii și împotriva ei.

O urmărea ideea că era propria sa realizare, de care ar fi trebuit să fie mîndră. Dar unele spirite nu suportă esențialul. Printre acestea sînt și copiii. Lucrurile importante în formă nudă îi sperie, îi alungă. Și mă refer la ceea ce este important din chiar punctul lor de vedere. Cirlilai se împăca bine cu fondul lucrurilor cîtă vreme trăgea ea

însăşi sforile, jucîndu-se astfel de-a îngerul păzitor. Exclusă de pe scenă, ca spectator nu gusta reprezentaţia, pentru că-i cunoştea culisele.

Fetiţa se apără cum putu. Afişă capricii, fu melancolică şi exuberantă în contratimp, dispăru o vreme şi reapăru ostentativ în unele zile, astfel încît să pară independentă şi nepăsătoare.

Noi vedeam şi înţelegeam. Aveam remuşcări. Uneori evitam să ne întîlnim în absenţa ei. Alteori îi ascundeam cîte una din reuniunile noastre improvizate.

În acelaşi timp ne dădeam seama că aşa nu mai merge. Ne îndreptam spre o criză. Devenii nervos. Două cazuri dificile într-o singură relaţie erau prea mult. Exploziile mele se banalizaseră, acum nu le mai solicita nimeni, nici măcar de politeţe, şi nu izbutisem să le înlocuiesc cu nimic.

Aţi observat cum, atunci cînd se creează o situaţie insuportabilă, întotdeauna intervine ceva care răstoarnă lucrurile, în bine sau rău, dar punînd capăt chiar în ceasul al doisprezecelea tensiunii ? În asemenea împrejurări, totul e cu putinţă, o criză reală şterge graniţa dintre verosimil şi de necrezut, dintre posibil şi neaşteptat. Soluţia poate veni din prea multe direcţii ca să mai fie prevăzută. Înainte de a-i salva pe autorii dramatici, lovitura de teatru funcţionează în viaţă. Şubrezenia ei în teatru provine din ruperea de context pe care o presupune construcţia livrescă. De aci trista soartă scenică a pieselor biografice sau istorice prea «adevărate».

Într-un cuvînt, micul nostru triunghi avea nevoie de o lovitură de teatru şi o avu.

Era în anul lui A.

Vă amintiţi ? Două sînt întîlnirile memorabile pe care planeta noastră le-a avut cu asteroidul de tristă celebritate. Prima, în deceniul al şaptelea. Era întîia oară că se apropia

de Pămînt în mod primejdios. Cu doi ani înainte prorocirile savanților explodaseră în presă. Ciocnire catastrofală ? Trecere apropiată presupunînd imprevizibile distrugeri și un furt de atmosferă ? Lipsa de preciziune a pronosticurilor și-a jucat rolul. A făcut mai întîi ca termenul înfruntării să pară depărtat. A sporit apoi în mod spectaculos panica, atunci cînd clipa s-a apropiat.

Cîte aberații nu s-au rostit în numele științei ! Cîte idei false nu au trăit o strălucire meteorică ! Falimente, sinucideri, acte necugetate de tot felul. Sfidarea normelor de conviețuire morală. Spargeri, violuri, devastări la lumina zilei. Ieșirea la iveală a unei întregi faune de neadaptați și dezaxați, fenomene demențiale.

Evident, acestea n-au putut fi manifestări generale. Prezența lor în diferite state și medii sociale a fost foarte inegală. Pretutindeni, dincolo de neliniștea abil întreținută si speculată de presă și televiziune, oamenii și-au îndeplinit în general obligațiile și dacă s-au înregistrat catastrofe, aceasta s-a datorat mai cu seamă persoanelor cu exces de timp liber.

Penibil, momentul a trecut. Nu și trista impresie de dependență, de instabilitate pe care o lăsase să planeze peste omenire acest Cosmos răzbunător, asupra căruia sărbătorisem prea facile victorii. Unii cetățeni responsabili ai planetei au rămas pe gînduri cînd au înțeles că doar din motive de mecanică celestă întîlnirea lui A. s-a soldat numai cu spaima. Omenirea nu izbutise să-și adune forțele în termenul fixat de savanți spre a da riposta cuvenită agresorului.

Aceasta trebuia să nu se mai repete. Depășirea evenimentului fusese un legitim prilej de bucurie internațională și, în lumina faptului, multe conflicte, suspendate în mod temporar din cauza sinistrului anunțat, au fost stinse în mod festiv. Minți strălucite au chemat la acțiuni planetare me-

nite să prevină surprize viitoare, dar tensiunea trecuse, oamenii se simţeau iar siguri de sine, undeva se instala un subconştient complex de superioritate umană, pe urmă relaxarea generală era împotriva oricărei munci severe şi clarvăzătoare. Fapt este că bunele intenţii nu s-au materializat la timp, drept care au fost abandonate.

Cu toate acestea se ştia că, odată mecanismul dereglat, în viitor mişcarea asteroidului nu putea fi prevăzută pe o durată mai lungă. Venus, şi nu numai ea, îşi continua jocul cu această minge a cărei atingere putea fi fatală Terrei. În ce termen ? Nu ştia nimeni şi prea puţini ar fi ţinut s-o afle.

Anii zburară, numele lui A. intră în eclipsă, iar oamenii îşi văzură de preocupările lor. Ca să nu lase minţile să tînjească, ei redeschiseră, într-un număr de cazuri, cu o satisfacţie avocăţească, dosarele unor conflicte suspendate. Nu pretutindeni, fireşte, nu în toate cazurile, desigur. Viaţa îşi reluase însă mersul normal, zigzagul adică, spirala complicată, meandrele.

Cînd apăru prima informaţie despre noua vizită de care se părea că se pregăteşte zburătorul astral, ea sună straniu. Era însăilată cu timiditate. Cineva se temea de o universală ridicare din umeri, de un hohot de rîs de proporţiile sistemului solar.

Şi, totuşi, ca în orice senzaţional, exista un sîmbure de raţiune, ba chiar unul în care omenirea şi-ar fi putut rupe dinţii. A. înnebunise de-a binelea : de astă dată lovitura venea cu o precizie superioară. Se părea că ultimul răgaz acordat Pămîntului pentru a se organiza fusese epuizat. Armistiţiul încetase, bătălia reîncepea.

Trîmbiţele sunară în toate limbile. Cu şi fără folos, fură rememorate ideile bune sau proaste emise data trecută. Era un mijloc de a cîştiga timp. Ceea ce nu fusese făcut într-un număr de ani trebuia realizat în douăzeci şi ceva de luni.

În sfîrșit, oamenii socotiră că e cazul să stea de vorbă, divulgîndu-și proiectele pînă atunci secrete.

Se scria mult despre explozii. Ascultam cu amîndouă urechile căci, deși nu erau stricta mea specialitate, ele constituiau un mare punct de atracție pentru mine, mai ales cînd nu se limitau la proporțiile unei eprubete.

Ce fel de explozie ? Nucleară ? Termonucleară ? Perfect, dar impracticabil. Rezidurile exploziei aveau să urmeze traseul asteroidului, ceea ce avea să rămînă din A., praf și cenușă, s-ar fi îndreptat, în virtutea imuabilei mecanici cosmice, tot asupra Pămîntului. Era preferabil ca ploaia de particule radioactive să fie evitată.

O explozie de tip clasic ? Aceasta ar fi trebuit să fie destul de puternică și, spre deosebire de catastrofala variantă nucleară, plasată cu o precizie absolută pe solul intrusului. Cum intervenția ar fi trebuit să aibă loc cu mult înaintea întîlnirii Pămîntului, problema tirului just nu era ușor de rezolvat.

Astfel se născu ideea bombei conduse. O formulaseră gazetarii sprinteni de condei ? Fusese opinia vreunui stat-major responsabil ? Ori fantezia unui entuziast ? Nu-mi amintesc altceva decît ardoarea cu care a îmbrățișat-o Star.

Nu trecuseră multe luni de la cunoștința noastră. Mă obișnuisem cu el, mai exact cu melancolia lui. Timpul fusese mai tare. Cirlilai însăși suspendase orice tutelă, drept care devenise cea mai încîntătoare fetiță din lume. Star căpătase oficial drept la tristețe. Uza de ea cu sobrietate masculină, fără spectacol, dar și fără menajamente. Cirlilai și cu mine eram însă căliți. Star nu ne mai putea surprinde și poate această nu prea lungă etapă în care fiecare ne-am văzut de treabă a fost cea mai reușită fază a triplei noastre prietenii.

Apăru însă A., înger izbăvitor, cel puțin pentru cosmonaut. În fața muritorului cu brațe prea largi pentru mobilurile terestre, această afacere de nivel planetar era numai

potrivită. Peste noapte inima lui reînvățase să bată, steaua lui răsărise din nou, deși era vorba numai de un asteroid. Îl furnicau palmele, nerăbdătoare din nou să apuce coarnele unui plug ceresc și să taie în spațiu brazda visului său. Se considera în drept s-o facă, avea o neclintită convingere interioară, un solid sentiment de proprietate asupra calamității, ca și a soluției. Superior și în temă, intervenea fără să se preocupe de politețe cînd apărea în discuție numele lui A., și acesta venea mereu. Își lansa cuvîntul cu o autoritate la care nu făcea apel, dar care impunea și necunoscuților.

Mărturisesc fără modestie că evenimentul îmi rezerva și mie un loc în tribună, și că punctele de vedere personale nu-mi lipseau. Eram însă departe de aplombul, de fermitatea suverană a cosmonautului, care făcea sincer abstracție de restul lumii.

5

Într-o bună zi, soneria din laborator lansă din nou alarmantele semnale care constituiau alfabetul ei. Cirlilai și cosmonautul aveau nevoie de mine.

Nu exageram oare ?

Veneau să-mi arate un plan.

— Stai jos și ascultă, ordonă fetița, cazon. Era tonul just în războiul care începea.

M-am executat. Eram numai urechi.

Planul se dovedi o capodoperă. Matematic, o adevărată ecuație, romantic precum o baladă. Erau slăbiciunile lui. Totul fusese prevăzut. Aceasta putea să-i fie fatal.

Soluțiile presupuse prezentau variante pentru orice schimbare de împrejurări. Argumentația era temeinică,

formularea limpede, categorică. Obiecţiile care puteau fi ridicate erau dinainte înlăturate.

Urma să fie alcătuite două, trei memorii, obţinute cîteva audienţe, expediate scrisori importante. Star trebuia să se împartă în zece, în douăzeci. Secretariatul avea să fie alcătuit din Cirlilai, care şi venise înarmată cu un stilou, o mapă de foi veline şi plicuri francate.

Rolul meu era să ascult, să obiectez, să aprob. Am fost de acord, şi astfel mi-am inaugurat activitatea fără să-mi dezamăgesc prietenii. Eram preşedintele de onoare, preotul care binecuvîntează rîndurile armatei înaintea atacului ; cu alte cuvinte, eram exclus din linia întîi.

Am lăsat totul şi la modul cel mai serios am examinat planul. Era o aberaţie perfect construită, după canoanele unei logici de fier. Forurile competente, persoanele cu influenţă, presa trebuiau făcute să cînte, solistic sau în orchestră, după o partitură precisă, răspunzîndu-şi ca vocile unui oratoriu într-un contrapunct fără cusur. Finalul urma să fie apoteoza, unanimitatea, un *tutti* scandînd numele lui Star şi numai al lui, consacrarea întoarcerii sale spre Cosmos.

Schema era perfectă, aceasta era primejdia. Rotundă ca o formulă, nu mai păstra nimic personal şi astfel îşi trăda autorul, căci putea să pledeze cu egale şanse de succes pentru oricine.

În limitele bunului-simţ, părea limpede că odată oficializată preferinţa pentru cosmonauţii «în termen», orice misiune, cît de primejdioasă, avea să le fie încredinţată numai acestora. Rămîne totuşi întotdeauna o uşă deschisă în faţa hazardului. Logica nu epuizează realitatea şi sînt momente şi locuri în care, pentru un domeniu determinat, logic este absurdul. De el nu ţinuse cont autorul planului cosmic, dar eu tocmai aici vedeam unica rezervă a succesului.

Logic ar fi fost să disec la rece ideea lui Star, să dărîm ce se cerea dărîmat în numele simţului comun, să-l previn

asupra catastrofei care-l pîndea înainte de a se desprinde măcar cu un pas de Pămînt.

N-am fost în stare s-o fac. Simţeam că n-am dreptul, cum n-ai dreptul să spulberi copiilor credinţa în zîne şi în minuni.

Am redevenit, aşadar, naivul Bariu.

— În seara asta o să stăm tîrziu, mă avertiză Cirlilai. Trebuie să ne împărţim sarcinile.

Intrasem în horă, aveam să joc.

— Bine, dar ai tăi te vor aştepta.

— Telefonează-le.

— Ce să le spun ?

— Că ai să mă conduci chiar tu acasă.

Aşa am şi făcut. Şi nu numai în seara aceea. Cirlilai era un om foarte ocupat. Expedia documente, cerea audienţe, transcria memorii, nu fără a poci uneori termenii de prea strictă specialitate. Fetiţa se dovedi tenace. Determină pe dirigintele unui oficiu poştal să expedieze o telegramă după ora închiderii. Obţinu întrevederi de nesperat cu personalităţi extrem de academice. Fu acră ca o secretară, drăgălaşă ca o balerină, linguşitoare ca o femeie. Un instinct sigur o învăţa cînd să ridice tonul şi cînd să-l îndulcească, îi dicta argumente care nu anticipau fondul chestiunii, făcînd caz de discreţia ei profesională.

Star părea lansat pe drumul cel bun. Era în faza primară, a ideilor vagi, lesne de acceptat şi neangajante. Avea cineva ceva împotriva unei acţiuni de salvare a omenirii ? Trebuia oare împiedicat elanul generos al unui cetăţean ? În nici un caz.

Era tocmai ceea ce visa presa. A fost destul ca Star să-i întindă un deget. Conform prevederilor, ziarele s-au năpustit cu pasiune asupra subiectului.

Gradate perfid, în lumina lecturilor poliţiste ale lui Cirlilai, ideile lui Star au stat luni de zile în atenţia tipografilor.

Devenise o personalitate notorie, de o popularitate superioară epocii sale de pilot. Star era unul dintre cele două sute cincizeci de cuvinte mai des rostite. Se dovedea din zi în zi mai ocupat. Memoriile şi audienţele alternau obositor cu conferinţele de presă şi interviurile. Materialele despre Star erau căutate, căci prietenul meu ştia să dea neliniştitorului subiect astral o coloratură optimistă de care avea toată lumea nevoie. Contactul lui cu somităţile ştiinţei era, de asemenea, un punct de atracţie pentru public, în vreme ce popularitatea trebuia să constituie un mijloc de presiune asupra acestora.

Rezultatul fu că Star deveni unul dintre oamenii cei mai căutaţi din lume. Drept urmare, întîlnirile noastre se răriră pînă se întrerupseră de la sine. O vreme Cirlilai mai ţinu pasul, dar într-o zi pînă şi ea se simţi deplasată şi de prisos în cercul care-l înconjurase pe Star. De atunci începurăm iarăşi să ne întîlnim aproape zilnic, pentru a răsfoi împreună maldăre de ziare şi a urmări la televizorul din laborator tot ce avea legătură cu Star.

Acesta devenea cu .fiecare zi mai celebru, ideile sale erau socotite sentinţe în materie, Star se prefăcea sub ochii noştri într-un ministru sau un profet.

Uitase, desigur, episodul Cirlilai, fără a mai pomeni despre chimistul poreclit Bariu. Fetiţa însă nu-l uitase. Strălucirea crescîndă a numelui său pe firmamentul problemelor cosmice o întrista nespus. Trecuseră frumoasele zile în care prezenţa ei pe copertele revistelor ilustrate marcase un punct de originalitate. Micul discipol cu fustiţă nu mai amuza pe nimeni în preajma omului cu nume de stea, în nici un caz pe acesta.

Serile deveniră lungi și anoste. Cirlilai privea în gol. Star se repeta. Eram adesea tentat să răsucesc butonul televizorului, să ascund vraful de ziare și să provoc o foarte modestă explozie. Cînd îmi permiteam «una mică» eram răsplătit cu un surîs politicos și compătimitor de om bolnav tratat cu anecdote.

Cirlilai trăia prima sa dramă, iar eu îi aminteam că e copil. Ce era să fac ? Trebuia să vorbesc cu Star. M-am dus la el.

Instinctiv mă îmbrăcasem de mare ținută. Idolul fusese cioplit sub ochii mei, participasem și eu cu cîteva lovituri de ciocan, asistasem la procesul nașterii lui și eram în posesia secretului de fabricație. Mă simțeam totuși impresionat.

Apartamentul era de nerecunoscut. Prima încăpere devenise o sală de așteptare în care trona biroul cromat al unei secretare adevărate. O lungă anticameră permise lui Star să afle că sînt acolo, dar nu obținui decît scuze pentru imposibilitatea de a fi primit și recomandarea de a discuta cu domnișoara, care era blondă și semăna neliniștitor cu tînăra care-i cuprindea gîtul în fotografia de odinioară. Am plecat pretextînd lipsa urgenței.

Cînd i-am scris, gîndind că astfel voi izbuti mai bine, m-am trezit cu un răspuns dactilografiat pe o hîrtie fină, purtînd în colțul stîng numele tipărit al trimițătorului. Cîteva cuvinte impersonale în stilul : „Se va cerceta."

Mi-am luat gîndul de la orice încercare de a mai vorbi cu el. Instituția care devenise era însă una serioasă. La două săptămîni după răspunsul telegrafic am primit vizita unui necunoscut care mi se prezentă drept prietenul lui Star. După cîteva comerciale formule de scuză, îmi declară că primise personal de la marele om însărcinarea de a studia cazul și a lua măsuri.

L-am chestionat, la rîndul meu. Era, după cum bănuisem, unul dintre amicii de odinioară, camarazi de zile bune, care-l părăsiseră o dată cu norocul. Atunci cînd steaua răsărise din nou, paraziţii ieşiseră din anonimat şi fuseseră reprimiţi !

Era prea mult. Sînt un biet om fragil, profesiunea mea sînt exploziile, nu rezist la violenţa psihică. L-am dat afară pe nedemnul reprezentant al idolului nostru.

Evident, Cirlilai nu ştia nimic despre demersurile mele. Mă făceam că nu văd palorile şi neglijenţele ei în vestimentaţie, iar ceasurile lungi în care nu scotea o vorbă, mulţumindu-se să privească ecranul televizorului sau policromiile revistelor, le primeam ca pe cea mai naturală comportare. La rîndul meu, evitam întrebările şi falseturile de orice fel, convins că fetiţa va depăşi singură proba.

Încercai, treptat, să-i redau interesul faţă de restul lumii. Neliniştea creştea. Asteroidul gonea către noi cu o viteză de nu ştiu cîţi metri pe secundă, şi încă nu se făcuse nimic pentru a fi oprit. Panica întîrzia să se dezlănţuie a doua oară, dar îngrijorarea săpa totuşi cute pe frunţile conştiente. Opinia publică cerea concluzii hotărîte şi măsuri practice. În sfîrşit, după amînări de tot felul, reprezentanţii autorizaţi ai lumii se instalară la masa rotundă pentru a delibera. Presa făcea un vacarm fără precedent, ziarele militînd pentru adoptarea unui sau altui proiect, după culoarea, convingerile sau interesele pe care le reprezentau. În Occident executarea operaţiei anti-A. era privită ca o afacere foarte rentabilă, întrucît avea să fie copios remunerată internaţional. Drept care grupările financiare luptau fără menajamente.

În aceste condiţii, oamenii de stat trebuiau să adopte cu maximă obiectivitate hotărîrea optimă. Nu era uşor.

Aflarăm cu o emoţie ascunsă că binecunoscutul cosmonaut Andrei Lăstărescu plecase el însuşi la Geneva, unde se adunase conferinţa internaţională, spre a prezenta în persoană un proiect original de evitare a cataclismului.

Cum între timp interveni Anul nou, primirăm, Cirlilai şi cu mine, cîte o frumoasă felicitare purtînd semnătura lui Star multiplicată pe cale tipografică.

6

Prezenţa mea la Geneva nu a constituit un eveniment neaşteptat decît pentru mine. Multe luni nu cunoscusem faptul că munca mea în institut are vreo legătură cu A. În atmosfera de cultivare a secretului care se instaurase, nimeni nu ştia cînd şi cum directorul institutului nostru decisese să lucrăm şi noi în taină. Secretul era cu atît mai bine păstrat cu cît noi înşine nu ştiam despre ce este vorba, aşa cum se întîmplă cînd o lucrare se defalchează prea mărunţit. Nu cunoşteam nici măcar secretul secretului, nimeni nu ne recomandase discreţie, aşa încît fiecare dintre cercetători rămăsese convins că lucrează la nişte banale produse corozive.

Cînd, în cele din urmă, la multe săptămîni după ce lucrările se încheiaseră, am fost convocaţi în sala mare a institutului, majoritatea am ridicat din umeri şi numai unii, puţini la număr, nu o făcură.

Academicianul nostru sui cu greutate pe scenă. Speachul lui debută uluitor. Bătrînul începu prin a-şi cere scuze:

— Dragii mei colaboratori, spuse, înainte de orice, vă rog să mă judecaţi cu înţelegere pentru maniera în care am lucrat în ultimele luni. O fac cu inima uşoară acum, la sfîrşitul unei perioade importante. Prieteni, aţi colabo-

rat la un produs de o importanță universală, dar n-ați știut-o. Ați realizat, prin eforturi pe care nu le-ați bănuit unitare, un lucru de seamă pe care-l dorește omenirea întreagă, și n-ați știut-o. Ați păstrat un secret prețios, și nici aceasta nu ați ghicit-o. Vă cer iertare și vă mulțumesc.

O rumoare urcă din sală. Bătrînul o liniști ridicînd o mînă zbîrcită de ani, arsă și pătată de acizi.

— Rezultatele parțiale de pînă ieri sînt acum pagini ale unei lucrări unitare, încheiate și, subliniez, reușite. Produsul căruia i-ați dat viață fără să bănuiți a fost prezentat unei comisii de stat care a avut asemenea elogii la adresa lui, încît a hotărît să-l prezinte pe plan internațional. Măsura este însoțită de ridicarea regimului secret și de o substanțială premiere colectivă a autorilor.

Curiozitatea unora dintre dumneavoastră este, precum văd, în creștere, încît n-o să vă mai fierb multă vreme. Iubiți colaboratori, ați realizat bomba care va distruge pe *A* !

În locul uralelor așteptate se așternu liniștea. Cuvintele purtau vina. Evocau un fapt prea important pentru ca strigătele de bucurie să-i poată da măsura. Pe urmă, nimeni dintre noi nu avusese impresia că lucrează la un exploziv. Și deodată «bomba» !

Era o figură de stil. Bătrînul ne-a tradus-o după întortocheate jocuri de cuvinte, exasperîndu-i pe cei mai curioși dintre noi. În realitate nu era vorba despre nici o bombă, decît în sensul de unealtă de nimicire. Ideea originală care stătuse la baza proiectului românesc era nu aruncarea «în aer» a asteroidului, plină de riscuri precum o violentă iradiere a planetei sau, în cazul unei explozii de tip clasic, o ploaie de meteoriți a căror mărime era greu de prevăzut, ci topirea, *dizolvarea* corpului ceresc într-o baie chimică adecvată.

Alarmanta vizită precedentă a lui A. permisese aflarea cu precizie a tipului de rocă din care era constituit. Ca orice rocă, şi aceasta putea în anumite condiţii fi nimicită pe cale chimică. O baterie de cisterne, care s-ar fi spart pe suprafaţa redusă a asteroidului, ar fi putut asigura măcinarea lui completă în cîteva săptămîni. Superioritatea proiectului era evidentă atît în ce priveşte urmările pentru planeta noastră, cît şi prin caracterul realist, compusul nostru putînd fi cu uşurinţă fabricat în cantităţi uriaşe şi fiind mai lesne de transportat decît explozibilele greu de manevrat. În sfîrşit, dispărea problema delicată a unghiului de lovire, care în cazul exploziei propriu-zise ar fi trebuit să protejeze Pămîntul de o parte a produselor secundare.

O vie animaţie luă locul solemnei tăceri ce se instaurase la auzul veştii. Academicianul abia mai putu să comunice componenţa grupului care va prezenta la Geneva lucrarea pregătită de noi. Am auzit cu mirare numele meu în lista delegaţilor. Am strîns maşinal cîteva mîini care-mi fură întinse, apoi, cînd a fost cu putinţă, am părăsit sala.

Eram oare emoţionat ? Poate. În orice caz mă simţeam prost. Faptul că lucrasem inconştient la un produs de o asemenea importanţă îmi displăcea. Necesitatea secretului mă lăsa rece, ea nu influenţa în nici un chip starea mea sufletească.

Nenumărate erau complicaţiile ce se năşteau cu ocazia plecării mele. Cirlilai părăsită, trădată prin apropierea mea singulară de Star ; acesta prezent în oraşul marii confruntări a inteligenţei mondiale, şi anume pe alte poziţii...

A urmat un şir de zile din care nu văd decît crîmpeie arbitrar decupate, succedîndu-se într-un ritm ameţitor. Unde începeau, unde sfîrşeau ele ? Prin ce se deosebea ziua de noapte, timpul frumos de ploaie şi ceaţă ? Dar aveau cel puţin aceste zile numărul reglementar de ore, sau erau

mai scurte, extrem de scurte, mult reduse sub minimul necesar, nişte clipe mai lungi, cît să te poţi pregăti pentru marea înfăţişare ? Rapoarte ştiinţifice, devize economice, argumentări de beton, în acelaşi timp obiectivitate şi rigoare ştiinţifică, totul într-un timp record. Într-un cuvînt — imposibilul.

Dar, aşa cum se întîmplă întotdeauna, în ajunul scadenţei lucrurile reintră brusc în normal, fără veste observi că rapoartele sînt gata, nici o refacere nu mai e necesară, bagajul e făcut, biletul de avion în buzunar, ba pe deasupra mai sînt două ore pînă la decolare şi nu ştii cum să petreci acest timp totodată prea lung pentru a-l irosi şi prea scurt pentru a face ceva. Şi atunci îţi aminteşti că n-ai mai vorbit cu Cirlilai de peste o lună, că pregătirile te-au absorbit cu totul, dar ea nu are de unde să ştie, trebuie să se fi supărat. O chemi la telefon, ea îţi răspunde cu un glas prea echilibrat ca să fie natural, tu te faci că nu auzi, că nu înţelegi. O inviţi la aeroport şi te grăbeşti, la rîndul tău, într-acolo, ea întîrzie puţintel, în sfîrşit apare, ciudat, afară bura încă de dimineaţă, trenciul ei este totuşi uscat, aşadar a venit înaintea ta, a aşteptat undeva pentru a se lăsa aşteptată. Convorbirea e un şir de banalităţi, scuze, explicaţii. Cirlilai nu le primeşte, nu e nevoie, nu e supărată, aceasta e foarte jignitor, de ce să nu fie supărată, înseamnă că absenţa ta n-a interesat-o, aşadar nici prezenţa n-o mişcă, totuşi trenciul e uscat, plecarea ta nu o lasă rece, nu mai înţelegi nimic.

Ba da, totul e simplu, fetiţa habar n-are cum să iasă cu demnitate din prima ei încurcătură sentimentală, nu ştie dacă trebuie să se poarte cu tine ca şi cu Star ori dacă mai poate conta pe un aliat. Plecarea ta seamănă prea mult cu o trecere de partea omului cu nume de stea. Omul acela n-are nevoie de altceva decît de stele, foarte bine, nici ea

n-are nevoie de nimeni, nici de prietenii credincioşi, care o uită de cum le apare în faţă perspectiva unei plimbări. E greu să explici atunci cînd te simţi vinovat, mai ales cînd faţă de tine se afişează o binevoitoare indiferenţă, cînd nu ţi se face nici un reproş, iar scuzîndu-te nu faci decît să te acuzi. Pe urmă, minutele trec, pasagerii sînt invitaţi la avion, colegii, familia au venit să te conducă, ceilalţi membri ai delegaţiei sînt şi ei de faţă, cu toţii privesc plini de curiozitate la fetiţa prea serioasă care-l conduce pe colegul lor, pe acesta îl strînge gulerul, din nou absurda nevoie de explicaţii, Cirlilai priveşte peste capetele celor din jur, e un vacarm colosal, nu se mai poate schimba un cuvînt, e timpul să mergem la avion, ieşim cu toţii în faţa aeroportului, nava aeriană e gata de zbor, motoarele ei acoperă orice sunet, ne strîngem mîinile, grăbiţi, la întîmplare, cineva ne arată nerăbdător scara metalică, suim, ne găsim locurile, uşa de duraluminiu se închide, pasărea în care ne aflăm îşi ia vînt şi, deodată, iată-ne în văzduh, dedesubt Bucureştiul e tot mai mic, aeroportul e tras înapoi, ca o batistă, printre cei rămaşi nu se mai distinge fetiţa căreia nu ştii dacă ai apucat să-i spui rămas bun şi pe care, poate, la plecare, s-ar fi cuvenit s-o săruţi.

7

Geneva trăia febril. Importanţa evenimentului răsturnase nu numai elementele vieţii normale, dar însăşi structura oraşului. Pentru a putea găzdui «zilele A», cum le numise un gazetar, se ridicase literalmente peste noapte un oraş-anexă de hoteluri simple şi încăpătoare. Arhitectura confortabilă a localităţii cedase în faţa necesităţilor, şi astfel Geneva se văzu brusc în rîndul oraşelor moderne care alătură, împotriva tuturor prescripţiilor, epoci constructive antagoniste.

Evident, aceasta se făcea cu aerul că a doua zi după conferință edificiile condamnabile vor fi dărîmate, dar de fapt toată lumea știa că aceasta n-o să se întîmple.

Am aterizat pe un aeroport special, improvizat în apropierea noii Geneve, întrucît cel vechi nu mai făcea față. După cîteva minute de goană pe pneurile unui automobil rapid am fost depus la intrarea unuia dintre nenumăratele hoteluri-tip, lesne de deosebit prin faptul că purta, inestetic, dar practic, pe întreaga fațadă, un uriaș număr 32, care-i ținea, în aceste condiții de mobilizare generală, loc de nume. Un ascensor grăbit mă ridică la al paisprezecelea etaj, unde-mi fu arătată o cutie destul de încăpătoare, de vreme ce cuprindea un pat, o masă de lucru și două scaune. Aici urma să locuiesc. Eram totuși fericit de singurătate.

Îmi place să călătoresc, dar mi-e nesuferit să plec de-acasă. Dezrădăcinat, mă vindec greu, ba mă și împiedic s-o fac prin aceea că-mi amintesc tot timpul că urmează o nouă ruptură, întoarcerea. În asemenea condiții, un tovarăș de cameră este insuportabil, mai insuportabil încă decît singurătatea.

Era lesne de prevăzut că marele volum de muncă ce ne aștepta mă va face să trec peste orice obstacole și că, pus în imposibilitate de a mă autoanaliza confortabil, mă voi simți mult mai bine. N-am prevăzut însă proporțiile reale ale tracasamentului care începea. Delegația noastră, ca și celelalte, era supusă unui concentric foc de convocări, cereri de rapoarte detaliate și sinteze, dublat de șarjele nemiloșilor cavaleri ai presei. Adăugați întîlnirile de lucru pe comisii, pe grupe de specialitate între delegații, regăsirea cu colegi de pe alte continente, ale căror invitații nu puteau fi refuzate, toate acestea fără a mai socoti ședințele comisiei propriu-zise, la care trebuia să fim de față, gata să intervenim cu tot ce putea documenta o idee, un argument. În sfîrșit, eram oameni de știință, ne interesau proiectele celorlalți,

luam parte la dezbaterea lor. Iar zilele aveau tot cîte douăzeci și patru de ceasuri. Cînd, după cîte un ciclu de optsprezece ore de lucru, o delegație ospitalieră ne invita la o recepție, simțeam rupîndu-se un zăgaz și păleam la gîndul că nimic nu se va mai opune imensului hohot de rîs disperat care urca în noi.

Acest neverosimil program era totuși unul obișnuit pentru întrunirile internaționale, comparabile în oboseală cu cele mai grele confruntări sportive. Și totuși am rezistat. Mai mult, am avut fericirea de a primi cea mai unanimă recunoaștere a efortului nostru : adoptarea drept principiu de lucru a soluției prezentate de noi.

Fiecare membru al delegației deveni peste noapte o celebritate, o autoritate în materie, un erou al articolelor elogioase, deși abundînd în aberații științifice, ca și al caricaturilor, acest mult mai delicat omagiu adus notorietății.

A doua zi după marele succes primii o lungă și costisitoare telegramă din partea lui Cirlilai, care, după felicitări, îmi ordona : „Și acum vino repede acasă". Mă bucurai că apucasem să-i trimit un vraf de ilustrate color, semn că nu o uitasem. Cît despre întoarcerea acasă, era mai departe ca oricînd. Principiul fiind adoptat, urma punerea la punct a proiectului, cu participarea întregii conferințe. Nu există ceva mai greu decît realizarea unui acord unanim cu concretul unui plan. Mii de amănunte stîrniră pasionante dispute între savanți. Uneori delegații întregi se ridicau împotriva unei soluții vizînd un aspect sau altul al chestiunii, ținînd pe loc mersul lucrărilor. În aceste luni am înțeles în ce constă munca diplomaților și nu i-am invidiat.

Părăsii în cîteva rînduri Geneva pentru a zbura însoțit de colegi din diferite țări spre unul sau altul dintre marile laboratoare ale lumii, unde trebuia certificată prin experiență o indicație sau aleasă pe calea probelor soluția optimă

din mai multe posibile. Vreau să spun într-un cuvînt că n-am avut vreme să mă gîndesc un singur moment la mine însumi, că nimic din neplăcerile călătoriilor n-a parvenit pînă la conştiinţa mea. Trăiam într-un iureş fără precedent, mă năpusteam asupra însărcinărilor care se succedau în faţa mea la fel cum A. spinteca vidul. Amîndoi ne mişcam fără voia noastră, antrenaţi într-o evoluţie necesară, pe care n-am fi putut-o opri nici dacă am fi dorit-o. Îl simţeam apropiindu-se, adversar hotărît, şi cred că şi el ne simţea.

Materialitatea inamicului mă îmbărbăta. Niciodată nu dovedisem o putere de rezistenţă prea mare, şi iată că acum suportam suprasolicitări demne de un zbor cosmic.

Cred că atunci am pierdut, cum se spune, cîţiva ani din viaţă, atît de intens am trăit cele o sută şi ceva de «zile A.». I-am pierdut şi pentru că, deşi i-am trăit, ritmul vertiginos m-a împiedicat să-i înregistrez în memorie. Rulat cu prea multă repeziciune, filmul s-a prefăcut într-o bandă cenuşie, cu puţine sclipiri orbitoare : demonstraţia de pe cîmpul experimental de la Passy, încercările subterane din Sahara.

Şi deodată filmul s-a rupt. M-am trezit suspendat între două prăpăstii : hăul timpului în goană nebună de pînă ieri şi marea îngheţată a viitorului impasibil. O insulă neverosimilă îşi avea echilibrul între aceste extreme, pe ea naufragiasem şi nu-mi revenisem încă. Era prezentul, ziua în care nu mai avui de făcut nimic : terminasem.

Mă trezii tîrziu, tresărind, aşteptînd furiş o bătaie în uşă, o sonerie, un telefon care nu mai veneau. Era anormal, absurd, alarmant. Sării din pat, alergai la oglindă. Un chip brăzdat mă privi. I-am surîs liniştitor. Trecerile sînt periculoase. După un duş, m-am îmbrăcat lent. Îmi impuneam un ritm fals, parcă jucam teatru. Hainele atîrnau caraghios pe mine, căci slăbisem vreo opt kilograme. Dar la naiba cu hainele, cu cearcănele, chiar şi cu barba nerasă — eram liber !

M-am grăbit să mă conving, coborînd, învîrtindu-mă printre ceilalţi, apropiindu-mă primejdios de locurile celor mai mari solicitări trecute. Peste tot se împacheta, oamenii plecau acasă. Hotărîrile odată luate, se trecea la zarva executorie, care mă depăşea.

În ziua aceea, ultima a şederii mele la Geneva, mi-am amintit de Star. Nu-l întîlnisem nici măcar din întîmplare. L-am căutat acum, cînd aveam vreme. Plecase. Blonda care-i era secretară îmi răspunse cu un aer jignit că se înapoiase în ţară de cîteva săptămîni. Mai multe amănunte nu am aflat, deoarece în faţa hotelului opri o frumoasă limuzină în care blonda urcă familiar, fără să-mi mai arunce o privire. Superbul de la volan m-a lămurit, fără s-o bănuiască, asupra soartei lui Star.

8

O domnişoară foarte drăguţă şi bine crescută m-a întîmpinat la aeroport. Era ceea ce mai rămăsese din Cirlilai. Cei de faţă îşi aduseră obolul de admiraţie, mie însă mi se strînse inima. Pierdusem pe cineva foarte apropiat. De altfel, epuizat şi fără scop cum reveneam, eram dinainte pornit să dramatizez. M-am purtat însă normal, i-am dat voie să-mi ia braţul şi am pornit amîndoi spre ieşire.

Academicianul ne făcuse cinste cu maşinile institutului. Cirlilai s-a urcat cu gesturi mici şi modeste. Crescuse şi se subţiase, iar vestimentaţia de adolescentă o schimbase cu totul. Unde era vechea mea prietenă, care altădată ar fi ars cu şfichiul unei ironii prudenţa excesivă a şoferului, ajuns şi el academic, prin mimetism, ori nedumerirea rău ascunsă a colegilor faţă cu delicata prezenţă care mă însoţea! Aveam timp să-mi răspund în cursul binemeritatului concediu ce-mi fusese acordat.

L-am petrecut departe de capitală, într-o vioaie companie de amici sportivi care colindau munţii, fără să se întrebe ce se întîmplă deasupra lor. M-am străduit să procedez la fel, şi am reuşit. Nu fără eforturi şi nu fără scene comice, sportul fiind pentru mine o noţiune abstractă. Dar prin imitaţie omul poate aproape orice.

Am revenit peste o lună, cînd mi-am reluat prerogativele de maestru al catastrofelor de laborator. De două ori pe săptămînă primeam vizita unei tinere foarte atente şi prietenoase, care lua cu graţie loc pe scaunul pentru vizitatori şi-mi făcea conversaţie. Discutam despre orice, fără nici o reţinere. Ocoleam însă, printr-un consemn tacit, numele unui anumit cosmonaut. Lunile trecură în goană. În ce mă priveşte, începusem să mă înstrăinez de acţiunea A., fiind încă de pe acum pe jumătate îngropat în noua lucrare ce-mi revenise.

Planeta nu împărtăşea însă această părere. Pentru ea cursa era abia la început.

Aparent nu se schimbase nimic, Terra mergea la lucru în fiecare zi, dar în orice clipă trăgea cu ochiul într-un ziar şi cu urechea spre difuzorul prin care vocea unui crainic ţinea lumea la curent cu destinul ei. Evenimentele se precipitau. Presa devenise primul aliment după pîine şi avea toate şansele să i-o ia înainte. Oamenii circulau citind, munceau ascultînd radio, iar cînd schimbau între ei două vorbe comentau nu starea vremii, ci stadiul acţiunii A., şansele ei de reuşită.

În puţine zile au fost reconsiderate definitiv opiniile eronate despre toţi cunoscuţii. O nouă ierarhie a prietenilor se stabili, în funcţie de informaţia la zi şi darul de a o interpreta, precum şi în dependenţă de apropierea vederilor în problema-cheie a momentului. Nici fotbalul în cele mai glorioase reprize ale istoriei sale nu cunoscuse o asemenea

unanimitate a interesului, iar acum stadioanele zăceau închise, cu gazonul năpădit de o vegetație lipsită de disciplină, în vreme ce cîteva celebre cluburi străine trebuiseră să-și închidă porțile.

Plecarea în misiune a convoiului de nave a suscitat un viu interes. Acum de fapt s-a manifestat cel mai puternic atenția omenirii față de acțiune, deși încă nu se întîmplase nimic. Despărțirea de Pămînt emoționă însă planeta-mamă, care-și permise un dram de patos. Globul se comporta de parcă în decolarea trenului cosmic sta greutatea cea mare, de parcă acesta ar fi fost centrul acțiunii și, odată realizat cu bine, lucrurile urmau să se desfășoare de la sine în sens optim. Dincolo de aceste nuanțe etern omenești, plecarea echipei scrupulos alese pentru a duce marea bătălie cosmică a fost un moment zguduitor, atît pentru cei care părăseau planeta, cît și pentru cei ce rămîneau, un moment unic, înnegurat în tristețe ca, în trecut, plecarea la război a unui părinte și despărțirea lui de familie și locul natal.

Dar cosmonauții aveau de străbătut un drum lung înainte de a intra în zona viitoarei întîlniri. Și dacă primele zile ale zborului lor cele șase continente le-au urmărit cu sufletul la gură, treptat monotonia evoluției cosmice și a relatărilor a tăiat aripile entuziaștilor, care s-au pomenit interesîndu-se, la început foarte puțin și sporadic, de starea vremii, de sport, și astfel planeta reveni la viața ei de toate zilele.

La început putu fi remarcată o urmă de remușcare, însă cu timpul, consensul general deveni o scuză. Echipa A. se prefăcuse într-un lot de specialiști trimiși la muncă în domeniul lor care, față de altele, prezenta nenumărate avantaje...

Desigur, noi nu ne număram printre cei ce gîndeau astfel. Cirlilai se autoflagela, ascultînd mereu aceleași date și

amănunte din gura crainicilor încurcaţi, fata nutrind o credinţă confuză că astfel îşi îndeplineşte un soi de datorie faţă de cei plecaţi. În ce mă priveşte, nu regretam decît faptul că fusese de prevăzut această reacţie umană, semenul nostru biped fiind un animal care se plictiseşte.

Cînd a venit însă ziua cea mare lumea a tresărit, oamenii şi-au adus aminte. Fără nelinişte, din spirit sportiv şi generozitate, ca şi din conştiinţă de locuitori ai globului, se arătară gata să urmărească sprintul final. Reporteri pricepuţi însoţeau expediţia, camerele de luat vederi erau adaptate la puternicele telescoape de pe bordul navelor cosmice, cei de acasă puteau lua loc în fotolii.

Cirlilai şi cu mine asistarăm cu inima strînsă la declanşarea fazei practice a bătăliei. Într-o bună zi, pe ecranul din faţa noastră luci chipul eroului. A. se rostogolea tacticos, un cartof disproporţionat, pe fondul de catifea neagră. Duşmanul Terrei părea paşnic, preocupat de dialogul cu stelele.

Peste cîteva zile trîmbiţele sunară, războiul începea. Din şase direcţii asupra lui A. porniră primele rachete cisterne. Oprindu-se la mică distanţă de bolovanul acela de un kilometru cub, ele făcură să cadă pe faţa lui crăpată de zbîrcituri o ploaie aproape invizibilă. Operatorul tele era însă de faţă. O mişcare şi obiectivul camerei de luat vederi se îmbogăţi cu lentilele necesare. Puturăm astfel privi aventura stropilor distrugători. Reacţia lor cu materia dură a rocii era violentă. Gaze fierbinţi izbucneau, cristalizînd imediat în frigiderul cosmic. În urma lui A. se forma văzînd cu ochii coada unei comete artificiale. În locul care suferise reacţia, piatra rămînea poroasă. Viteaza picătură pătrundea mai adînc. Ceasuri în şir urmărirăm, fără să ne ridicăm din faţa aparatului, fără să dormim, aventura unică a descompunerii

unui corp ceresc. După cîteva zile asteroidul se prefăcuse într-un burete din care, prin mii și mii de orificii, țîșneau gaze. Acum ar fi fost lesne distrus cu o lovitură de tun, dar conducătorii operației preferau să evite prefacerea lui într-o ploaie de meteoriți. Timpul era de partea noastră, puteam aștepta răbdător deznodămîntul. La un moment dat, șubreda construcție spongioasă cedă. Avu loc o primă prăbușire, lentă, lipsită de convingere din cauza extrem de redusei gravități. Cisternele se schimbau cu solemnitatea gărzii palatelor imperiale. Sub ochii noștri înroșiți de nesomn asteroidul pierea, reîntorcîndu-se în elemente, prefăcîndu-și substanța într-un nor de cristale microscopice, un văl transparent, umbra celui ce pusese problema lui A., care avea să colinde spațiul în căutarea unui sens, a unui centru de atracție, și care, poate, avea în cele din urmă să adauge un fir de beteală trenei albastre a Pămîntului.

Într-o seară privirăm ecranul și el nu mai era, dispăruse, devenise neant. Și atunci, fără pricină, ne întristarăm. Victoria nu ne-a bucurat, cine știe de ce, poate că fără să știm ne-am reproșat faptul că distrusesem un dat al naturii pe care nu eram în stare să-l reproducem, socoteam poate în subconștientul nostru, acum cînd pericolul nu mai ființa, că am fi putut proceda altminteri, într-un mod mai sportiv, că i-am fi putut impune o nouă orbită, precalculată de noi, și cu toate că prin aceasta n-am fi realizat nimic esențial pentru omenire, am fi înfăptuit astfel unul dintre acele acte gratuite care, într-un număr rațional, pigmentează viața, îi dau gustul proaspăt al libertății, șterg pentru o clipă de pe fruntea omului cutele aspre ale necesității.

Aceasta n-a împiedicat planeta să organizeze festivitățile de rigoare la care aveau dreptul cei care se întorceau din misiunea mult mai dificilă decît ne destăinuise televi-

zorul. Ei se aşteptau la o primire fastuoasă şi o avură, iar noi, Cirlilai şi cu mine, urmăririm şi această fază a ostilităţilor cosmice, sărbătorirea învingătorului, care nu lipseşte din filmele istorice.

Apoi lucrurile intrară în normal şi, după o vreme, scurgîndu-se şi valul creaţiilor artistice, literare sau ba, închinate evenimentului, etapă obligatorie şi ea, lumea putu să-şi înceapă activitatea ei cea mai specifică, cea mai durabilă în orice caz : uitarea.

Trecuse puţină vreme de la războiul A. cînd pe uşa laboratorului intră Andrei Lăstărescu. Se mişca foarte firesc, puţin în tot cazul, părea că ne despărţisem ieri, astăzi, de o jumătate de oră. Se instală în fotoliul de mult reparat şi-mi urmări îndelung lucrul către care mă întorsesem. Eprubetele şi mojarurile mele credincioase îmi şoptiră să mă port ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Ceea ce am şi făcut, lăsîndu-le în întregime răspunderea şi meritul pentru această purtare. Cînd am vorbit, a fost în legătură cu tot ce vreţi, dar nu cu ceea ce-mi stătea pe limbă. El nu ţinea să ocolească nici un subiect şi încă în aceeaşi seară am comentat cu obiectivitate, împotriva stînjenelii care mă mai încerca la răstimpuri, ce se afla în actualitatea Pămîntului. Atîta sînge rece mă depăşea, mă punea totodată şi în ambiţie, drept care nu-mi dădui în petic. Apoi mă obişnuii.

A doua sa vizită coincise cu a lui Cirlilai. S-a produs şi ea fără incidente. Firescul acestor oameni răniţi era dureros, dar salutar, şi nu eu trebuia să-i împiedic să-şi joace cu bine rolurile ce-şi aleseseră. În fond comportarea lui Star mă privea în prea mică măsură. Nu aveam nevoie nici de scuze, nici de explicaţii şi dacă el hotărîse aceasta în numele nostru, cu atît mai bine, eu nu ţineam să mă plîng. Cirlilai ar fi avut poate dreptul s-o facă, însă nu înţelegea

să-l folosească, prin aceasta cîştigînd în ochii mei o matură stimă. Curînd învăţai să mă mişc printre pereţii de interdicţii ai unui comportament plin de tact. Cred că prezentam un spectacol hilar, ca un cal de circ dansînd printre sticle.

Lucrurile nu puteau să ţină multă vreme. Cel care a cedat n-a fost exuberanta de altădată, Cirlilai, nici Star, omul total ; eu m-am dovedit cea mai slabă latură a triunghiului nostru.

Într-o bună zi, la capătul cîtorva ceasuri de obositoare echilibristică, m-am revoltat. Am sacrificat recipientele pe care mă făcusem pînă în clipa aceea că le manevrez cu un rost şi am strigat ceva în sensul „Ce dracu !“ sau „Cît o s-o mai ducem aşa ? !“ Efectul a fost cutremurător. Cei doi m-au privit cu mirare, s-au apropiat de mine, care dădeam din mîini, m-au aşezat cu grijă în fotoliu. Ochii lor erau limpezi. Dincolo de momentana emoţie, fiecare-şi păstra neclintit calmul. Obţinută cu trudă sau nu, liniştea le colora chipul cu lumina ei de amurg. Am înţeles atunci că nu mai e nimic de făcut. Sub ochii mei avusese loc o altă întîlnire cosmică, iar ea se termina cu consumarea partenerilor. Nici unul dintre aştrii prezenţi în laboratorul meu nu-şi păstrase substanţa iniţială, experienţa trecuse peste ei un tăvălug distrugător, dar, într-o altă stare, de nerecunoscut însă în limitele vieţii posibile, aşteptau împăcarea. Aşteptau amîndoi refacerea unui acord necesar, acela dintre vîrsta reală şi cea fizică. Cirlilai aştepta să capete dreptul de a fi o tînără cu picioarele pe pămînt, aplecată spre studiul ştiinţelor pozitive. Star aştepta părul alb care să-l împace cu existenţa statică şi să-i permită, în cercuri intime ori în pagini de carte, să dea curs amintirilor. Singur împăcat cu mine între cei doi, mă simţeam anormal, vinovat şi dator

față de ei, pe care nu-i puteam ajuta decît cu o tonică și bărbătească indiferență, puternic afișată.

Se pare că nu am corespuns exigențelor acestui act al dramei, drept care, la ora cînd povestesc hîrtiei toate acestea, mă aflu singur, înconjurat de îndelung jinduita liniște a laboratorului pe care nimeni nu o mai tulbură în după-amiezele cînd, mai mult spre a zvîrli o provocare destinului, agăț pe ușă îngălbenitul anunț: „După ora 5 nu sunați!“

Cuprins

Redactor responsabil : VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor : ŞTEFANIA MIHAI

Dat la cules 15.06.1967. Bun de tipar 14.08.1967. Apărut 1967. Comanda nr. 7761. Tiraj 15.140. Hîrtie ziar de 50 g/m². 700×1000/32. Coli editoriale 9,02. Coli de tipar 6. A. 8303. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 70.400 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — Republica Socialistă România

— El e Star, spuse Cirlilai și vîrî un deget în mojarul plin de o substanță corozivă.

— Nu! am strigat și, făcînd un mic salt demn de un atlet începător, ajunsei la timp ca s-o opresc să guste mixtura.

— Ba da, e chiar el. Vino înăuntru, Star, ce-ai rămas în ușă. Lui Bariu nu-i place să te vadă acolo.

Uriașul cu nume de stea intră. O făcea fără pic de stînjeneală, obișnuit să asculte de prietena noastră. Îl simții dintr-o dată camarad. Între noi exista, într-adevăr, o legătură de vreme ce amîndoi eram, de voie, de nevoie, supuși capriciilor micii autocrate.

Lei 4